

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

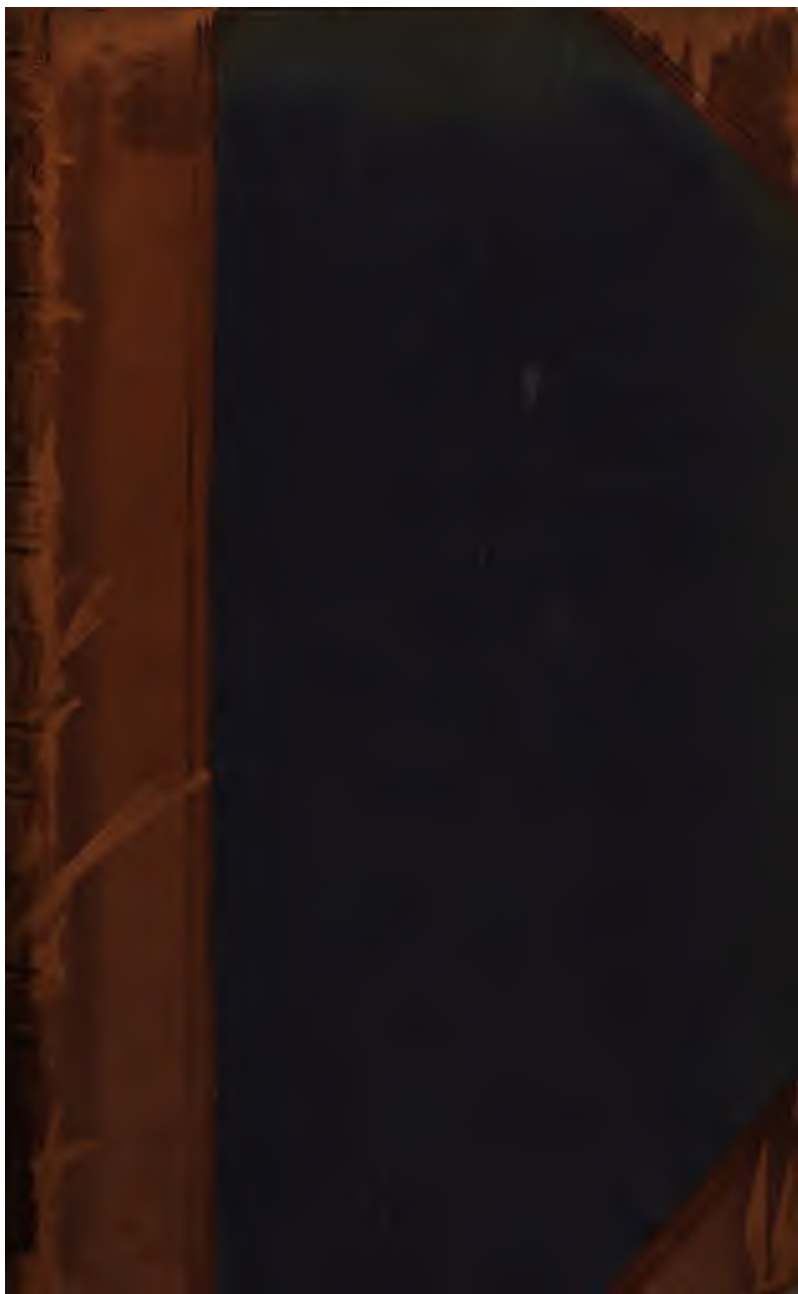
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

D39.

TAYLOR INSTITUTION.

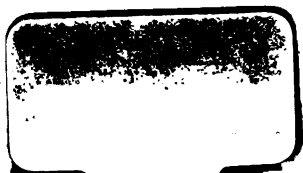
BEQUEATHED
TO THE UNIVERSITY

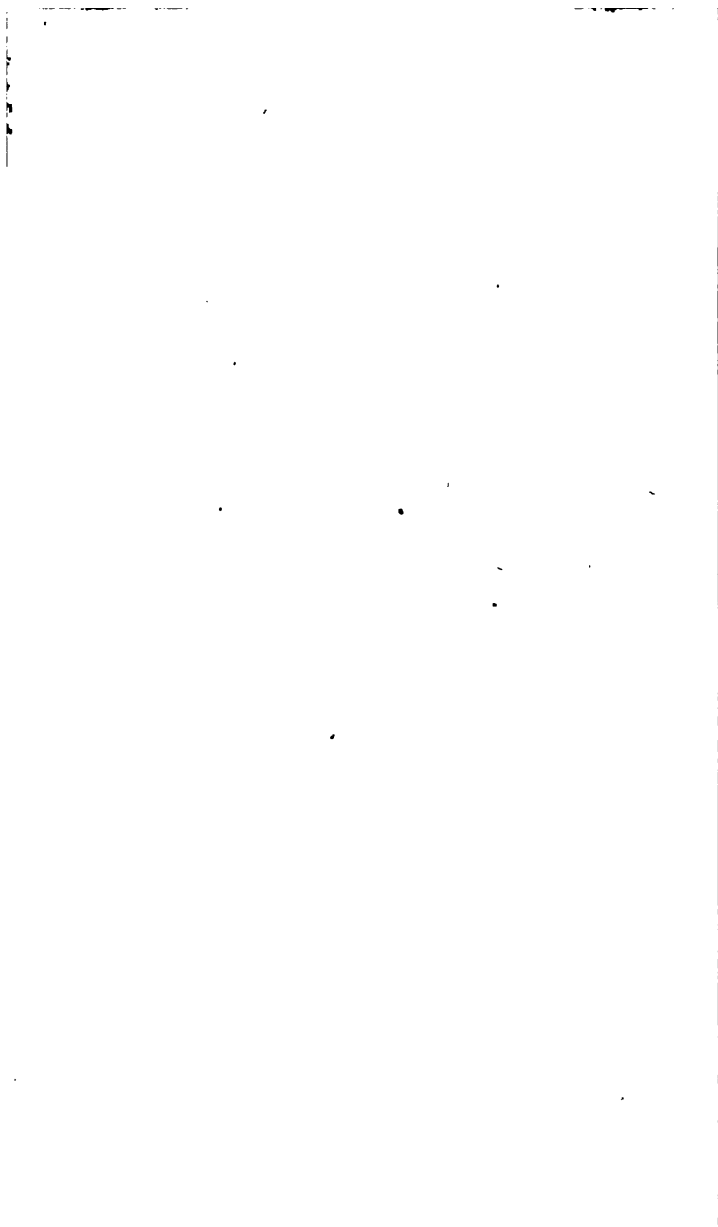
BY

ROBERT FINCH, M.A.

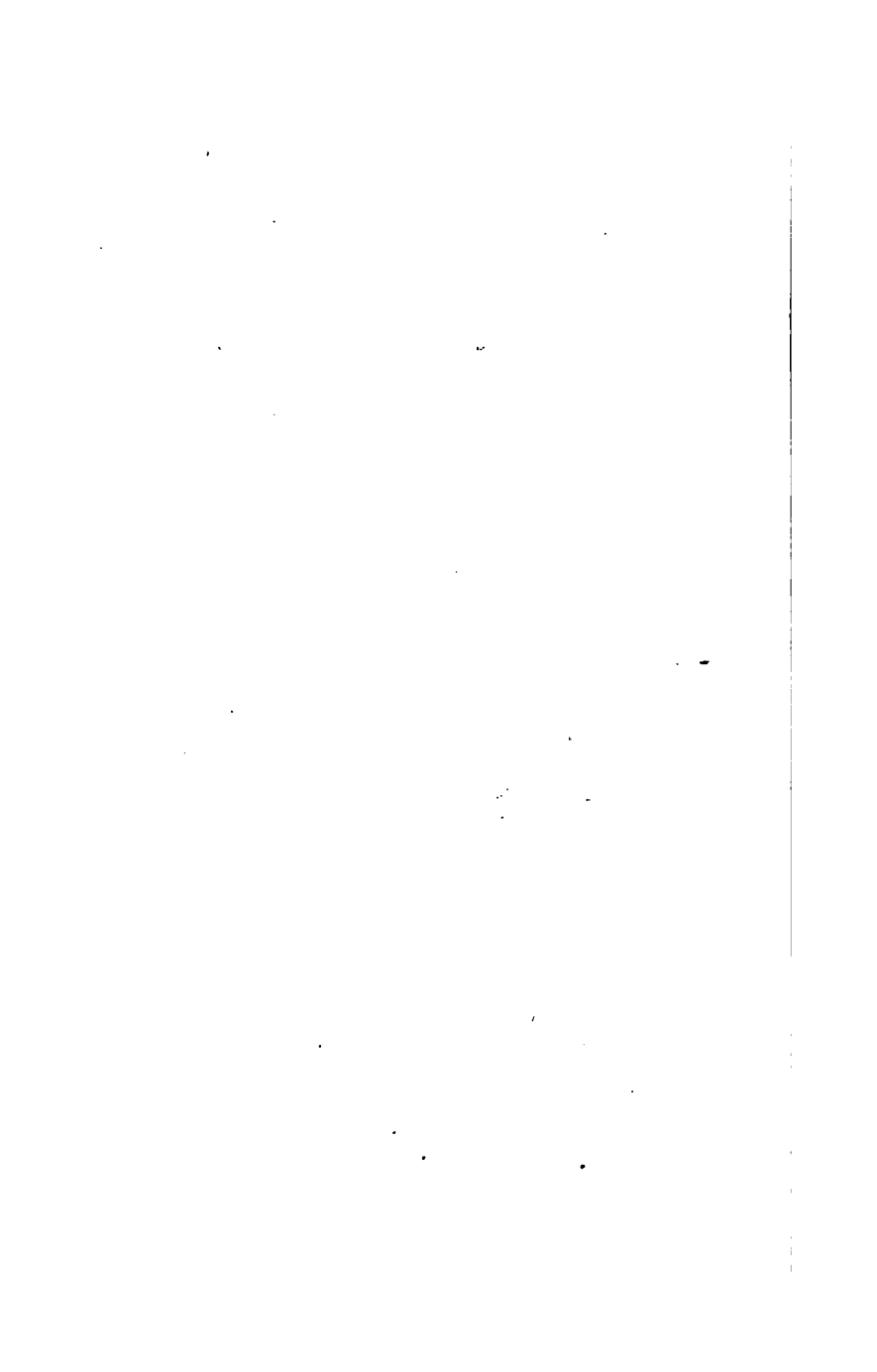
OF BALLIOL COLLEGE.

2976 f 51

Q V I N C T I
HORATII FLACCI
O P E R A .

A D M S S. C O D I C E S

VATICANOS, CHISIANOS, ANGELICOS, BARBERINOS,
GREGORIANOS, VALLICELLANOS, ALIOSQVE,

PLVRIMIS IN LOCIS EA EMENDAUIT

C A R O L V S F E A

IC. BIBLIOTHECAE CHISIANAE, MVSEI CAPI-
TOLINI, ET ROMANAR. ANTIQVITATVM
PRAEFECTVS .

EDITIO ROMANA

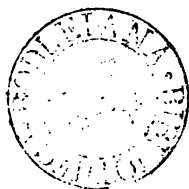
secunda, sine notis serio adcurata.

Carus eris Romae, donec te deterat aetas.

Lib. 1. epist. 20. v. 18.

ROMAE EXCVDEBAT FRANCISCVS BOYLLIE
ANNO M. DCCC. XXVII,

AMICO LECTORI

HORATII

CAROLVS FEA.

Quam anno MDCCCXI. vulgavi poetæ nostri editionem duobus voluminibus, notis criticis abunde locupletatam; eandem nunc contrahere, et sine notis repetere deliberavi; ut desiderio eorum gratanter obsecundarem, qui fidenter auctori se credere malunt, emendationibus assentientes; sed cupiunt in breve cogi volumen, ne se gravis urat sarcina. Textum diligenter revisi, paucisque naevīs abstersi. Scio generatim laudatam editionem, ab aliquibus doctis recusam, ab aliis reformatam, ab aliis contemptam, variantibus tantum in ora rejectis. Nil moror hæc omnia si ve officia, si ve fastidia, quæ meum pectus inaniter angunt; uno contentus meo modulo, quo tandem Roma scriptorem suum carum sibi esse probaverit. Ergo his utere mecum, donec candidus impertias si quid noveris rectius.

Kal. augusti MDCCCXXVII.

REIMPRIMATUR

Fr. Deminicus Bultaoni O. P. S. P. A. Mag. Sec.

REIMPRIMATUR

J. Della Porta Patr. Constantinop. Vicesg.

Q. HORATII FLACCI

V I T A

C. SVETONIO TRANQVILLO

AVCTORE.

Q. Horatius Flaccus, Venusinus, patre, ut ipse quidem tradit, libertino, et exactionum coactore, (ut vero creditum est, salsamentario, cum illi quidam exprobrasset in altercatione: *quotiens ego vidi patrem tuum brachio se emungentem?*) bello Philippensi, excitus a M. Bruto imperatore, tribunus militum meruit; victisque partibus, venia impetrata, scriptum quaestorium comparavit; ac primo Maecenati, mox Augusto in gratiam insinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Maecenas, quantopere eum dilexerit, satis testatur illo epigrammate:

*Ni te visceribus meis, Horati,
Plus iam diligo, tu tuum sodalem
Ninnio videas strigosior.*

Sed multo magis extremis iudiciis, tali ad Augustum elogio: *Horatii Flacci, ut mei, esto memor.*

Augustus epistolarum quoque ei officium obtulit, ut hoc ad Maecenatem scripto significat: *Ante ipsa sufficebam scribendis.*

epistolis amicorum ; nunc occupatissimus et infirmus , Horatium nostrum te cupio adducere . Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam , et nos in epistolis scribendis adiuvabit .

Ac ne recusanti quidem aut succensuit quidquam , aut amicitiam suam ingerere desiit . Exstant epistolae , e quibus argumenti gratia pauca subieci . *Sume tibi aliquid iuris apud me , tamquam si convictor mihi fueris : quoniam id usus mihi tecum esse volui , si per valetudinem tuam fieri potuisset .* Et rursus : *Tui qualem habeam memoriam , poteris ex Septimio quoque nostro audire ; nam incidit , ut illo coram fieret a me tui mentio .* Neque enim , si tu superbus amicitiam nostram sprevisi ; ideo nos quoque ἀνδραποδιστῶν .

Praeterea saepe eum , inter alios iocos , *putissimum penem , et homuncionem lepidissimum* appellavit ; unaque et altera liberalitate locupletavit . Scripta quidem eius usque adeo probavit , mansuraque perpetuo opinatus est ; ut non modo seculare carmen componendum inianxerit ; sed et Vindelicam victoriam Tiberii , Drusique privignorum suorum ; eumque coegerit , propter hoc , tribus carminum libris ex longo intervallo quartum addere : post Sermones vero lectos quosdam nullam sui mentionem habitam ita sit quæstus : *Irasci me tibi scito , quod non in plerisque eiusmodi*

*di scriptis mecum potissimum loquaris .
An vereris , ne apud posteros infame ti-
bi sit , quod videaris familiaris nobis es-
se ? Expressitque eclogam , cuius initium
est :*

*Cum tot sustineas , et tanta negotia solus ,
Res Italas armis tuteris , moribus ornes ,
Legibus emendes ; in publica commoda
(peccem ,
Si longo sermone morer tua tempora ,
(Caesar .*

Habitu corporis brevis fuit atque obe-
sus , qualis et a semet ipso in satyris de-
scribitur , et ab Augusto hac epistola :
*Pertulit ad me Dionysius libellum tu-
um , quem ego , ne accusem brevitatem ,
quantuluscunque est , boni consulo . Ve-
reri autem mihi videris , ne maiores li-
belli tui sint , quam tu ipse es . Sed si ti-
bi statura deest , corpusculum non deest .
Itaque licebit in sextariolo scribas , ut
circuitus voluminis sit ὀγκώδ' ἑταρος , si-
cut est ventriculi tui .*

Vixit plurimum in secessu ruris sui Sa-
bini aut Tiburtini , domusque eius osten-
ditur circa Tiburni Luculum . Venerunt in
manus meas et elegi sub eius titulo ; et
epistola prosa oratione , quasi commen-
dantis se Maecenati . Sed utraque falsa pu-
to . Nam elegi vulgares , epistola obscura ;
quo vitio minime tenebatur . Natus est VI.
Idus Decembris , L. Cotta et L. Torquato

Coss. Decessit V. Kal. Decemb. C. Marcio Censorino et C. Asinio Gallo Coss. post nonum et quinquagesimum annum, herede Augusto palam nuncupato: cum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus et conditus est extremis Exquiliis iuxta Maecenatis tumulum.

Q. HORATII FLACCI

C A R M I N V M

LIBER PRIMUS.

ODE I. AD CAIVM GILNIVM MARCENATEM.

*Alios aliis rebus duci; se lyrici vatis nomen ultra,
et gloriam ambire proficetur.*

Maecenas atavis edite regibus,
O et praesidium, et dulce decus meum;
Sunt, quos curriculo pulverem Olympium
Collegisse iuvat; metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evexit ad Deos.
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergemini tollere honoribus.
Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis.
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Numquam demoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luctantem Icaris fluctibus Africum
Mercator metuens, otium, et oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est, qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die
Spernit; nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquae lenae caput sacrae.
Multos castra iuvant, et lituo tubae
Permixtus sonitus, bellaque matribus
Detestata. Manet sub Iove frigido
Venator, tenerae coniugis immemor,
Seu visa est catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
Te doctarum hederarum praemia frontium
Dis miscent superis: Me gelidum nemus,
Nympharumque leves cum Satyris chori
Secernunt populo: si neque tibus

5

10

15

20

25

30

2
CARMINVM
 Euterpe cohibet ; nec Polyhymnia
 Lesboum refagit tendere barbiton .
 Quod si me lyricis vatibus inseris,
 Sublimis feram sidera vertice.

35

ODE II. AD CAESAREM AVGVSTVM .

Varias calamitates tum físicas, tum civiles Urbis, et Orbis Romani, post mortem Iulii Caesaris, describens, spem omnem restituendae salutis in C. Augusto repositam dicit .

Iam satis terris nìvis, atque dirae
 Grandinis misit Pater, et rubenti
 Dextera sacras iaculatus arces,

Terruit Urbem :

Terruit gentes, grave ne rediret
 Seculum Pyrrhae, nova monstra questae ;
 Omne quum Proteus pecus egit altos

Visere montes ;

Piscium et summa genus haesit ulmo,
 Nota quae sedes fuerat palumbis ;
 Et superiecto pavidae natarunt

AEquore damae .

Vidimus flavum Tiberim, retortis
 Littore Etrusco violenter undis,
 Ire deiectum monumenta Regis,

Templaque Vestae ;

Iliae dum se nimium querenti
 Iactat ultorem, vagus et sinistra
 Labitur ripa, love non probante,

Uxorius amnis .

Audiet cives acuisse ferrum,
 Quo graves Persae melius perirent ;
 Audiet pugnas, vitio parentum

Rara, iuventus .

Quem vocet Divum Populus ruentis
 Imperi rebus ? prece qua fatigent
 Virgines sanctae minus audientem

Carmina Vestam ?

Cui dabit partes scelus expiandi
 Iuppiter ? Tandem venias, precamur,
 Nunc candenti humeros amictus,

Angur Apollo .

5

10

15

20

25

30

LIVR L

Sive tu mavis, Erycina ridens,
 Quam Iocus circumvolat, et Cupido :
 Sive neglectum genus, et nepotes
 Respicias auctor,
 Heu ! nimis longo satiate ludo ;
 Quem iuvat clamor, galeaeque leves,
 Acer et Mauri peditis cruentum
 Vultus in hostem .
 Sive mutata iuvenem figura,
 Ales, in terris imitaris, almae
 Filius Maiæ, patiens vocari
 Caesaris ultor ;
 Serus in Caelum redeas, diuque
 Laetus intersis Populo Quirini ;
 Neve te nostris vitis iniquum
 Ocior autæ
 Tollat. Hic magnos potius triumphos,
 Hic ames dici Pater, atque Princeps :
 Neû sinas Medos equitare inultos,
 Te duce, Caesar .

ODE III. AD NAVEM, QVA VENERATUR VIRGILIUS
 ATHENAS PROFICISSENS .

*Virgilio Athenas proficiscenti faustam navigationem
 precatur . Invehitur, occasione data, in eum, qui nau-
 ticam artem invenit ; et in temeritatem, audaciamque
 hominum aliorum .*

Sic te Diva potens Cypri,
 Sic fratres Helenæ, lucida sidera,
 Ventorumque regat pater,
 Obstrictis aliis, præter Iapyga,
 Navis : quæ tibi creditum
 Debes Virgilium finibus Atticis,
 Reddas incolumem, precor ;
 Ut serves animæ dimidium meæ .
 Illi robur, et æs triplex
 Circa pectus erat, qui fragilem truci
 Commisit pelago ratem
 Primus, nec timuit præcipitem Africam
 Desertantem Aquilonibus,
 Nec tristes Hyadas, nec rabiam Noti ;

4	CAEMINVM	
Quo non arbiter Hadriae		15
Maior, tollere, seu ponere vult freta.		
Quem mortis timuit gradum,		
Qui siccis oculis monstra natantia,		
Qui vidit mare turgidum, et		
Infames scopulos Acroceraunia?		20
Nequidquam Deus abscedit		
Prudens Oceano dissociabiles		
Terras, si tamen impiae		
Non tangenda rates transiliunt vada.		
Audax omnia perpeti		25
Gens humana ruit per vetitum nefas.		
Audax Iapeti genus		
Ignem fraude mala gentibus intulit;		
Post ignem aethera domus		
Subductum, macies, et nova febrium		30
Terris incubuit cohors;		
Semotique prius tarda necessitas		
Leti, corripuit gradum.		
Expertus vacuum Daedalus aera		
Pennis non homini datis:		35
Perrupit Acheronta Herculeus labor.		
Nil mortalibus arduum est.		
Caelum ipsum petimus stultitia; neque		
Per nostrum patimur scelus		
Iracunda Iovem ponere fulmina.		40

ODE IV. AD LYCIVM SEXTIVM.

Amoenitate veris descripta, et communi moriendi consuetudine proposita, tamquam Epicureus ad vitam voluptuosam Sextium hortatur.

Solvitur acris hiems grata vice veris, et Favoni;	
Trahuntque siccas machinae carinas:	
Ac neque iam stabulis gaudet pecus, aut arator igni;	
Nec prata canis albicant pruinis.	
Iam Cytherea choros ducit Venus, imminente Luna;	5
Iunctaeque Nymphis Gratiae decentes	
Alterno terram quatiant pede; dum graves Cycloporum	
Vulcanus ardens urit officinas.	
Nunc decet, aut viridi nitidum caput impedire myrto;	
Aut flore, terrae quem ferunt solutae.	10

LIVR I.

5

Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare luctu,
 Seu poscat agnam, sive malit hoedum.
 Pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas,
 Regumque turres. O beate Sexti,
 Vitae summa brevis spem nos vetat incohare longam. 15
 Iam te premet nox, fabulaeque Manes,
 Et domus exilis Plutonia: quo simul mearis,
 Nec regna vini sortiere talis;
 Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet iuventus
 Nunc omnis, et mox virgines tepebunt. 20

ODE V. AD PYRRHAM.

*Horatius ex Pyrrhae illecebris tamquam e naufragio
 enataverat, cuius amore irretitos affirmat esse miseros.*

Quis multa gracilis te puer in rosa
 Perfusus liquidis urget odoribus
 Grato, Pyrrha, sub antro?
 Cui flavam religas comam,
 Simplex munditiis? Heu! quoties fidem, 5
 Mutatosque Deos flebit, et aspera
 Nigris aequora ventis
 Emirabitur insolens,
 Qui nunc te fraitur credulus aurea;
 Qui semper vacuam, semper amabilem 10
 Sperat, nescius aurae
 Fallacis! Miseri, quibus
 Intentata nites! Me tabula sacer
 Votiva paries indicat uvida
 Suspendisse potenti 15
 Vestimenta maris Deo.

ODE VI. AD MARCVM VIPSANIYM AGRIFFAM.

*Varius tragoediographus bella ab Agrippa gesta de-
 cantabit: Horatius vero convivii tantum, et amoribus
 describendis aptus, et idoneus.*

Scriberis Vario fortis, et hostium
 Victor, Maconii carminis aliti,
 Quam rem cumque ferox navibus, aut equis
 Miles, te duce, gesserit.
 Nos, Agrippa, neque haec dicere, nec gravem 5
 Pelidae stomachum cedere nescii,

Q.

CARMINVM

Nec cursus duplicis per mare Ulyssæ,
Nec saevam Pelopis domum,
Conamur, tenues grandia : dum pudor,
Imbellisque lyrae Musa potens verat,
Laudes egregii Cæsaris, et tuas
Culpa deterere ingent.

10

Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit? aut pulvere Troio
Nigrum Merjonen? aut ope Palladia
Tydiden Superis parem?

15

Nos convivia, nos proelia virginum,
Sectis in iuvenes unguibus acrimus,
Cantamus; vacui, sive quid urimur,
Non praeter solitum leves.

ODE VII. AD MURNATIVM PLANGVM.

Alii alias laudant civitates, et regiones: Horatius vero reliquis anteponit Tibur, ubi natus est Plancus: quem ad diluendas vino curas cohortatur.

Landabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenam,
Aut Ephesum, bimarisque Corinthi
Moenia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insignes, aut Thessala: Tempa.
Sunt, quibus unum opus est, intactae Palladis urbem. 5
Carmines perpetuo celebrare, et
Undique decerptam fronti praepondere olivam.
Plurimus, in Iunonis honorem,
Aprum dicit equis Argos, ditiesque Mycenae.
Me nec tam patiens Lacedaemon, 10
Nec tam Larissae percussit campus opimae,
Quam domus Alburneae resonantia,
Et praeceps Anio, et Tiburni lucus, et uda
Mobilibus pomaria rivis.
Adus ut obscura deterget nubila Caelo 15
Saepe Notus; neque parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam, vitaeque labores
Molli, Plance, mero; seu te fulgentia signis
Castra tenent, seu densa tenebit 20
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina, patremque
Quam fugeret; tamen uda Lyaea

LIBER I.

Tempora populea fertur vinxisse corona,
 Sic tristes affatus amicos :
 Quo nos cumque feret melior Fortuna parente,
 Ibumus, o socii, comitesque.
 Nil desperandum Teucro duce, et auspice Teucro :
 Certus enim promisit Apollo,
 Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
 O fortes, peioraque passi
 Mecum saepe viri, nunc vino pellite curas ;
 Cras ingens iterabimus aequor.

ODE VIII. AD LYDIAM.

Duvenem Sybarin, Lydiae amore perditum, et voluptatibus colliquefactum notat.

Lydia, dic, per omnes
 Te Deos oro, Sybarin cur properes amanda
 Perdere? cur apricum
 Oderit campum, patiens pulveris, atque Solis?
 Cur neque militaria
 Inter aequales equitet, Gallica nec lupatis
 Temperet ora frenis?
 Cas timet flavum Tiberim tingere? cur olivum
 Sanguine viperina
 Cautius vitat? neque iam livida gestat armis
 Brachia, saepe disco,
 Saepe trans finem isculo nobilis expedito?
 Quid latet, ut marinae
 Filium dicunt Thetidis sub lacrymosa Troiae
 Funera; ne virilis
 Cultus in caedem, et Lycias proxiperet catervas?

ODE IX. AD THALIARCHVM.

Quo magis saevit hiems, eo magis voluptati indulgendum.

Vides, ut alta stet nive candidum
 Soracte; nec iam sustineant onus
 Silvae laborantes; geluque
 Flumina consisterint acuto?
 Dissolve frigus, ligna super foco
 Large reponens; atque benignius

CARMINVM

Deprome quadrimum Sabina,
 O Thaliarche, merum diota.
 Permite Divis cetera: qui simul
 Stravere ventos aequore fervido 10
 Deproeliantes; nec cupressi,
 Nec veteres agitantur orni.
 Quid sit futurum cras, fuge quaerere: et
 Quem sors dierum cumque dabit, lucro
 Appone; nec dulces amores 15
 Sperne puer, neque tu choreas;
 Donec virenti canities abest
 Morosa. Nunc et campus, et arcae;
 Lenisque sub noctem susurri
 Composita repetantur hora: 20
 Nunc et latentis proditor intimo
 Gratus puellae risus ab angulo;
 Pignusque dereptum lacertis,
 Aut digito male pertinaci.

ODE X. HYMNVS AD MERCVRIVM.

*Quem laudat a facundia, a parentibus, a palaestrae,
 et lyrae inventionis, a maxima in furando calliditate;
 atque ab iis, quibus fungitur, muneribus.*

Mercuri, facunde nepos Atlantis,
 Qui feros cultus hominum recentum
 Voce formasti catus, et decorae
 More palaestrae: 5
 Te canam, magni Iovis, et Deorum
 Nuncium, curvaeque lyrae parentem;
 Callidum, quidquid placuit, iocoso
 Condere furto.
 Te, boves olim nisi reddidisses
 Per dolum amotas, puerum minaci 10
 Voce dum terret, viduus pharetra,
 Risit Apollo.
 Quin et Atridas, duce te, superbos,
 Ilio dives Priamus relicto,
 Thessalosque ignes, et iniqua Troiae 25
 Castra fefellit.
 Tu piis lactis animas reponis
 Sedibus; virgaque levem coerces

LIBER I.

Aurea turbam, superis Deorum
Gratus, et imis.

9

10

ODE XI. AD LEUCONOEN.

Hortatur Leuconoen, ut, omissa futurorum cura, voluptati indulgeat; argumento a vitae brevitate, et celebritate ducto.

Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
Finem Di dederint, Leuconoe; nec Babylonios
Tentaris numeros. Ut melius, quidquid erit, pati!
Seu plures hiemes, seu tribuet Iupiter ultimam,
Quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum; sapias, vina liques, et spatio brevi
Spem longam reseces. Dum loquimur, fugerit invida
Aetas: carpe diem, quam minimum credula postero.

ODE XII. AD CAESAREM AUGUSTVM.

Collaudatis Dis, heroibus, virisque aliquot claris, tandem ad divinas Augusti laudes descendit, eumque illis praefert.

Quem virum, aut heroa, lyra, vel acri
Tibia sumis celebrare, Clio?
Quem Deum? Cuius recinit iocosa
Nomen imago,
Aut in umbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidove in Haemo?
Unde vocalem temere insequutae
Orphea silvae,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresque ventos,
Blandum et auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius? Dicam solitis Parentem
Laudibus; qui res hominum, ac Deorum;
Qui mare, ac terras, variisque mundum
Temperat horis.
Unde nil mains generatur ipso,
Nec viget quidquam simile, aut secundum;
Proximos illi tamen occupabit
Pallas honores.
Proclius audax, neque te ailebo,

11

a 5

Liber; et saevis inimica virgo	
Calluis; nec te, metuende certa,	
Phoebe, sagitta.	
Dicam et Alciden, Puerosque Ledaë;	25
Hunc equis, illum superare pugnīs	
Nobilem: quorum simul alba nautis	
Stella refulget,	
Defluit saxia agitata humor;	
Concidunt venti, fugiuntque nubes;	30
Et minax, Di sic voluere, ponto	
Unda recumbit.	
Romulum post hos prius, an quietum	
Pompili regnum memorem; an superbo	
Tarquini fasces, dubito, an Catonis	35
Nobile letum.	
Regulum, et Scauros, animaeque magnae	
Prodigum Paullum, superante Poeno,	
Gratus insigni referam Camena,	
Fabriciumque.	40
Hunc, et intonsis Curium capillis	
Utilem bello tulit, et Camillum	
Saeua paupertas, et avitus apto	
Cum lare fundus.	
Crescit, occulto velut arbor aevae,	45
Fama Marcelli: micat inter omnes	
Iulium sidus, velut inter ignes	
Luna minores.	
Gentis humanae Pater, atque custos,	
Orte Saturno, tibi cura magni	50
Caesaris fati data; tu secundo	
Caesare regnes.	
Ille seu Parthos Laio imminentes	
Egerit iusto domitos triumpho;	
Sive subiectos Orientis orae	55
Seras, et Indos;	
Te minor laetum regat aequas Orbem;	
Tu gravi curru quatuor Olympum;	
Tu parum castis inimica mitte	
Fulmina lucis.	60

ODE XIII. AD LYDIAM.

Moleste fert Thelephum rivalem sibi a Lydia anteponi.

Quam tu, Lydia, Telephi
 Cervicem roseam, cerea Telephi
 Laudas brachia, vae! meum
 Fervens. difficili bile tumet iecur.
 Tum nec mens mihi, nec color 5
 Certa sede manet: humor et in genas
 Furtim labitur, arguens
 Quam lentis penitus macerer ignibus.
 Uror, seu tibi candidos
 Turparunt humeros immodicae mero 10
 Rixae; sive puer furens
 Impressit memorem dente labris notam.
 Non, si me satis audias,
 Speres perpetuum, dulcia barbare
 Laedentem oscula, quae Venus 15
 Quinta parte sui nectaris imbuat.
 Felices ter, et amplius,
 Quos irrupta tenet copula; nec malis
 Divulsus querimoniis
 Suprema citius solvet amor die. 20

ODE XIV. AD REMPUBLICAM.

*Sub imagine navis monet eam, ne nova adeat
 bellorum civilium pericula.*

O Navis! referent in mare te novi
 Fluctus? O quid agis? fortiter occupa
 Portum. Nonne vides, ut
 Nudum remigio latus,
 Et malus celeri saucius Africo, 5
 Antennaeque gemunt? Iam sine funibus
 Vix durare carinae
 Possunt imperiosius.
 AEquor: non tibi sunt integra linteae;
 Non Di, quos iterum pressa voces malo. 10
 Quamvis Pontica pinus,
 Sylvae filia nobilis,
 Iactes et genus, et nomen ignobile;
 Nil pictis tinnidus navita puppibus.

Fidit. Tu, nisi ventis	18
Debes ludibrium, cave.	
Nuper sollicitum quae mihi taedium,	
Nunc desiderium, curaque non levis,	
Interfusa nitentes	
Vites aequora Cycladas.	20

ODE XV. NEREI VATICINIUM DE EXCIDIO TROIAE.

Pastor quum traheret per freta navibus	
Idaeis Helenen perfidus hospitam;	
Ingrato celeres obruit otio	
Ventos, ut caneret fera	
Nereus fata. Mala ducis avi domum,	5
Quam multo repetet Graecia milite;	
Coniurata tuaq rumpere nuptias,	
Et regnum Priami vetus.	
Heu, heu! quantus equis, quantus adest viris	
Sudor! quanta moves funera Dardanae	10
Genti! Iam galeam Pallas, et aegida	
Currusque, et rabiem parat.	
Nequidquam, Veneris praesidio ferox,	
Pectes caesariem; grataque feminis	
Imbelli cithara carmina divides:	15
Nequidquam thalamo graves	
Hastas, et calami spicula Cnossii	
Vitabis; strepitumque, et celerem sequi	
Aiacem: tamen, heu! serus adulteros	
Cultus pulvere collines.	20
Num Laertiaden, exitium tuae	
Gentis; num Pylium Nestora respicis?	
Urgent impavidi te Salaminii	
Teucer, te Schenelus sciens	
Pugnae; sive opus est imperitare equis,	25
Non auriga piger. Merionen quoque	
Nosces. Ecce furit te reperire atrox	
Tydides, melior patre:	
Quem tu, cervus uti vallis in altera	
Visum parte lupum graminis immemor,	30
Sublimi fugies mollis anhelitu,	
Non hoc pollicitus tuae.	
Iracunda diem proferet Ilio,	
Matronisque Phrygum classis Achillei.	

	LIBER I.	13
Post certas hiemes uret Achaius		35
Ignis Pergameas domos .		

ODE XVI. AD AMICAM .

Palinodiam canit . Nam veni-um petit a puella , quam iam his læserat ; culpamque transfert in iram, cuius vim indomitam describit .

O matre pulchra filia pulchrior!	
Quem crimosos cumque voles modum	
Pones iambis ; sive flamma,	
Sive mari libet Hadriano .	
Non Dindymene, non adytis quatit	5
Mentem sacerdotum incola Pythius,	
Non Liber aequae, non acuta	
Si geminant Corybantes aera,	
Tristes ut irae ; quas neque Noricus	
Deterret ensis, nec mare naufragum,	10
Nec saevus ignis, nec tremendo	
Iupiter ipse ruens tumultu .	
Fertur Prometheus addere principi	
Limo coactus particulam undique	
Desectam, et insani leonis	15
Vim stomacho apposuisse nostro .	
Irae Thyesten exitio gravi	
Stravere ; et altis urbibus ultimae	
Stetere caussae, cur perirent	
Funditus; imprimeretque maris	20
Hostile aratrum exercitus insolens .	
Compesce mentem . Me quoque pectoris	
Tentavit in dulci iuventa	
Fervor, et in celeres iambos	
Misit furentem : nunc ego mitibus	25
Mutare quaero tristia ; dum mihi	
Fias recantatis amica	
Opprobriis, animamque reddas .	

ODE XVII. AD TYNDARIDEM .

Invitat eam in Lucretilem ; multa ostendens comynoda, quae ex eo percipiet .

*Velox amicum saepe Lucretilem
Mutat Lycao Faunus, et igneana*

Defendit aestatem capellis	
Usque meis, pluviosque ventos	
Impune tutum per nemus arbutos	5
Quaerunt latentes, et thyma deviae	
Olentis uxores mariti;	
Nec virides metuunt colubras,	
Nec Martiales haedulae lupos:	
Utrumque dolci, Tyndari, fistula	10
Valles, et Usticae cubantis	
Levia personuere saxa.	
Di me tuentur: Dis pietas mea,	
Et Musa cordi est. Hic tibi copia.	
Manabit ad plenum benigno	15
Ruris honorum opulenta cornu.	
Hic in reducta valle Caniculae	
Vitabis aestus, et fide Teia	
Dices laborantes in uno	
Penelopen, vitreamque Circen.	20
Hic innocentis pocula Lesbii	
Duces sub umbra: nec Semeleius	
Cum Marte confundet Thyoneus	
Proelia; nec metues protervum.	
Suspecta Cyrum, ne male dispari	25
Incontinentes iniiciat manus;	
Et scindat haerentem coronam.	
Crinibus, immeritamque vestem.	

ODE XVIII. AD PYBLIUM QVINCTILIUM VARVM.

*Vinum moderate sumptum exhilarat animum,
et haustum immoderate furorē concitat.*

Nullam, Vare, sacra vite prius severis arbores
Circa mite solum Tiburis, et moenia Catili:
Siccis omnia nam dura Deus proposuit; neque
Mordaces aliter diffugiant sollicitudines.
Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem crepat? 5.
Quis non te potius, Bacche pater; teque, decens Venus?
At ne quis modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
Debellata: monet Sithoniis non levis Evius;
Quum fas, atque nefas exiguo sine libidinum 10.
Discernunt avidi. Non ego te, candide Bassareu,
Invitum quatiā; nec variis obrita frondibus

LIBER I.

15

Sub divum rapiam. Saeva tene cum Berecynthia
 Corna tympana, quae subsequitur caecus Amor aui;
 Et tollens vacuum plus nimio Gloria verticem, 15
 Arcanique Fides prodiga, perlucidior vitro.

ODE XIX. AD GLYCERAM.

Se illius amore uri.

Mater saeva Cupidinum,
 Thebanaeque iubet me Semeles Puer,
 Et lasciva Licentia,
 Finitis animum reddere amoribus.
 Urit me Glycerae nitor 5
 Splendentia Paria maiore purius:
 Urit grata protervitas,
 Et vultus nimium lubricus adspici.
 In me tota ruens Venus
 Cyprum deseruit; nec patitur Scythas, 10
 Et versis animosum equis
 Parthum dicere; nec quae nihil attineant.
 Hic vivum mihi cespitem; hic
 Verbenas, pueri, ponice, thuraque,
 Bimi cum patera meri:
 Mactata veniet lenior hostia.

ODE XX. AD CAIUM CILNIUM MAECENATEM.

*Invitat Maecenatem ad convivium minimis
sumptuosum.*

Vile potabis modicis Sabinum
 Cantharis, Graeca quod ego ipse testa
 Conditum levi, datus in Theatro
 Quum tibi plausus, 5
 Care Maecenas eques; ut paterni
 Fluminis ripae, simul et iocosa
 Reddere laudes tibi Vaticani
 Montis imago.
 Caecubam, et praelo domitam Calene
 Tu bibes uvam. mea nec Falernae 10
 Temperant vites, neque Formiani
 Pocula colles.

ODE XXI. HYMNVS AD DIANAM ET APOLLINEM .

*Hortatur virgines, et pueros ad canendas
eorum laudes .*

Dianam tenerae dicite virgines;
Intensum, pueri, dicite Cynthium,
Latonamque supremo
Dilectam penitus Iovi .
Vos lacram fluviis, et nemorum coma, 5
Quaecumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Silvis, aut viridis Gragi;
Vos Tempe totidem tollite laudibus;
Natalemque, mares, Delon Apollinis; 10
Insignemque pharetra,
Fraternaue hamerum lyra .
Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem,
Festemque, a populo, et principe Caesare, in
Persas, atque Britannos 15
Vestra motus agat prece .

ODE XXII. AD ARISTIVM PYSCVM .

*Vitae integritas ubique tuta est; idque
suo exemplo probat .*

Integer vitae, scelerisque purus
Non eget Mauris iaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravida sagittis,
Fusce, pharetra:
Sive per Syrtes iter aestuosas, 5
Sive facturus per inhospitalem
Caucasum, vel quae loca fabulosus
Lambit Hydaspes .
Namque me silva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, et ultra 10
Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem:
Quale portentum neque militaris
Daunias latis alit aesculetis;
Nec Iubae tellus generat, leonum 15
Arida nutrix .
Pone me, pigris ubi nulla campis

LIBRA I.

17

Arbor aestiva recreatur aura ;
Quod latus mundi nebulae, malusque

Iupiter urget :

20

Pone sub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata ;
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem .

ODE XXIII. AD CHLOEN .

*Non est cur Chloë viros fugiat, quum sit
iam aetate matura .*

Vitas hinnuleo me similis, Chloë,
Quaerenti pavidam montibus avis
Matrem, non sine vano

Aururum, et silvae metu .

Nam seu mobilibus veris inhorruit
Adventus foliis, seu virides rubum
Dimovere lacertae

5

Et corde, et genibus tremit .

Atqui non ego te, tigris ut aspera,
Caetulusve leo, frangere persequor .

10

Tandem desine matrem

Tempesta sequi viso .

ODE XXIV. AD PUBLIUM VIRGILIUM MARONEM .

Deflet Quinctilii mortem .

Quis desiderio sit pudor, aut modus
Tam cari capitis ? Praeceptis lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam Pater
Vocem cum cithara dedit .

5

Ergo Quinctilium perpetuus sopor
Urget ? cui pudor, et iustitiae soror
Incorrupta fides, nudaque veritas,

Quando ullum invenient parem ?

Multis ille bonis flebilis occidit :

Nulli flebilior, quam tibi, Virgili .

20

Tu frustra pius, heu ! non ita creditum

Poscis Quinctilium Deos .

Quod si Threicio blandius Orpheo
Auditum moderere arboribus fidem ;

Non vanae redeat sanguis imagini,	15
Quam virga semel horrida,	
Non lenis precibus fata recludere,	
Nigro compulerit Mercurius gregi.	
Durum! Sed levius fit patientia,	
Quidquid corrigere est, nefas.	20.

ODE XXV. AD LYDIAM.

*Insultat ei, quod iam vetula, merita
ab amatoribus spernatur.*

Parcius iunctas quatiant fenestras	
Ictibus crebris iuvenes protervi;	
Nec tibi somnos adimuar; amaque	
Ianua limen,	
Quae prius multum facilis movebat	5.
Cardines. Audis minus, et minus iana:	
Me tuo longas pereunte nocte,...	
Lydia, dormis?	
Invicem moechos anus arrogantes.	
Flebis in solo. levis angiporta,	10.
Thracio bacchante magis sub inter-	
Lunia vento:	
Quum tibi flagrans amor, et libido,	
Quae solet matres furere equorum,	
Saeviet circa. lecur ulcerosum;	16.
Non sine questu,	
Laeta quod pubes hadera viventi.	
Gaudeat, pulla magis atque myrto;	
Aridas frondes hiemis sodali	
Dedicet Hebrae.	20

ODE XXVI. AD MUSAM DE AZELIO BASSIA.

*Non decet Musarum cultiores curis, et moeroribus esse
obnoxios. Poetam suum Lamiam Musae Pimpleidi com-
mendat.*

Musis amicus, tristitiam, et metus	
Tradam protervis in mare Creticum	
Portare ventis: quis sub Arcto	
Rex gelidae metuatur orae;	
Quid Tiridatem terreat, unice	5.
Securus. O, quae fontibus integris	

LIBER I.

19

Gaudes, apricos necte flores,
 Necte meo Lamiae coronam,
 Pimplei dulcis. Nil sine te mei
 Prosunt honores. Hunc fidibus novis,
 Hunc Lesbio sacrare plectro,
 Teque, tuasque decet sorores.

10

ODE XXVII. AD SODALES CONVIVAS.

*Ne inter potandum rixentur, et poculis ipsis
 pugnent Barbarorum more.*

Natis in usum lactitiae scyphis
 Pugnare, Thracum est. Tollite barbarum
 Morem, verecundumque Bacchum
 Sanguineis prohibere rixis.
 Vino, et lucernis Medus acinaces
 Immane quantum discopat! Impium
 Lenite clamorem, sodales,

5

Et cubito remanete presso.
 Vultis severi me quoque sumere
 Partem Falerni? Dicat Opuntiae
 Frater Megillae, quo beatus
 Vulnere, qua pereat sagitta.
 Cessat voluntas? non alia bibam
 Mercede. Quae te cumque domat Venus,

10

Non erubescendis adurit
 Ignibus; ingenuoque semper
 Amore peccas. Quidquid habes, age,
 Deponere tutis auribus. Ah miser!

15

Quanta laborabas Charybdi,
 Digne puer meliore Sammis!
 Quae saga, quis te solvere Thessalis
 Magus venena, quis poterit Deus?
 Vix illigatum te triformi
 Pegasus expediet Chimaera.

20

ODE XXVIII. NAVTA ET IMAGO ARCHITAE TARENTINI.

*Inducitur Archytas Philosophus, et Geometra, nautae
 cuiddam, vel potius magistro navis, respondens, quod
 omnibus sit moriendum; petensque ab illo, ne sinat cor-
 pus suum iacere in littore insepultum.*

N. Te maris, et terrae, numeroque carentis arenae
 Mensorem cohibent, Archyta,

Pulveris exigui prope littus parva Matinum
 Munera? nec quidquam tibi prodest
 Aerias tentasse domos, animoque rotundum 5
 Percurrisse polum, morituro?
 A. Occidit et Pelopis genitor, conviva Deorum,
 Tithonusque remotus in auras,
 Et Iovis arcanis Minos admissus; habentque
 Tartara Panthoiden, iterum Orco 10
 Demissum; quamvis clypeo Troiana reflexo
 Tempora testatus, nihil ultra
 Nervos, atque cutem morti concesserat atrae;
 Iudice te, non sordidus auctor
 Naturae, verique. Sed omnes una manet nox, 15
 Et calcanda semel via leci.
 Dant alios Furiae torvo spectacula Marti:
 Exitio est avidum mare nautis.
 Mixta senum, ac iuvenum densentur fanera; nullum
 Saeva caput Proserpina fugit. 20
 Me quoque devexi rapidus comes Orionis,
 Illyricis Notus obruit undis.
 At tu, nauta, vagae ne parce malignus arenae
 Ossibus, et capiti inhumato
 Particulam dare: sic, quodcumque minabitur Eurus 25
 Fluctibus Hesperii, Venusinae
 Plectantur silvae, te sospite: multaue merces,
 Unde potest, tibi defluat aequo
 Ab Iove, Neptunoque sacri custode Tarenti.
 Negligis? immeritis nocituram 30
 Postmodo te natis fraudem committere! Fors, et
 Debita iura, vicesque superbae
 Te maneant ipsum: precibus non linquar inultis;
 Teque piacula nulla resolvent.
 Quamquam festinas, non est mora longa: licebit 35
 Iniecto ter pulvere curras.

ODE XXIX. AD ICCIVM.

*Mirum est, et monstri simile, Iccium Philosophum,
 studio intermisso, ad militiam transisse divitiarum cu-
 piditate.*

Icci, beatis nunc Arabum invides
 Gazis; et acrem militiam paras

	LIBER I.	28
Non ante devictis Sabaeae		
Regibus, horribilique Medo		
Nectis catenas. Quae tibi virginum,		5
Sponso necato barbara serviet?		
Puer quis ex aula capillis		
Ad cyathum statuetur unctis,		
Doctus sagittas tendere Sericas		
Arcu paterno? Quis neget arduis		10
Pronos relabi posse rivos		
Montibus, et Tiberim reverti;		
Quum tu coemptos undique nobiles		
Libros Panaeti, Socraticam et domum		
Mutare loricis Hiberis,		15
Pollicitus meliora, tendis?		

ODE XXX. AD VENEREM.

*Rogat Venerem, ut in aedem Glyceras, sibi
dedicandam, veniat.*

O Venus, regina Cnidi, Paphique,		
Sperne dilectam Cypron, et vocantis		
Thure te multo Glyceras decoram		
Transfer in aedem.		4
Fervidus tecum Puer, et solutis		
Gratiae zonis, properentque Nymphae,		
Et parum comis sine te Iuventas,		
Mercuriusque.		8

ODE XXXI. AD APOLLINEM.

*Non divitias petit ab Apolline, sed ut sibi sit mens
sana in corpore sano.*

Quid dedicatum poscit Apollinem		
Vates? quid orat, de paterna novum		
Fundens liquorem? Non opimae		
Sardiniae segetes feraces;		
Non aestuosae grata Calabriae		5
Armenta; non aurum, aut ebur Indicum;		
Non rura, quae Liris quiescit		
Mordet aqua, taciturnus amnis.		
Premant Calena falces, quibus dedit		
Fortuna, vitem; dives ut aureis		10

Mercator exsiccet culullis

Vina Syra reparata merce.

Dis carus ipsis: quippe ter, et quater

Anno revisens aequor Atlanticum.

Impune. Me pascunt olivae,

15

Me cichorea, levesque malvae.

Frui paratis, et valido mihi,

Latoe, dones; at, recor, integra

Cum mente, nec turpem senectam

Degere, nec cithara carentem.

ODE XXXII. AD LYRAM.

*Alloquitur lyram, eamque poscit, ut sibi adsit,
et secum canere non desinat.*

Poscimus. Si quid vacui sub umbra

Lusimus tecum, quod et hunc in annum

Vivat, et plures; age, dic Latinum,

Barbite, carmen,

5

Lesbio primum modulate civi;

Qui, ferox bello, tamen inter arma,

Sive iactatam religarat udo

Littore navim,

Liberum, et Musas, Veneremque, et illi

Semper haerentem Puerum canebat;

10

Et Lycum, nigris oculis, nigroque

Crine decorum.

O decus Phoebi, et dapibus supremi

Grata testudo Iovis, o laborum

Dulce lenimen, mihi cumque salve

15

Râte vocanti.

ODE XXXIII. AD ALBIVM TIBVLLVM.

*Ne plus aequo doleat, sibi rivalem a Glycera
indigne anteponi.*

Albi, ne doleas plus nimio, memor

Immitis Glyceræ; neu miserabiles

Decantes elegas, cur tibi iunior

Laesa praeniteat fide.

Insignem tenoi fronte Lycorida

5

Cyri torret amor; Cyrus in asperam

LIBER I.

23

Declinat Pholoen ; sed prius Appulis
 Iungentur capreae lupis,
 Quam turpi Pholoe peccet adultero .
 Sic visum Veneri ; cui placet impares 10
 Formas, atque animos sub iuga aenea
 Saevo mittere cum loco .
 Ipsum me, melior quam peteret Venus,
 Grata detinuit compede Myrtale
 Libertina, fretis acrior Hadriae 15
 Curvantis Calabros sinus .

ODE XXXIV. AD SE IPSVM .

*Poenitet se, quod Epicureos sequutus, parum studiose
 Deos coluerit .*

Parcus Deorum cultor, et infrequens,
 Insanientis dum sapientiae
 Consultus erro ; nunc retrorsum
 Vela dare, atque iterare cursus
 Cogor relictos : namque Diespiter, 5
 Igni corusco nubila dividens
 Plerumque, per purum tonantes
 Egit equos, volucremque currum ;
 Quo bruta tellus, et vaga flumina,
 Quo Stryx, et invisi horrida Taenari 10
 Sedes, Atlanteusque finis
 Concutitur . Valet ima summis
 Mutare ; et insignem attenuat Deus,
 Obscura promens : hinc apicem rapax
 Fortuna cum stridore acuto 15
 Sustulit ; hic posuisse gaudet .

ODE XXXV. AD FORTVNAM ANTIATEM .

*Obsecrat eam, ut Caesarem Augustum conservet
 in Britannos iturum .*

O Diva, gratum quae regis Ancium,
 Praesens vel imo tollere de gradu
 Mortale corpus, vel superbas
 Vertere funeribus triumphos ;
 Te pauper ambit sollicita prece 3
 Ruris colonus ; tu dominam aequoris,

Quicumque Bithyna lacescit Carpathium pelagus carina. Te Dacus asper, te profugi Scythae, Urbesque, gentesque, et Latium ferox,	10
Regumque matres barbarorum, et Purpurei metuunt tyranni; Iniurioso ne pede proruas Stantem columnam; neu populus frequens Ad arma cessantes, ad arma	15
Concitet, imperiumque frangat. Te semper anteit saeva Necessitas, Clavos trabales, et cuneos manu Gestans athena; nec severus Uncus adest, liquidumque plumbum.	20
Te Spes, et albo rara Fides colit Velata panno; nec comitem abnegat, Utrumque mutata potentes Veste domos inimica linquit. At vulgus infidum, et meretrix retro	25
Periura cedit: diffugiunt cadis Cum faece siccatis amici, Ferre iugum pariter dolosi. Serves iturum Caesarem in ultimos Orbis Britannos; et iuvenum recens	30
Exanien, Eois timendum Partibus, Oceanoque rubro. Heu, heu! cicatricum, et sceleris pudet, Fratrumque. Quid nos dura refugimus Aetas? quid intactum nefasti	5
Liquimus? unde manum iuventutis Metu Deorum continuit? quibus Pepercit aris? O utinam nova Incude defingas retusum in Massagetas, Arabasque ferrum!	40

ODE XXXVI. IN HONOREM PLOTII NUMIDAE.

Ob ejus ex Hispania reditum gaudio exultat.

Et thure, et fidibus iuvat
Placare, et vituli sanguine debito
Custodes Numidae Deos;
Qui nunc Hesperia sospes ab ultima,

LIBER I.

Caris multa sodalibus,	25
Nulli plura tamen dividit oscula,	5
Quam dulci Lamiae; memòr	
Actae non alio rege pueritiae,	
Mutataeque simul rogae:	
Cressa ne careat pulchra dies nota:	10
Neu promptae modus amphorae,	
Neu morem in Salium sit requies pedum:	
Neu multi Damalis meri	
Bassum Threicia vincat amysside:	
Neu desint epulis rosae,	15
Neu vivax apium, neu breve lillum.	
Omnes in Damalin putres	
Deponent oculos; nec Damalis novè	
Divelletur adultero,	
Lascivis ederis ambitiosior.	20

ODE XXXVII. AD SODALES.

*Illos hortatur ad indulgendum genio
ob victoriam Actiacam.*

Nunc est bibendum, nunc pede libero	
Pulsanda tellus: nunc Saliaribus	
Ornare pulvinar Deorum	
Tempus erat dapibus, sodales.	
Antehac nefas, depromere Caecubum	6
Cellis avicis; dum Capitolio	
Regina dementes ruinas,	
Funus et imperio parabat	
Contaminato cum grege turpinum	
Morbo virorum; quidlibet impotens	10
Sperare, fortunaque dulci.	
Ebria. Sed minuit furorem	
Vix una sospes navis ab ignibus;	
Mentemque lymphatam Mareotico	
Redegit in veros timores	15
Caesar, ab Italia volantem	
Remis adurgens, (accipiter velut	
Molles columbas, aut leporem citus	
Venator in campis nivalis	
Haemoniae) daret ut catenis.	20
Fatale monstrum: quae generosius	
Perire quaerens, nec muliebriter	

Expavit ensem, nec latentes
 Classe cita reparavit oras;
 Ausa et iacentem visere regiam 25
 Vultu sereno, fortis et asperas
 Tractare serpentes, ut atrum
 Corpore combiberet venenum;
 Deliberata morte ferocior;
 Saevis Liburnis scilicet invidens, 30
 Privata deduci superbo
 Non humilis mulier triumpho.

ODE XXXVIII. AD PVRAVM MINISTRVM.

*Fult famulum suum, nihil aliud adhibere ad externum
 convivii apparatus, quam myrtum.*

Persicos odi, puer, apparatus;
 Displicent nexae philyra coronae;
 Mitte sectari, rosa quo locorum
 Sera moretur,
 Simplici myrto nihil adlabores 5
 Sedulus, curo: neque te ministrum
 Dedecet myrtus, neque me sub acta
 Vite bibentem.

37

Q. HORATII FLACCI
C A R M I N V M
LIBER SECVNDVS.

ODE I. AD C. ASINIUM POLLIONEM.

Pollionem monet, ut tragoediarum scripturam tantisper intermittat, dum Respublica sit composita. Deinde commendat illius scripta.

Motum ex Metello consule civicum,
Bellique causas, et vitia, et modos,
Ludumque Fortunae, gravesque
Principum amicitias, et arma
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosae plenum opus aleae,
Tractas; et incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.
Pannum severae Musa tragoedinae
Desit theatri: nox, ubi publicas
Res ordinarias, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Insigne maestis praesidium reis,
Et consulenti, Pollio, curiae:
Cui laurus aeternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Iam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures: iam litui strepunt:
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magno iam videor duces
Non indecoro palgere sordidos,
Et cuncta terrarum subacta,
Praeter atrocem animum Catonis.
Iuno, et Deorum quisquis auctor
Afric, inulta cesserat impotens
Tellure; victorum nepotes
Rettulit inferias Iugurthae.
Quis non Latino sanguine pinguis
Campus sepulcris impta proelia

Testatur, auditumque Medis	
Hesperiae sonitum ruinae?	
Qui gurgis, aut quae fluminis, lugubris	
Ignara belli? quod mare Dauniae	
Non decolpravere caedes?	35
Quae caret ora cruore nostro?	
Sed ne, relictis, Musa procax, iocis,	
Ceae retractes munera neniae;	
Medum Dionaeo sub antro	
Quaere modos leviore plectro.	40

ODE II. AD G. SALLVSTIVM CRISPVM.

*Procleium laudat ob liberalitatem in fratres. Con-
tempus pecuniae regem efficit, et beatum.*

Nullus argento color eat, avaris	
Abdito terris, inimice laminae	
Crispe Sallustii, nisi temperato	
Splendeat usu.	
Vivet extento Procleius aevo,	5
Notus in fratres animi paterni:	
Illum aget penna metuantē solvi	
Fama superstes.	
Latus regnes avidum domando	
Spiritum, quam si Libyam remotis	10
Gadibus iungas, et uterque Poenus	
Serviat uni.	
Crescit indulgens sibi dirus hydrops;	
Nec sitim pellit, nisi causa morbi	
Fugerit venis, et agnosus albo	15
Corpore languor.	
Redditum Cyri solio rhaaten,	
Dissidens plebi, numero beatum	
Eximit Virtus; populumque falsis	
Dedocet uti	20
Vocibus; regnum, et diadema tutum	
Deferens uni, propriamque laurum,	
Quisquis ingentes oculo irretorto	
Spectat acervos.	

ODE III. AD Q. DELLIVM.

*Moderate ferenda utraque est fortuna, quum omnibus
impendeat aequa moriendi conditio.*

A Equam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus in bonis

Ab insolenti temperatam
Laetitia, moriture Delli;
Sen maestus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis

Interiore nota Falerni;
Quo pinus ingens, albaque populus
Umbram hospitalem consociare amant
Ramis, et obliquo laborat

Lympha fugax trepidare rivo:
Huc vina, et unguenta, et nimium breves
Flores amoenae ferre iube rosae;

Dum res, et aetas, et sororum
Fila triam patiuntur atra.
Cedes coemptis salibus, et domu,
Villaque, flavus quam Tiberis lavit:

Cedes; et exstructis in altum
Divitiis potietur heres.

Divesne, prisco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper, et infima
De gente sub divo moreris,

Victima nil miserantis Orci.
Omnes eodem cogimur: omnium

Versatur urna, serius, ocius
Sors exitura; et nos in aeternum
Exsilium impositura cymbae.

ODE IV. AD XANTHIAM PHOCEVM.

*Non est, cur Xanthias erubescat, quod Phyllida an-
cillam amet, quum multis magnis viris idem usu ve-
nerit.*

Ne sit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoea! Prius insolentem
Serva Briseis niveo colore
Movit Achillem.

CARMIN. II

Movit Aiacem Telamone natum	5
Forma captivæ dominum Tecmetæ:	
Arsit Atrides medio in triumpho	
Virgine rapta;	
Barbaræ postquam cecidere turmæ	
Thessalo victore, et ademptus Hector	10
Tradidit fessis leviora tolli	
Pergama Graiis.	
Nescias, an te generum beati	
Phyllidis flavæ decorent parentes:	
Regium certe genus, et Penates	15
Maeret iniquos.	
Crede, non illam tibi de scelestæ	
Plebe dilectam; neque sic fidelem,	
Sic lucro aversam potuisse nasci	
Matre pendenda.	20
Brachia, et vultum, teretesque suras	
Integer laudo: fuge suspicari,	
Cuius octavum trepidavit ætas	
Clandere iustrum.	

ODE V.

*Pulcherrima Lalage est virgo viro immatura: ergo
ab eius cupiditate est mens revocanda.*

Nondum subacta ferre, iugum valet	
Cervice, nondum munia comparis	
Æquare, nec tauri ruentis	
In Venerem tolerare pondus.	
Circa virentes est animus tuæ	3
Campos iuvencae, nunc fluvii gravem	
Solantis æstum, nunc in udo	
Ludere cum vitulis salicto	
Prægestientis. Tolle cupidinem	
Immitis uyæ; iam tibi lividos	10
Distinguet autumnus racemos	
Purpureo variis colorè.	
Iam te sequetur: currit enim ferox	
Ætas; et illi, quos tibi dempserit,	
Apponet annos: iam proterva	15
Fronte petet Lalage maritum;	
Dilecta, quantum non Pholoe fugax;	

LIBER II.

31

Non Chloris, albo sic humero nitens,
 Ut pura nocturno renidet
 Luna mari; Cnidiasque Cyges:
 Quem si puellaram insereres choro,
 Mire sagaces falleret hospites
 Discrimen obscurum, solutis
 Crinibus, ambiguoque vultu.

30

ODE VI. AD SEPTIMIUM.

*Optat habere suae senectutis sedem Tibur, et Ta-
 rentum, quorum laudat amoenitatem.*

Septimi, Gades aditure mecum, et
 Cantabrum indoctum iuga ferre nostra, et
 Barbaras Syrtes, ubi Maura semper

Aestuatur unda;

Tibur, Argeo positum colono,
 Sit meae sedes utinam senectutis;
 Sit modus lasso maris, et viarum,
 Militiaeque.

5

Unde si Parcae prohibent istiquae,
 Dulce pellitis ovibus Galaeni
 Flumen, et regnata potam Letoni
 Rura Phalanto.

10

Ille terrarum mihi praeter omnes
 Angulus ridet; ubi non Hymetto
 Mella decedunt, viridique certat

15

Bacca Venafre:

Ver ubi longum, tepidasque praebet
 Iupiter brumas, et amicus Aulon,
 Fertilis Baccho, minimnm Falernis

20

Invidet uvis.

Ille te mecum loque, et beatas
 Postulant arces: ibi tu calentem
 Debata sparges lacryma favillam
 Vatis amici.

ODE VII. AD FORTIUM CROTHIVM.

Ei reditum gratulatur in patriam.

O saepe mecum tempus in ultimum
 Deducte, Bruto militiae duce,

Quis te redonavit Quiritem
 Dis patriis, Italoque Caelo,
 Pompei, meorum primæ sodalium ? 5
 Cum quo morantem sæpe diem mero
 Fregi, coronatus nitentes
 Malobathro Syrio capillos.
 Tecum Philippas, et celerem fugam
 Sensi, relicta non bene parmula ; 10
 Quum fracta virtus, et minaces
 Tarpe solum tetigere mento.
 Sed me per hostes Mercurius celer.
 Denso paventem sustulit aere :
 Te rursus in bellum resorbens 15
 Unda fretis tulit aestuosis.
 Ergo obligatam redde Iovi dapem ;
 Longaque fessum militia latus
 Depone sub laura mea ; nec
 Parce cadis tibi destinatis. 20
 Oblivioso levius Massico
 Ciboria exple : funde capacibus
 Unguenta de conchis. Quis udo
 Deproperare apio coronas,
 Curatve myrto ? Quem Venus arbitrum 25
 Dicit bibendi ? Non ego sanius
 Bacchabor Edonis : recepto
 Dulce mihi furere est amico.

ODE VIII. AD BARTHEN.

*Non est, cur ei iuranti credatur, quum ex periuriis
 pulchrior exoriatur.*

Ulla si iuris tibi peierati
 Poena, Barine, nocuisset umquam ;
 Dente si nigro fieres, vel uno
 Turpior ungui ;
 Crederem : sed tu simul obligasti 5
 Perfidum votis caput, enitescis
 Pulchrior multo, iuvenunque prodis.
 Publica cura.
 Expedi, matris cineres opertos
 Fallere, et toto taciturna noctis 10
 Signa cum Caelo, gelidaque Divos
 Morte carentes,

LIBER II.

33

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa; rident
Simplices Nymphae, ferus et Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas

16

Cote cruenta.

Alde, quod pubes tibi crescit omnis;
Servitus crescit nova; nec priores
Impiae tectum dominae relinquunt,

Saepe minati.

20

Te suis matres metuunt iuencis,
Te senes parci, miseraeque nuper
Virgines nuptae, tua ne retardet
Aura maritos.

ODE IX. AD VALERIUM.

*Ut tandem aliquando mortem pueri sui Myrtis
deflare desinat.*

Non semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros; aut mare Caspium

Versant inaequales procellae

Usque; nec Armeniis in oris,

Amice Valgi, stat glacies iners

5

Menses per omnes; aut Aquilonibus

Querceta Gargani laborant,

Et foliis viduantur orni.

Tu semper urges flebilibus modis

Myston ademptum; nec tibi Vespero

10

Surgente decedunt amores,

Nec rapidum fugiente Solem.

At non ter aeo functus amabilem

Ploravit omnes Antiochum amex

Aunos; nec impubem parentes

15

Troilon, aut Phrygiae sorores,

Flevere semper. Desine mollium

Tandem querelarum; et potius nova

Cantemus Augusti tropaea

Caesaris; et rigidum Niphæten,

20

Medumque flumen gentibus additum

Victis, minores volvere vertices;

Intraque praescriptum Gelonos

Exiguus equitate campis.

b 5

ODE X. AD LICINIUM MURENAM.

Mediocritas in utraque fortuna est ferenda.

Rectius vives, Licini, neque altum
 Semper urgendo; neque, dum procellas
 Cautus horrescis, nimium premendo
 Littus iniquum.
 Auream quiaquis mediocritatem 5
 Diligit, tutus caret obsoleti
 Sordibus tecti, caret invidenda
 Sobrinus aula.
 Saevius ventis agitur ingens
 Pinus; excelsae graviore casu 10
 Decidunt turres; feriuntque summos
 Falmina montes.
 Sperat infestis, metuit secundis
 Alteram sortem bene praeparatum
 Pectus. Informes hiemes reducit 15
 Iupiter; idem
 Summovet. Non, si male nunc, et olim
 Sic erit: quondam cithara tacentem
 Suscitât Musam, neque semper arotum
 Tendit Apollo. 20
 Rebus angustis animosus, atque
 Fortis appare: sapienter idem
 Contrahes vento nimium secundo
 Turgida vela.

ODE XI. AD QUINCTIUM HIRPINVM.

Omissis curis viverendum est hilariter.

Quid bellicosus Cantaber, et Scythes,
 Hirpine Quincti, cogites, Hadria
 Divinus obiecto, remittas
 Quaerere; nec trepides in usum
 Pœcentis aevi pauca. Fugit retro 5
 Levis Iuventas, et decor; arida
 Pellente lascivos Amores
 Canitie, facilemque communem.
 Non semper idem floribus est huius
 Vernis; neque uno Luna rubens nitet 10

Vultu : quid aeternis minorem
 Consiliis animum fatigas ?
 Cur non sub alta vel platano, vel hac
 Pinu iacentes sic temere, et rosa
 Cano odorati capillos,
 Dum licet, Assyriaque nardo,
 Potamus unci ? Dissipat Evius
 Curas edaces . Quis puer ocios
 Restinguet ardentis Falerai
 Pocula praetereunte Lympha ?
 Quis devium scortum eliciet domu
 Lyden ? Eburna, dic age, cum lyra
 Maturet ; in comptum, Lacaenae
 More, comas religata modum .

15

20

ODE XII. AD C. GILVIVM MAECENATEM .

Res graves, et tragicae carmini lyrico non conveniunt . Horatius praeter Licymniae formam , et res lumaticas , nihil canet .

Nolis longa ferae bella Numantiae,
 Nec dirum Hannibalem , nec Siculum mare
 Poeno purpureum sanguine, molibus
 Aptari citharae modis ;
 Nec saevos Lapithas, et nimium mero
 Hylaeum ; domitove Herculeo manu
 Telluris iuvenes, unde periculum

5

 Fulgens contremuit domus
 Saturni veteris : tuque pedestribus
 Dices historiis proelia Caesaris,
 Maecenas, melius ; ductaque per vias

10

 Regum colla minacium .
 Me dulcis dominae Musa Licymniae
 Cantus, me voluit dicere laudum
 Fulgentes oculos, et bene matris

15

 Fidum pectus amoribus :
 Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
 Nec certare ioco, nec dare brachia
 Ludentem nitidis virginibus, sacro
 Dianae celebris die .

20

Num tu, quae tenuis dives Achaemenes,
 Aut pinguis Phrygiae Mygdanum opeo

Permutare velis crine Licymniae,
 Plenas aut Arabum domos;
 Dum fragrantia detorquet ad oscula
 Cervicem, aut facili saevitia negat
 Quae poscente magis gaudeat eripi;
 Interdum rapere occupet?

25

ODE XIII. IN ARBOREM, CVIVS CASV REPENTINO
 PAENE OPPRESSVS FVERAT.

Ille et nefasto te posuit die,
 Quicumque primum, et sacrilega manu
 Produxit, arbos, in nepotum
 Perniciem, opprobriumque pagi.
 Illam et parentis crediderim sui
 Fregisse cervicem, et penetralia
 Sparsisse nocturno cruore
 Hospitis: ille venena Colcha,
 Et quidquid usquam concipitur nefas,
 Tractavit, agro qui statuit meo
 Te triste lignum, te caducum
 In domini caput immerentis.
 Quid quisque vitet, numquam homini satis.
 Cautum est in horas. Navita, Bosporum
 Poenus perhorrescit; neque ultra
 Caeca timer aliunde fata:
 Miles sagittas, et celerem fugam
 Parthi; catenas Parthus, et Italum
 Robur: sed improvisa leti
 Vis rapuit, rapieque gentes.
 Quam paene furvae regna Proserpinae,
 Et iudicantem vidimus Aëcum,
 Sedesque discretas piorum, et
 Aëoliis fidibus querentem
 Sappho puellis de popularibus;
 Et te sonantem plenius aureo,
 Alcaeae, plectro dura, navis,
 Dura fugae mala, dura belli.
 Utrumque sacro digna silentio
 Mirantur umbrae dicere: sed magis
 Pugnas, et exactos tyrannos
 Densum humeris bibit aure vulgus:
 Quid mirum? ubi illis, carminibus stupens

5

10

15

20

25

30

	LIBER II.	37
Demitit atras bellua centiceps		
Aures, et intorti capillis		35
Eumenidum recreantur angues.		
Quia et Prometheus, et Pelopis parens		
Dulci laborum decipitur sono;		
Nec curat Orion leones,		
Aut tinnidos agitare lyncas.		40

ODE XIV. AD POSTUMUM.

Vita brevis, et mori necesse est.

Heu, heu! fugaces, Postume, Postume,		
Labuntur anni; nec pietas moram		
Rugis, et instanti senectae		
Afferet, indomitaque morti.		
Non, si trecenis, quotquot eunt dies,		5
Amice, places illacrymabilem		
Plutoua tanris; qui ter amplum		
Geryonen, Tityonque tristi		
Compescit unda, scilicet omnibus;		
Quicumque terrae munere vescimur,		10
Enaviganda; sive reges,		
Sive inopes erimus coloni.		
Frustra cruento Marte carebimus,		
Fractisque rauci fluctibus Hadriae;		
Frustra per autumnos nocentem		15
Corporibus metuemus Austrum.		
Visendus ater flumine languido		
Cocytus errans, et Danaï genus		
Infame, damnatusque longi		
Sisyphus Aëolides laboris.		20
Linquenda tellus, et domus, et placens		
Uxor; neque harum, quae colis, arborum		
Te, praeter invisas cupressos,		
Ulla brevem dominum sequeatur.		
Absumet heres Caecuba dignior		25
Servata centum clavibus; et mero		
Tinget pavementum, superbis		
Pontificum potiore cenis.		

ODE XV. IN SYI SECVLI LVXVM.

Iam pauca aratro iugera regiae
Moles relinquent: audique latius

Extenta visentur Lucrino	
Stagna lacu, platanusque caelebs	
Evincet ulmos. Tum violaria, et	5
Myrtus, et omnis copia narium,	
Spargent olivetis odorem,	
Fertilibus domi o priori:	
Tum spissa ramis laurea fervidos	
Excludet ictus. Non ita Romuli	10
Praescriptum, et intonsi Catonis	
Auspiciis, veterumque norma.	
Privatus illis census erat brevis,	
Commune magnum: nulla decempedis	
Metata privatis opacum	15
Porticus excipiebat Arcton:	
Nec fortuitum spernere cespitem	
Leges sinebant; oppida publico	
Sumptu iubentes, et Deorum	
Templa novo decorare saxo.	20

ODE XVI. AD POMPEIUM GROSPPHVM.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quae neque divitiis, neque honoribus potest adquiri; sed cupiditates tantum coercendo.

Otium Divos rogat in patenti	
Prensus Aegaeo, simul atra nubes	
Condidit Lunam, neque certa fulgent	
Sidera nautis:	
Otium bello furiosa Thrace,	5
Otium Medi pharetra decori,	
Grosophe, non gemmis, neque purpura ve-	
nale, nec auro.	
Non enim gazae, neque consularis	
Summovet lictor miseros tumultus	10
Mentis, et Curas laqueata circum	
Tecta volantes.	
Vivitur parvo bene, cui paternum	
Splendet in mensa tenui salinum;	
Nec levis somnos timor, aut cupido	15
Sordidus aufert.	
Quid brevi Fortes iaculamur aëvo	
Malta? quid terras alio calentes	

	LIBER II.	39
Sole mutamus? patriae quis exsul		
Se quoque fugit?		20
Scandit aeratas vitiosas naves		
Cura; nec turmas equitum relinquit,		
Ocior cervis, et agente nimbos		
Ocior Euro.		
Laetus in praesens animus, quod ultra est		25
Oderit curare, et amara lento		
Temperet risu. Nihil est ab omni		
Parte beatum.		
Abstulit clarum cita mors Achillem;		
Longa Tithonum minuit senectus:		30
Et mihi forsan, tibi quod negarit,		
Porriget hora.		
Te greges centum, Sicalaeque circum		
Mugiant vaccae; tibi tollit hinnitum		
Apta quadrigis equa; te bis Afro		35
Murice tinctae		
Vestiunt lanae: mihi parva rura, et		
Spiritum Graiae tenuem Camenae		
Parca non mendax dedit, et malignum		
Spernuere vulgus.		40

ODE XVII. AD C. CILNIUM MAECENATEM AEGROTVM.

Cur me querelis exauimas tuis?		
Nec Dis amicum est, nec mihi, te prius		
Obire, Maecenas, mearum		
Grande decus, columenque rerum.		
Ah! te meae si partem animae rapit		5
Maturior via, quid moror altera,		
Nec carus aequae, nec superstes		
Integer? Ille dies utramque		
Ducet ruinam. Non ego perfidum		
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus,		10
Utrumque praecedes, supremum		
Carpere iter comites parati.		
Me nec Chimaerae spiritus igneae;		
Nec, si resurgat, contumax Gyges,		
Divellet unquam: sic potenti		15
Iustitiae, placitumque Parsis.		
Seu Libra, seu me Scorpium adspicit		
Fermidolosus, pars violentior.		

Natalis horae, seu tyrannus
 Hesperiae Capricornus undae; 20
 Utrumque nostrum incredibili modo
 Consentit astrum. Te Iovis impio
 Tutela Saturno refulgens
 Eripuit, volucrisque Fati
 Tardavit alas; quum populus frequens 25
 Lactum theatris ter crepuit sonum:
 Me truncus illapsus cerebro
 Sustulerat, nisi Faunus ictum
 Dextra levasset, Mercurialium
 Custos virorum. Reddere victimas, 30
 AEdemque votivam memento:
 Nos humilem feriemus agnam.

ODE XVIII.

Re tenui se contentum dicit, ubi alii magnificentiss.
et divitiis student, quasi perpetuo victuri.

Non ebur, neque aureum
 Mea renidet in domu lacunar.
 Non trabes Hymettiae
 Premunt columnas ultima recisas
 Africa; neque Attali 5
 Ignotus heres regiam occupavi;
 Nec Laconicas mihi
 Trahunt honestae purpuras clientae.
 At fides, et ingeni
 Benigna vena est; pauperemque dives 10
 Me petit: nihil supra
 Deos laccio, nec potentem amicum
 Largiora flagito,
 Satis beatus unicus Sabinis.
 Traditur dies die, 15
 Novaque pergunt interire Lunae:
 Tu secunda marmora
 Locas sub ipsum funus; et, sepulcri
 Immemor, struis domos;
 Marisque Bais obstrepentis urges 20
 Summovere littora,
 Parum locuples continente ripa.
 Quid, quod usque proximos
 Revellis agri terminos, et altera

LIBER II.

Limites clientium	41
Salis avarus? Pellitur paternos	25
In sinu ferens Deos	
Et uxor, et vir, sordidosque natos.	
Nulla certior tamen,	
Rapacis Orci sine, destinata	30
Aula divitem manet	
Herum. Quid ultra tendis? aequa tellus	
Pauperi recluditur,	
Regumque pueris: nec satellites Orci	
Callidum Promethea	35
Reverxit, auro captus. Hic superbum	
Tantalum, atque Tantali	
Genus coercet: hic levare functum	
Pauperem laboribus	
Vocatus, atque non vocatus, audit.	40

ODE XIX. HYMNVS AD BACCHVM.

<i>Bacchi laudes, eius numine plenus, canit Poeta.</i>	
Bacchum in remotis carmina rupibus	
Vidi docentem, (credite, posteri,)	
Nymphasque discentes, et aures	
Capripedum Satyrorum acutas.	
Evoe! recenti mens trepidat metu,	5
Plenoque Bacchi pectore turbidum	
Laetatur. Evoe! parce, Liber!	
Parce, gravi metuende thyrsos!	
Fas pervicaces est mihi Thyiadas,	
Vinique fontem, lactis et uberes	10
Cantare rivos, atque truncis	
Lapsa cavis iterate mella:	
Fas et beatæ coniugis additum	
Stellis honorem, tectaque Penthei	
Disiecta non leni ruina,	15
Thracis et exitium Lycurgi.	
Tu flectis amnes, tu mare barbarum:	
Tu separatis uvidus in iugis	
Nodo coerces viperino	
Bistonidum sine fraude crines.	20
Tu, quum Parentis regna per arduum	
Cohors Gigantum scanderet impia,	

CARMINVM
 Rhoetum retoraisti leonia
 Unguibus, horribilique mala :
 Quamquam choreis aptior, et iocis,
 Ludoque dictus, non sat idoneus
 Pugnae ferebaris ; sed idem
 Pacis eras, mediusque belli .
 Te vidit insons Cerberus aureo
 Cornu decoram, leniter atterens
 Caudam ; et recedentis trilingui
 Ore pedes, tetigitque crura .

25

30

ODE XX. AD CAIVM CILNIVM MAECENATEM .

Horatius in cygnum versus, per universum pervolabit orbem ; unde sibi promittit suae poeseos immortalitatem .

Non usitata, non tenui ferar
 Penna, biformis per liquidum aethera
 Vates ; neque in terris morabor
 Longius ; invidiaeque maior
 Urbes relinquam. Non ego, pauperum
 Sanguis parentum ; non ego, quem vocas,
 Dilecte Maecenas, obibo ;
 Nec Stygia cohibebor unda .
 Iam, iam residunt cruribus asperas
 Felles ; et album mutor in alitem
 Superna ; nascunturque leves
 Per digitos, humerosque plumas .
 Iam Daedaleo ocior Icaro
 Visam gementis littora Bospori,
 Syrtesque Gaetulas, canorus
 Ales, Hyperboreosque campos .
 Me Colchus, et, qui dissimulat metum
 Marsae cohortis, Dacus, et ultimi
 Noscent Geloni : me peritus
 Discet Hiber, Rhodanique potor .
 Absint inani funere neniae,
 Luctusque turpes, et querimoniae :
 Compesce clamorem, ac sepulcri
 Mitte supervacuos honores .

5

10

15

20

Q. HORATII FLACCI

CARMINVM

LIBER TERTIVS.

ODE I.

*Vita beata non opibus, aut honoribus, sed animi
tranquillitate efficitur.*

Odi profanum vulgus, et arceo:
Favete linguis: carmina non prius
Audita Musarum sacerdos
Virginibus, puerisque, canto. 5
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Iovis,
Clari Giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.
Est, ut viro vir latius ordinet 10
Arbusta sulcis; hic generosior
Descendat in campum petitor;
Moribus hic, meliorque fama
Contentat; illi turba clientium
Sit maior: aequa lege Necessitas 15
Sortitur insignes, et imos;
Omne capax movet urna nomen.
Destriectus ensis cui super impia
Cervice pendet, non Siculae dapas
Dulcem elaborabunt saporem; 20
Non avium, citharaeque cantus
Somnum reducent. Somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, umbrosamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe. 25
Desiderantem quod satis est, neque
Tumultuosum sollicitat mare,
Nec saevus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Haedi:
Non verberatae grandine vineae, 30
Fundusque mendax; arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas.

LIBER III.

Coetusque vulgares, et undam Spernit humum fugiente penna.	45
Est et fidei tuta silentio	25
Mercēs: veto, qui Cereris sacrum Vulgarit arcanae, sub isdem Sic trabibus, fragilemve mecum Solvat phaselum. Saepe Disapiter Neglectus incesto addidit integrum:	30
Raro antecedentem scelestum Deseruit pede Poena claudō.	

ODE III. AD CAESAREM AVGVSTVM.

*Constantia viam aperit ad astra. Romanae magnitudi-
dini Iuno favet, Troiae cineribus iniqua.*

Iustum, ac tenacem propositi virum, Non civium ardor prava iubentium, Non vultus instantis tyranni Mente quatit solida; neque Auster, Dux inquieti turbidus Hadriae, Nec fulminantis magna manus Iovis: Si fractus illabatur orbis, Impavidum serient ruinae.	5
Hac arte lollux, et vagus Hercules Ensis, arces attingit igneas:	10
Quos inter Augustus recumbens Purpureo bibit ore nectar.	
Hac te merentem, Bacche pater, tuas Vexere tigres, indocili ingum Collo trahentes. Hac Quirinus Martis equis Acheronta fugit;	15
Gratum eloquuta consiliantibus Iunone Divis: Ilion, Ilion Fatalis, incestusque iudex, Et mulier peregrina vertit	20
In pulverem; ex quo destituit Deos Mercede pacta Laomedon, mihi, Castaque damnatum Minervae Cum populo, et duce fraudulento.	25
Iam nec Lacaenae splendet adulterae Famosus hospes; nec Priami domus Periura pugnaces Achivos Hectoreis opibus refringit;	

Nostrisque ductum seditionibus Mellum resedit. Protinus et graves	30
Iras, et invisum nepotem, Troia quem peperit sacerdos, Marti redonabo: illum ego lucidas Inire sedes, ducere nectaris	
Succos, et adscribi quietis Ordinibus patiar Deorum; Dum longus inter saeviat Ilion, Romamque pontus; qualibet exsules	35
In parte regnanto beati: Dum Priami, Paridisque busto Insultet armentum, et catulos ferae Celent inultae; stet Capitolium	40
Fulgens, triumphatisque possit Roma ferox dare iura Medis. Horrenda late nomen in ultimas Extendat oras; qua medius liquor	45
Secernit Europen ab Afro, Qua tumidus rigat arva Nilus: Aurum irreperitum, et sic melius situm, Quum terra celat, spernere fortior,	50
Quam cogere humanos in usus; Omne sacrum rapiente dextra. Quicumque mundo terminus obstitit, Hunc tangat armis; visere gestiens	
Qua parte debacchentur ignes, Qua nebulae, pluviiue rores. Sed bellicosis fata Quiritibus Hac lege dico: ne nimium pii,	
Rebusque fidentes, avitae Tecta velint reparare Troiae. Troiae renascens alite lugubri Fortuna, tristi clade iterabitur;	60
Ducente victrices catervas Coniuge me Iovis, et sorore. Ter si resurgat murus aeneus Auctore Phoebos; ter pereat: meis	65
Excisus Argivis; ter uxor Capta virum, puerosque ploret. Non haec iocossae convenient lyrae: Quo, Musa, tendis? desine pervicax	70

Referre sermones Deorum, et
Magna modis tenuare parvis.

ODE IV. AD CALLIOPEM.

*Poeta se a multis periculis Musarum ope ereptum
fuisse dicit, et tutum Augustum fore.*

Descende Caelo, dic age tibia,
Regina, longum, Calliope, meles;
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus, citharaque Phoebi. 5
Audiris? an me ludit amabilis
Insania? Andire, et videor pios
Errare per lucos, amoenae
Quos et aquae subeunt, et aurae.
Me fabulosae Vulture in Appulo, 10
Altrici extra limen Apuliae,
Ludo, fatigatumque somno,
Fronde nova pueram palumbes
Texere; miram quod foret omnibus,
Quicumque celsae nidum Acherontiae, 15
Saltusque Bantinos, et arvum
Pingue tenent humilis Forenti;
Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem, et urnis; ut premerer sacra
Lauroque, collataque myrto, 20
Non sine Dis animosus infans.
Vester, Camenae, vester in arduos
Tellor Sabinos: seu mihi frigidum
Praeneste, seu Tibur supinum,
Seu liquidae placuere Baisae. 25
Vestris amicum fontibus, et choris,
Non me Iliippis versa acies retro,
Devota non extinxit arbor,
Nec Sicula Palinurus unda.
Utrumque mecum vos eritis, libens 30
Insciantem navita Bosporum
Tentabo, et urentes arenas
Littoris Aesyrîi viator.
Visam Britannos hospitibus feros,
Et lactum equino sanguine Concanum;
Visam pharetratos Gelonos, 35
Et Scythicum inviolatus amnem.

42	CARMINVM	
	Vos Caesarem, altum militia, simul	
	Fessas cohortes reddidit oppidis,	
	Fimre quaerentem labores,	
	Ferio recreatis antro.	40
	Vos lene consilium et datis, et dato	
	Gaudetis, almae. Scimus ut impios	
	Titans, immanemque turmam	
	Fulmine sustulerit caduco,	
	Qui terram inertem, qui mare temperat	45
	Ventosum, et urbes, regnaque tristia,	
	Divosque, mortalesque turbas	
	Imperio regit unus aequo.	
	Magnam illa terrorem intulerat Iovi	
	Fidens iuventus, horrida brachia;	50
	Fratresque tendentes opaca	
	Relion imposuisse Olympo.	
	Sed quid Typhoeus, et validus Mimas,	
	Aut quid minaci Porphyriion statu,	
	Quid Rhoetus, evulsaque truncis	55
	Enceladus iaculator audax,	
	Contra sonantem Palladis aegida	
	Possent ruentes? Hinc avidus stetit	
	Vulcanus; hinc matrona Iuno, et	
	Numquam humeris positurus arcum,	60
	Qui rore puro Castaliae lavit	
	Crines solutos; qui Lyciae tenet	
	Dumeta, natalemque silvam	
	Delius, et fatareus Apollo.	
	Vis consili expers mole ruit sua;	65
	Vim temperatam Di quoque provehunt	
	In maius: idem odere vires	
	Omne nefas animo moventes.	
	Testis mearum centimanus Gyges	
	Sententiarum; notus et integrae	70
	Tentator Orion Dianae,	
	Vi ginea domitus sagitta.	
	Electa monstis Terra dolet suis;	
	Maeretque partus fulmine luridum	
	Misos ad Orcum: nec peredit	75
	Impositam celer ignis Aetnam;	
	Incontinentis nec Tityi iecur	
	Relinquit ales, nequitiae additus	
	Custos: amatores trecentae	
	Pirithoua cohibent catenae.	80

ODE V. IN LAUDEM CAESARIS AVGVSTI.

Augustum laudat, quod armorum suorum metu Britannos, maxime vero Parthos, subegerit, et restituerit; milites Crassi vituperat, et inde fortitudinem Reguli exaltat.

Caelo tonantem credidimus Iovem
 Regnare : praesens Divus habebitur
 Augustus, adiectis Britannis
 Imperio, gravibusque Persis.
 Milesne Crassi coniuge barbara
 Turpis maritus vixit? et hostium,
 Pro Curia, inversique mores!
 Consenuit socerorum in arvis,
 Sub rege Medo, Marsus, et Appulus,
 Anciliorum, et nominis, et togae
 Oblitus, aeternaeque Vestae,
 Incolumi Iove, et urbe Roma?
 Hoc caverat mens provida Reguli,
 Dissidentis conditionibus
 Foedis; et exemplo trahentis
 Perniciem veniens in aevum,
 Si non periret immiserabilis
 Captiva pubes. Signa ego Punicis
 Adfixa delubris, et arma
 Militibus sine caede, dixit,
 Derepta vidi: vidi ego civium
 Retorta tergo brachia libero;
 Portasque non clausas, et arva
 Marte coli populata nostro.
 Aureo repensus scilicet acrior
 Miles redibit? Flagitio addiit
 Damnum: neque amissos colores
 Lana refert medicata fuce;
 Nec vera virtus, quum scmel excidit,
 Curat reponi deterioribus.
 Si pugnat extricata densis
 Cerva plagis; erit ille fortis,
 Qui perfidus se credidit hostibus?
 Et Marte Poenos proteret altero,
 Qui lora restrictis lacertis
 Seneit inerte, tuncque mortem?

Hic, unde vitam sumeret, inscius,
Pacem duello miscuit: o pudor!

O magna Carthago, probrois

Altior Italiae ruinis!

40

Fertur pudicae coniugis osculum,

Parvosque natos, ut capitis minor,

Ab se removisse; et virilem

Torvus humi posuisse vultum:

Donec labantes consilio Patres

45

Firmaret auctor numquam alias dato;

Interque maerentes amicos

Egregius properaret exul.

Atqui sciebat, quae sibi barbarus

Tortor pararet: non aliter tamen

50

Dimovit obstantes propinques,

Et populum reditus morantem;

Quam si clientum longa negotia,

Diudicata lite, relinqueret;

Tendens Venafranos in agros,

55

Aut Lacedaemonium Tarentum.

ODE VI. AD ROMANOS.

*Corruptelam morum, et contemptum
Deorum illis exprobrat.*

Delicta maiorum immeritus lues,

Romane, donec Tempa refeceris,

AEdesque labentes Deorum, et

Foeda nigro simulacra fumo.

5

Dis te minorem quod geris, imperas:

Hinc omne principium, huc refer exitum.

Di multa neglecti dederunt

Hesperiae mala luctuosae.

Iam his Monaeses, et Pacori manus

Non auspicatos contudit impetus

10

Nostros; et adiecisse praedam

Torquibus exiguis renidet.

Paene occupatam seditionibus

Delevit Urbem Dacus, et AEthiops:

Hic classe forpidatus, ille

15

Misilibus melior sagittis.

Fecunda culpaec secula nuptias

Primum inquinavere, et genus, et domos:

LIBER III.

Hoc fonte derivata clades	58
In patriam, populumque fluxit.	26
Motus doceri gaudet Ionicos	
Matura virgo, et fingitur artibus:	
Iam nunc et incestos amores	
De tenero meditatur ungui.	
Mox iuniores quaerit adulteros	25
Inter mariti vina; neque eligit,	
Cui donet impermissa raptum	
Gaudia, luminibus remotis:	
Sed iussa coram, non sine consilio	
Surgit marito; seu vocat institor,	30
Seu navis Hispanae magister,	
Dedecorum pretiosus emptor.	
Non his iuventus orta parentibus	
Infecit aequor sanguine Punico;	
Pyrrhumque, et ingentem cecidit	35
Antiochum, Hannibalemque durum:	
Sed rusticorum mascula militum	
Proles, Sabellis docta ligonibus	
Versare glebas, et severae	
Matris ad arbitrium recisos	40
Portare fustes; Sol ubi montium	
Mutaret umbras, et iuga demeret	
Bobus fatigatis, amicam	
Tempus agens abeunte curra.	
Damnosa quid non imminuit dies?	45
Aetas parentum, peior avis, tulit	
Nos nequiores, mox daturos	
Progeniem vitiosiore.	

ODE VII. AD ASTERIEN.

*Consolatur eam de viri sui absentia maerentem,
eique ut fidem servet, monet.*

Quid flet, Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent vere Favonii,
Thyna merces beatum,
Constantis iuvenem fide,
Gygen? Ille Notis actus ad Oricum,
Post insana Caprae sidera, frigidas
Noctes non sine multis
Incomnis lacrymis agit.

52	CARMINVM	
	Atqui sollicitae nuncius hospitae, Suspirare Chloen, et miseram tuas	10
	Dicens ignibus uri, Tentat mille vaser modis.	
	Ut Proctum mulier perfida credulum Falsis impulerit criminibus, nimis	
	Casto Bellerophonti	15
	Maturare necem, refert, Narrat paene datam Pelea Tartaro, Magnesam Hippolyten dum fugit abstinens; Et peccare docentes	
	Fallax historias movet;	20
	Frustra: nam scopulis aurdior Icar Voces audit adhuc integer. At, tibi Ne vicinus Enipeus	
	Plus iusto placeat, cave: Quamvis non alius flectere equum sciens	25
	AEquae conspicitur gramine Martio; Nec quisquam citus aequae Tusco denatat alveo.	
	Prima nocte domum claude; neque in vias Sub cantu querulae despice tibiae:	30
	Et te saepe vocanti Duram, difficilis mane.	

ODE VIII. AD C. GILNIUM MAECENATEM.

*Ad Matronalia hilariter celebranda, vitae
servatae memor, ipsum invitat.*

	Martius caelebs quid agam Calendis, Quid velint flores, et acerra thuris Plena, miraris, positusque carbo in Cespite vivo,	
	Doctus sermones utriusque linguae. Voveram dulces epulas, et album Libero caprum, prope funeratus Arboris ictu.	5
	Hic dies, anno redeunte, festus Corticem adstrictum pice demovebit Amphorae, famum bibere institutae Consule Tullo.	10
	Sume, Maecenas, cyathos amici ospitis centum; et vigiles lucernas	

	LIBER XII.	53
Perfer in lucem : procul omnis esto		15
Clamor, et ira .		
Mitte civiles super Urbe curas :		
Occidit Daci Cotisonis agmen :		
Medus infestus, sibi luctuosus		
Disidet armis :	20	
Servit Hispanae vetus hostis orae		
Cantaber, sera domitus catena :		
Iam Scythae laxo meditantur arcu		
Cedere campis .		
Negligens, ne qua populus laboret,	25	
Parce privatus nimium cavere :		
Dona praesentis cape laetus horae, et		
Linqve severa .		

ODE IX. AD LYDIAM .

*Dialogus est de praeteritis amoribus,
eisdemque renovandis .*

MOX. Donec gratus eram tibi,		
Nec quisquam potior brachia candidae		
Gervici iuvenis dabat ;		
Persarum vigui rege beatior .		
LYD. Donec non alia magis	5	
Arxisti, neque erat Lydia post Chloen ;		
Multi Lydia nominis		
Romana vigui clarior Ilia .		
MOX. Me nunc Thressa Chloee regit,		
Dulces docta modos, et citharae sciens ?	10	
Pro qua non metuam mori,		
Si parcent animae fata superstiti .		
LYD. Me torret face mutua		
Thurini Calais filius Ornyti :		
Pro quo his patiar mori,	15	
Si parcent puero fata superstiti .		
MOX. Quid si prisca redit Venus,		
Diductosque iugo cogit aheneo ?		
Si flava excutitur Chloee,		
Reiectaeque patet ianua Lydiae ?	20	
LYD. Quamquam aidere pulchrior		
Ille est, tu levior cortice, et improbo		
Iracundior Hadria ;		
Tecum vivere amem, tecum obeam libens .		

ODE X. IN LYCEN.

Lycen monet, ut posita duritie sibi supplici parcat.

Extremum Tanain si biberes, Lyce,
 Saevo nupta viro; me tamen asperas
 Porrectum ante fores obliuere incolis
 Plorares Aquilonibus.
 Audis, quo strepitu ianua, quo nemus.
 Inter pulcra satum tecta remugiat
 Ventis? et positas ut glaciēt nives
 Puro numine Iupiter?
 Ingratam Veneri pone superbiam;
 Ne corrente retro, funis eat, rosa.
 Non te Penelopen difficilem procis
 Tyrrhenus genuit parens.
 O, quamvis neque te munera, nec preces.
 Nec tinctus viola pallor amantium,
 Nec vir Pieria pellice saucius
 Curvat; supplicibus tuis
 Parcat, nec rigida mollior aesculo,
 Nec Mauris animum mitior anguib.
 Non hoc semper erit liminis, aut aquae
 Caelestis patiens latus.

ODE XI. AD MERCVRIVM.

Mercurium rogat, ut cantus sibi dictet, quibus animum Lydes flectat in eius amorem, proposita Danaidum fabula.

Mercuri, (nam te dotis magistro
 Movit Amphion lapides, canendo)
 Tuque, Testudo, resonare septem
 Callida nervis,
 Nec loquax olim, neque grata, nunc et
 Divitum mensis, et amica Templis;
 Dic modos, Lyde quibus obstinatas
 Applicet aures;
 Quae, velut latis equa trima campis,
 Ludit exultim, metuitque tangi,
 Nuptiarum expers, et adhuc protervo
 Cruda marito.
 Tu potes nigres, comitesque silvas

	LIBER III.	55
Ducere, et rivos celeres morari :		
Cessit immanis tibi blandienti		15
Ivanitor aulae,		
Cerberus; quamvis furiale centum		
Muniant angues caput eius, atque		
Spiritus teter, saniesque manet		
Ore trilingui .		20
Quin et Ixion, Tityosque vultu		
Risit invito; stetit urna paululum		
Sicca, dum grato Danai puellas		
Carminis mulces .		
Audiat Lyde scelus, atque notas		25
Virginum poenas, et igne lymphæ		
Dolium fundo pereuntis imo,		
Seraque fata,		
Quae manent culpas etiam sub Orco .		
Impiae, nam quid potuere maius ?		30
Impiae sponso potuere dura		
Perdere ferro .		
Una de multis, face nuptiali		
Digna, periorum fuit in parentem		
Splendide mendax, et in omne virgo		35
Nobilis aevum :		
Surge, quae dixit iuvem marito;		
Surge, ne longas tibi somnus, unde		
Non times, detur; soceram, et scelestas		
Falle sorores :		40
Quae, velut nactae vitulos leaenae,		
Singulos, heu, heu ! lacerant: ego illis		
Mollior, nec te feriam, neque intra		
Claustra tenebo .		
Me pater saevis oneret catenis ,		45
Quod viro clemens misero peperci ;		
Me vel extremos Numidarum in agros		
Classa releget .		
I, pedes quo te rapiunt, et auræ,		
Dum favet nox, et Venus : i secundo		50
Omine ; et nostri memorem sepulcro		
Sculpe querelam .		

ODE XII. AD NEOBVLEN.

*Neobule, Hebri adolescentis amore capta, vitam
agit inertem, et desidiosam,*

Miserarum est, neque amorì dare ludum, neque dulci
Mala vino lavere, aut exanimari, metuentes
Patruae verbera linguae. Tibi qualum Cytherae
Puer ales, tibi telas, operosaeque Minervae
Studium aufert, Neobule, Liparei nitor Hebri, 5
Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis,
Eques ipso melior Bellerophonte, neque pugno,
Neque segni pede victus: catas idem per apertum
Fugientes agitato grege cervos iaculari, et
Celer arto latitantem fruticeto excipere aptam. 10

ODE XIII. AD FONTEM BANDUSIAE.

*Sacrificium fonti Bandusino promittis, eiusque
amoenitatem nummopere commendat.*

O fons Bandusiae, splendidior vitro,
Dulci digne mero, non sine floribus
Cras donaberis hoedo;
Cui frons turgida cornibus.
Primis, et venerem, et proelia destinat; 5
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos
Lascivi suboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculae
Nescit tangere: tu frigus amabile 10
Fessis vomere tauris
Praebes. et pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis, unde loquaces 15
Lymphae desiliunt tuae.

ODE XIV. AD POPVLVM ROMANVM.

*Haec Ode laudes continet Augusti ex Hispania, devictis
Cantabris, revertentis; et Vates ad festum celebran-
dum, populum, et se excitat.*

Herculis ritu modo dictus, o plebs,
Morte venalem petiisse laurum,

LIBER III.

Caesar, Hispana repetit penates	57
Victor ab ora.	
Unico gaudens mulier marito	5
Prodeat, iustis operata Divis;	
Et soror clari ducis, et decorae	
Supplice vitta	
Virginum matres, iuvenumque nuper	
Sospitum. Vos, o pueri, et puellae	60
Iam virum expertes, male ominatis	
Parcite verbis.	
Hic dies vere mihi festus atras	
Eximet curas: ego nec tumultum,	
Nec mori per vim metuam, tenente	15
Caesare terras.	
I, pete unguentum, puer, et coronas,	
Et cadum Marsi memorem duelli;	
Spartacum si qua potuit vagantem	
Fallere testa.	20
Dic et argutae properet Nemeae	
Myrrheum nodo cohibere crinem:	
Si per invisum mora ianitorum	
Fiet, abito.	
Lenit albescens animos capillas	25
Litium, et rixae cupidos protervae.	
Non ego hoc ferrem, calidus iuventa,	
Consule Planco.	

ODE XV. IN CHLORIM.

*Ux, iam vetula, petulantiae, et libidini
modum constituat.*

Uxor pauperis Ibyci,	
Tandem nequitiae fige modum tuae,	
Famosisque laboribus:	
Mataro propior desine funeri	
Inter ludere virgines,	5
Et stellis nebulam spargere candidis.	
Non, si quid Pholoen satis,	
Et te, Chlori, decet: filia rectius	
Expugnat iuvenum domos,	
Pulso Thyias uti concita tympano.	10
Illam cogit amor Nothi	
Lascivae similem ludere capreae:	

Te lanae prope nobilem
 Tonsae Luceriam, non citharae, decent;
 Nec flos purpureus rosae;
 Nec poti, vetulam, faece tenuis cadi.

15

ODE XVI. AD C. CILNIVM MARCEMATEM.

*Exsecratur insarum divitiarum amorem, sequo
 parvo beatum ostendit.*

Inclusam Danaen turris aenea,
 Robustaeque fores, et vigiliū canum
 Tristes excubiae munierant satis
 Nocturnis ab adulteris;
 Si non Acrisium, virginis abdita
 Custodem pavidum, Iupiter, et Venus
 Risissent: fore enim tutum iter, et patens
 Converso in precium Deo.
 Aurum per medios ire satellites,
 Et perrumpere amat saxa, potentius
 Ictu fulmineo. Conoidis auguris
 Argivi domus, ob lacrum
 Demersa exitio: diffidit urbium
 Portas vir Macedo, et subruit aemulos
 Reges muneribus: munera navium
 Saevos illaqueant duces.
 Crescentem sequitur cura pecuniam,
 Majorumque fames. Iure perhorruī
 Late conspicuum tollere verticem,
 Maecenas, equitum decus.
 Quanto quisque sibi plura negaverit,
 A Dis plura feret. Nil cupientium
 Nudus castra peto; et transfuga divitum
 Partes linquere gestio;
 Contemptae dominus splendidior rei,
 Quam si, quidquid arat impiger Appalus,
 Occultare meis diceret horreis,
 Magnas inter opes inops.
 Purae rivus aquae, silvaeque ingerum
 Paucorum, et segetis certa fides meae,
 Fulgentem imperio fertilis Africae
 Fallit sorte beator.
 Quamquam nec Calabrae mella ferunt apes,
 Nec Laestrygonia Bacchus in amphora

6

10

15

20

25

30

LIBER III.

Languescit mihi, nec pinguis Gallicia
 Crescunt vellera pascuis:
 Importuna tamen pauperies abest;
 Nec, si plura velim, tu dare deneges.
 Contracto melius parva cupidine
 Vectigalia porrigam,
 Quam si Mygdoniis regnum Alyattei
 Campis continuem. Multa petentibus
 Desunt multa. Bene est, cui Deus obtulit
 Parca, quod satis est, manu.

ODE XVII. AD AELIUM DAMIANUM.

*Eius nobilitatem laudat; deinde admonet, ut diem
 crastinum, pluvium forsitan, hilariter exigit.*

Aeli, vetusto nobilis ab Lamo,
 (Quando et priores hinc Lamias ferunt
 Denominatos, et nepotum
 Per memores genus omne fastos,
 Auctore ab illo ducis originem:)
 Qui Formiarum moenia dicitur
 Princeps, et innantem Maricae
 Littoribus tenuisse Lirim,
 Late tyrannus; cras foliis nemus
 Multis, et alga littus inutuli
 Demissa tempestas ab Euro
 Sternet; aquae nisi fallit angur
 Annoxa cornix. Dum potes, aridum
 Componere lignum: cras genium mero
 Carabis, et porco bimestri,
 Cum famulis operum solutis.

ODE XVIII. AD FAUNUM.

*Deum silvestrem precatur, ut per suos transiens
 agros sibi, suisque sit propitius.*

Faune, Nympharum fugientum amator,
 Per meos fines, et aprica rura
 Lenis incedas, abeasque parvis
 AEquus alumnis;
 Si tamen pleno cadit hoedus anno,
 Larga nec desunt Veneris sodali

Vina craterae; vetus ara multo

Fumat odore.

Ludit herboſo pecus omne campo,
Quum tibi Nonae redeunt Decembres:

10

Festus in pratis vacat otioſo

Cum bove pagus:

Inter audaces lupo errat agnos:

Spargit agrestes tibi ſilva frondes:

Gaudet inuiſam pepuliſſe foſſor

15

Ter pede terram.

ODE XIX. AD TELEPHVM.

Reprehendit eum locose, quod, veteres historias describens, ea negligat, quas ad iucunde vivendum spectant.

Quantum distet ab Inacho

Codrus, pro patria non timidus meri,

Narras, et genus Aëaci,

Et pugnata sacro bella sub Illo:

Quo Chium pretio cadum

5

Mercemur, quis aquam temperet ignibus,

Quo praebente domum, et quota

Pelignis caream frigoribus, taceo.

Da Lunae propere novae,

Da Noctis mediae, da, puer, auguria

10

Murenae: tribus, aut novem

Miscentar cyathis pocula commodis.

Qui Musas amat impare,

Ternos ter cyathos atronitus petet

Vates: tres prohibet supra

15

Rixarum metuens tangere Gratia,

Nudis iuncta sororibus.

Insanire invat: cur Berecynthiae

Cessant flamina tibiae,

Cur pendet tacita fistula cum lyra?

20

Parcentes ego dexteris

Odi: sparge rosas: audiat invidus

Dementem strepitum Lycus,

Et vicina seni non habilis Lyco.

Spissa te nitidum coma,

25

Puro te similem, Telephe, Veaspero,

Tempestiva petit Rhode :

Me lentus Glyceræ torret amor mense .

ODE XX. AD PYRRHVM .

Ne formosum Nearchum a sua puella abstrahat .

Non vides, quanto moveas periclo,

Pyrrhe, Gaetulæ catulos leuæ ?

Dura post paullo fugies inaudax

Proelia raptor ;

Quum per obstantes iuvenum catervas

Ibit insignem repetens Nearchum :

Grande certamen, tibi præda cedat

Maiores, an illi .

Interim, dum tu celeres sagittas

Promis, hæc dentes acuit timendos :

Arbiter pugnae posuisse nudo

Sub pede palmam

Fertur ; et leni recreare vento

Sparsum odoratis humerum capillis :

Qualis aut Nireus fuit, aut aquosæ

Raptus ab Ida .

ODE XXI. AD ANTHORAM .

*Iocose eam admonet, ut vinum vetustum in
Corvini gratiam effundat .*

O nata mecum consule Manlio,

Seu tu querelas, sive geris iocos,

Seu rixam, et insanos ameres,

Seu facilem, pia testa, somnum ;

Quocumque lectum nomine Massicum

Servas, moveri digna bono die ;

Descende, Corvino iubente,

Promere languidiora vina .

Non ille, quamquam Socraticis madet

Sermonibus, te negliget horridus :

Narratur et prius Catonis

Sæpe mero caluisse virtus .

Tu lenis tormentum ingenio admove

Flerumque duro : tu sapientium

Caras, et arcanum iocoso

Consilium retagis Lyse :

Tu spem reducis mentibus anxia,
 Viresque; et addis cornua pauperi,
 Post te neque iratos trementi
 Regum apices, neque militum arma.
 Te Liber, et, si laeta aderit, Venus,
 Segnesque nodum solvere Gratiae;
 Vivaque producent lucernae,
 Dum rediens fugat astra Phoebus.

20

ODE XXII. AD DIANAM.

*Ei pinum villae suae imminensem consecrat, verris
 sanguine quotannis tingendam.*

Montium custos, nemorumque, Virgo,
 Quae laborantes utero puellas
 Ter vocata audis, adimisque leto,
 Diva triformis;
 Imminens villae tua pinus esto,
 Quam per exactos ego laetus annos
 Verris obliquum meditantis ictum
 Sanguine donem.

5

ODE XXIII. AD PHIDYLEM.

*Dū puris manibus, et conscientia vitae bene
 actae sunt colendi.*

Caelo supinas si tuleris manus
 Nascente Luna, rustica Phidyle;
 Si thure placaris, et horna
 Fruge Lares, avidaque porca }
 Nec pestilentem sentiet Africum
 Fecunda vitis, nec sterilem seges
 Robiginem, aut dulces alumni
 Pomifero grave tempus anno.
 Nam, quae nivali pascitur Algidq,
 Devota, quercus inter, et ilices;
 Aut crescit Albanis in herbis
 Victima, Pontificum secures.
 Cervice tinget. Te nihil attinet
 Tentare multa caede bidentium
 Parvos coronantem marino
 Rore Deos, fragilique myrto.
 Immunis aram si tetigit manus,

5

10

15

	LIBER III.	63
Non sumptuosa blandior hostia		
Mollivit aversos Penates		
Farre pio, et saliente mica.		20

ODE XXIV. IN AVAROS.

*Seculi sui vitia inscctatur, et eorum
remedium proponit.*

Intactis opulentior		
Thesauris Arabum, et divitis Indiae,		
Caementis licet occupes		
Tyrrhenum omne tuis, et mare Apulicum;		5
Si figit adamantinos		
Summis verticibus dira Necessitas		
Clavos; non animum metu,		
Non mortis laqueis expedies caput.		
Campestres melius Scythae,		10
Quorum planstra vagas rite trahunt domos,		
Vivant; et rigidi Getae,		
Immetata quibus iugera liberas		
Fruges, et Cererem ferunt,		
Nec cultura placet longior annua;		15
Defunctumque laboribus		
AEquali recreat sorte vicarius.		
Illic matre carentibus		
Privignis mulier temperat innocens;		
Nec dotata regit virum		
Coniux, nec nitido fide adultero.		20
Dos est magna parentium		
Virtus, et metuens alterius viri		
Certo foedere castitas;		
Et peccare nefas, aut pretium est mori.		
O quisquis volet impias		25
Caedes, et rabiem tollere civicam;		
Si quaeret, Pater urbium		
Subscribi statuis, indomitam audeat		
Refrenare licentiam,		
Clarus postgenitis; quatenus, heu nefas!		30
Virtutem incolumem odimus,		
Sublatam ex oculis quaerimus invidi.		
Quid tristes querimoniae,		
Si non supplicio culpa reciditur?		

Quid leges, sine moribus	25
Vanæ, proficiunt? si neque fervidis	
Pars inclusa caloribus	
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,	
Durataeque solo nives	
Mercatorem abigunt? horrida callidi	40
Vincunt aequora navitæ?	
Magnum pauperies opprobrium, iubet	
Quidvis et facere, et pati,	
Virtutisque viam deserit arduæ?	
Vel nos in Capitolium,	45
Quo clamor vocat, et turba faventium;	
Vel nos in mare proximum	
Gemmas, et lapides, aurum et inutile,	
Summi materiem mali,	
Mittamus. Scelerum si bene poenipet,	50
Eradenda cupidinis	
Pravi sunt elementa; et tenerae nimis	
Mentes asperioribus	
Formandæ studiis. Nescit equo rudis	
Haerere ingenuus puer,	55
Venarique timet; ludere doctior,	
Seu Graeco iubeas trocho,	
Seu malis vetita legibus alea:	
Quum periura patris fides	
Consortem, socium fallat, et hospitem;	60
Indignoque pecuniam	
Heredi properet. Scilicet improbae	
Crescunt divitiæ: tamen	
Curtæ nescio quid semper abest rei.	

ODE XXV. AD BACCHVM.

*Caesaris Augusti laudes, Baccho auspice,
exsequi meditatur.*

Quo me, Bacche, rapis tui	
Plenum? Quæ nemora, aut quos agor in specus,	
Velox mente nova? Quibus	
Antris egregii Caesaris audiar	
Aeternum meditans decus	5
Stellis inserere, et consilio Iovis?	
Dicam insigne, recens, adhuc	
Indictum ore alio. Non secus in iugis	

Exsomnia stupet Evias,
 Hebrum prospiciens, et nive candidam 10
 Thracem, ac pede barbaro
 Lustratam Rhodopen; ut mihi devio
 Ripas, et vacuum nemus
 Mirari libet. O Naiadum potens,
 Baccharumque valentium 15
 Proceras manibus vertere fraxinos!
 Nil parvum, aut humili modo,
 Nil mortale loquar. Dulce periculum est,
 O Lenae! sequi Deum
 Cingentem viridi tempora pampino. 20

ODE XXVI. AD VENEREM.

*Senectute iam confectus, lyrae, et rebus amatoris vale
 dicis: Chloes poenam imprecatur, ut amet.*

Vixi puellis nuper idoneus,
 Et militavi non sine gloria:
 Nunc arma, defunctumque bello
 Barbiton hic paries habebit,
 Laevum marinae qui Venetis latus 5
 Custodit. Hic, hic ponite lucida
 Funalia, et vectes, et arcus
 Oppositis foribus minaces.
 O, quae beatam, Diva, tenes Cyprium, et
 Memphin carentem Sithonia nive, 10
 Regina, sublimi flagello
 Tange Chloen semel arrogantem.

ODE XXVII. AD GALATEAM.

*Abeuntem et votis prosequitur, et de periculis
 monet, Europesque fata docet.*

Impios parvae recinentis omen
 Ducat, et praegnans canis, aut ab agro
 Rava decurrens lupa Lanivino,
 Fetaque vulpes:
 Rampat et serpens iter institutum, 5
 Si per obliquum similis sagittae
 Terruit mannos. Ego cui timebo,
 Providus auspex,
 Antequam stantes repetat pala-lae.

Imbrium divina avis imminetum;
Oscinem corvum prece suscitabo

10

Solis ab ortu.

Sis licet felix, ubicumque mavis;

Et memor nostri, Galatea, vivas;

Teque nec laevus vetet ire picus,

15

Nec vaga cornix.

Sed vides, quanto trepidet tumultu

Pronus Orion. Ego, quid ait ater

Hadriae, novi, sinus; et quid albus

Peccet Iapex.

20

Hostium uxeres, puerique caecos

Sentiant motus orientis Austri; et

AEquoris nigri fremitum, et tremmenta

Verbere ripas.

Sic et Europe niveum doloso

25

Credidit tauro latus, et scatentem

Belluis pontum, mediasque fraudes

Falluit audax.

Nuper in pratis studiosa florum, et

Debitae Nymphis opifex ceramiae,

30

Nocte sublustri nihil astra praeter

Vidit, et undae.

Quae simul centum tetigit potentem

Oppidis Creten; pater! o relicta

Filiae nomen, pietasque! dixit

35

Victa furore.

Unde? quo veni? Levis una mora est

Virginum culpa. Vigilansne ploro

Tarpe commissum? an vitis carentem

Ludit imago

40

Vana, quae porta fugiens eburna

Somnium ducit? Meliusne fluctus

Ire per longos fuit, an recentes

Carpere flores?

Si quis infamem mihi nunc iuvenum

45

Dedat iratae! lacerare ferro, et

Frangere enitar modo multum amati

Cornua monstri.

Impudens liqui patrios Penates;

Impudens Orcum moror! O Deorum

50

Si quis haec audis, utinam inter errem

Nuda leones!

LIBER VII.

Antequam turpis macies decentes
Occupet malas, teneraeque succus
Defluat praedae, speciosa quaero
Pascere tigres.

Vilis Europe! pater urget absens:
Quid mori cessas? Potes hac ab orbe
Pendulum zona bene te sequuta

Laedere collum:
Sive te rupes, et acuta leto
Saxa delectant, age; te procellas
Crede veloci: nisi herile mavis

Carpere pensum,
Regius sanguis, dominaeque tradi
Barbarae pellex. Aderat querenti
Perfidum ridens Venus, et remisso
Filius arcu.

Mox, ubi luscit satis: abstineto,
Dixit, irarum, calidaeque rixae,
Quam tibi invisus laceranda reddet
Cornua taurus.

Uxor invicti Iovis esse mavis:
Mitte singultus: bene ferre magnam
Disce fortunam: tunc aestas Gobi:
Nomina ducet.

ODE XXVIII. AD LYDUM.

*Hortatur illam, ut diem Neptuno sacrum in potu,
et cantu hilariter simul transigant.*

Festo quid potius die
Neptuni faciam? Promae reconditum,
Lyde, strenua Caecubum;
Munitaeque adhibe vim sapientiae.

Inclinare meridiem
Sentis; ac, veluti stet volucris dies,
Parcis deripere horreo

Cessantem Bibuli consulis amphoram.
Nos cantabimus invicem

Neptunum, et virides Nereidum oenae:
Tu curva recines lyra

Latonam, et celeris spicula Cynthiae:
Summo carmine, quae Caidon,
Fulgentesque tenet Cycladas, et Paphon

Iunctis visit oloribus :

Dicetur merita Nox quoque nenis .

ODE XXIX. AD C. CILNIVM MARCHENATEM .

Ad frugales epulas in Sabinum suum vocat Urbis Praefectum ; petitque, ut publicas curas omittat, Deoque sinat futura .

Tyrrhena regum progenies, tibi Non ante verso lene merum cado, Cum flore, Maecenas, rosarum, et Pressa tuis balanus capillis, Iam dudum apud me est . Eripe te morae :	5
Ne semper udum Tibar, et AEsulae Declive contempleris arvom, et Telegoni iuga parricidae . Fastidiosam desere copiam, et Molem propinquam nubibus arduis :	10
Omitte mirari beatæ Fumum, et opes, strepitumque Romæ . Plerumque gratæ divitiibus vices, Mundæque parvo sub lare pauperum Cense, sine aulaeis, et ostro,	15
Sollicitam explicuere frontem . Iam clarus occultum Andromedæ pater Ostendit ignem : iam Procyon furit, Et stella vesani Leonis, Sole dies referente siccos .	20
Iam pastor umbras cum grege languido, Rivumque fessus quaerit, et horridi Dumeta Silvani; caretque Ripa vagis taciturna ventis . Tu, civitatem quis deceat status, Curas; et Urbi sollicitus times,	25
Quid Seres, et regnata Cyro Bactra parent, Tanaisque discors . Prudens futuri temporis exitum Caliginosa nocte premit Dens ; Ridetque, si mortalis ultra Fas trepidat . Quod adest, memento Componere æquus : cetera fluminis Ritu feruntur; nunc medio alveo :	30

	LIBER III.	69
Cum pace delabentis Etruscum		35
In mare ; nunc lapides adesos,		
Stirpesque raptas, et pecus, et domos		
Volventis una ; non sine montium		
Clamore, vicinaeque silvae,		
Quum fera diluvies quietos	40	
Irritat amnes . Ille potens sui,		
Laetusque deget, cui licet in diem		
Dixisse ; vixi . Cras vel atra		
Nube polum Pater occupato,		
Vel Sole puro : non tamen irritum	45	
Quodcumque retro est, efficiet ; neque		
Diffinget, insectumque reddet,		
Quod fugiens semel hora vexit .		
Fortuna saevo laeta negotio, et		
Ludum insolentem ludere pertinax,	50	
Transmutat incertos honores,		
Nunc mihi, nunc alii benigna .		
Laudo manentem : si celeres quatit		
Pennas, resigno quas dedit, et mea		
Virtute me involvo ; probamque	55	
Pauperiem sine dote quaero .		
Non est meum, si mugiat Africis		
Malus procellis, ad miseræ preces		
Decurrere ; et votis pacisci,		
Ne Cypriæ, Tyriæque merces	60	
Addant avaro divitiis mari .		
Tunc me, biremis praeaidio scaphae,		
Tutum per Ægeos tumultus		
Aura feret, geminusque Pollux .		

ODE XXX. AD MYSAM MELPOMENEN .

Famae perennitatem Poeta sibi a suis versibus pollicetur .

Exegi monumentum aere perennius,	
Regalique situ pyramidum altius ;	
Quod non imber edax, non Aquilo impotens	
Possit diruere, aut innumerabilis	
Annorum series, et fuga temporum .	6
Non omnis moriar ; multaque pars mei	
Vitabit Libitinam . Usque ego postera	

Crescam laude recens, dum Capitalium
Scandet cum tacita virgine Pontifex .
Dicar, qua violens obstrepat Aufidus,
Et qua pauper aquae Daunus agrestium
Regnavit populorum, ex humili potens
Princeps AEolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. Sume superbiam
Quaesitam meritis; et mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, comam .

10

15

Q. HORATII FLACCI⁷¹

C A R M I N V M

LIBER QVARTVS.

ODE I. AD VENEREM.

Ætate sua, se iam rebus amatoriis, et carminibus ludicris haud esse idoneum: Deam ideo precatur, ut hanc provinciam Paulo Maximo, ornatissimo iuveni, tradas.

Intermissa, Venus, diu,
 Rursus bella moves. Parce, precor, precor!
 Non sum qualis eram bonae
 Sub regno Cinaræ. Desine, dulcium
 Mater saeva Cupidinum, 5
 Circa lustra decem flectere mollibus
 Iam durum imperiis: abi,
 Quo blandæ iuvenum te revocant preces.
 Tempestivius in domum
 Paulli, purpureis ales oloribus, 10
 Comissabere Maximi,
 Si torrere iecur quaeris idoneum.
 Namque et nobilis, et decens,
 Et pro sollicitis non tacitis reis,
 Et centum puer artium, 15
 Late signa feret militiae tuæ.
 Et quandoque potentior
 Largis muneribus riserit æmuli,
 Albanos prope te lacus
 Ponet marmoream sub trabe Cypria. 20
 Illic plurima naribus
 Duces thura; lyraeque, et Berecynthiæ
 Delectabere tibis
 Mixtis carminibus, non sine fistula.
 Illic bis pueri diæ 25
 Numen cum teneris virginibus tuam
 Laudantes, pede candido
 In morem Salium ter quæsiunt humum.
 Me nec femina, nec puer
 Iam, nec spes animi trepidula mugit, 30

Nec certare iuvat mero,

Nec vincere novis tempora floribus .

Sed cur, heu ! Ligarime, cur

Manat rara meas lacryma per genas ?

Cur facunda parum decoro

35

Inter verba cadit lingua silentio ?

Nocturnis ego somniis

Iam captum teneo, iam volucrem sequor

Te per gramina Martii

Campi ; te per aquas, dure, volubiles .

40

ODE II. AD IVLVN ANTONIVM .

*Horatius non a se, sed ab ipso, victorias Augusti
spiritu Pindarico celebrari posse dicit .*

Pindarum quisquis studet acmulari,

Iule, ceratis ope Daedalea

Nititur pennis, vitreo daturus

Nomina ponto .

Monte decurrens velut amnis, imbres

5

Quem super notas aluere ripas,

Fervet, immensusque ruit profundo

Pindarus ore ;

Laurea donandus Apollinari,

Sen per audaces nova dithyrambos

10

Verba devolvit, numrisque fertur

Lego solutis :

Sen Deos, regesve canit, Deorum

Sanguinem, per quos cecidere iusta

Morte Centauri ; cecidit tremendae

15

Flamma Chimaerae :

Sive, quos Elea domum reducit

Palma caelestes, pugilemve, equumve

Dicit, et cantum potioris signis

Munere donat :

20

Flebili sponsae iuventutis raptum

Florat ; et vires, animumque, moresque

Aureos educit in astra, nigroque

Invidet Orco .

Multa Diracna levat aura cyonum,

25

Tendit, Antoni, quoties in alto

Nubium tractas : ego, apte Matinas

Mores, modoque,

LIBER IV.

Grata carpentis thyma per labores

73

Plurimum, circa nemus, uvidique

80

Tiburis ripas operosa parvus

Carmina fingo.

Concines maiore poeta plectre

Caesarem, quandoque trahet feroces

Per sacrum Clivum, merita decorus

85

Fronde, Sygambros:

Quo nihil maius, meliusve terris

Fata donavere, bonique Divi;

Nec dabunt, quamvis redeant in aurum

Tempora priscum.

90

Concines laetosque dies, et Urbis

Publicum ludum, super impetrato

Fortis Angusti reditu; Forumque

Litibus orbum.

Tum meae, si quid loquar audiendum,

95

Vocis accedet bona pars: et, o Sol

Pulcher, o laudande, canam, recepto

Caesare felix.

Tuque, dum procedis, Io triumphe!

Non semel dicemus, Io triumphe!

100

Civitas omnis; dabimusque Divis

Thura benignis.

Te decem tauri, totidemque vaccae;

Me tener solvet vitulus, relictæ

Matre, qui largis iuvenescit herbis

105

In mea vota;

Fronte curvatos imitatus ignes

Tertium Lunæ referentis ortum,

Qua notam duxit, niveus videri;

Cetera fulvus.

110

ODE III. AD MVSAM MELPOMENEN.

*Se artis poeticæ beneficio immortalitatem
consecuturum esse.*

Quem tu, Melpomene, semel

Nascentem placido lumine videris;

Illum non labor Isthmius

Clarabit pugilem, non equus impigæ

Curra ducet Achaio

Victorem; neque res bellica Delius

d

Ornatum foliis ducem,
 Quod regum tumidas contuderit minas,
 Ostendet Capitolio :
 Sed quae Tibur aquae fertile perfluunt, 10
 Et spissae nemorum comae,
 Fingent Aëolio carmine nobilem .
 Romae, principis urbium,
 Dignatur suboles inter amabiles
 Vatum ponere me choros ; 15
 Et iam dente minus mordeor invido .
 O, testudinis aureae
 Dulcem quae strepitum, Pieri, temperas ;
 O mutis quoque piscibus
 Donatura cynci, si libeat, sonum ! 20
 Totum muneris hoc tui est,
 Quod monstror digito praetereuntium
 Romanae fidicen lyrae :
 Quod spiro, et placeo ; si placeo, tuum est .

ODE IV. AD VRBEM ROMAN .

*Drusi victoriam de Raetis, et Vindelicis celebrat ;
 sum in laudes Neronum , et Claudiae gentis excurrit .*

Qualem ministrum fulminis alitem,
 (Cui rex Deorum regnum in aves vagas
 Permisit, expertus fidelem
 Iupiter in Ganimede flavo)
 Olim iuventas, et patrius vigor 5
 Nido laborum propulit inscium ;
 Vernique, iam nimbis remotis,
 Insolitos docuere nisus
 Venti paventem ; mox in ovilia
 Demisit hostem vividus impetus ; 10
 Nunc in reluctantes dracones
 Egit amor dapis, atque pugnae ;
 Qualemve lactis caprea pascuis
 Intenta, fulvae matris ab ubere
 Iam lacte depulsam leonem, 15
 Dente novo peritura, vidit :
 Videre Raetis bella sub Alpibus
 Drusum gerentem Vindelici (quibus
 Mos unde deductus per omne
 Tempus Amazonia securi 20

LIBER IV.

Dextras obarmet, quaerere distuli; Nec scire fas est omnia); sed diu, Lateque victrices catervae Consiliis iuvenis revictae	76
Sensere, quid mens rite, quid indeles, Nutrita faustis sub penetralibus, Posset: quid Augusti paternus In pueros animus Neronis.	85
Fortes creantur fortibus: et bonis Est in iuvenis, est in equis patrum Virtus; nec imbellem feroces	30
Progenerant aquilae columbam: Doctrina sed vim promovet insitam, Rectique cultus pectora roborant: Ut cumque defecere mores, Indecorant bene nata culpa.	35
Quid debeas, o Roma, Neronibus Testis Metaurum flumen, et Hasdrubal Devictus, et pulcher fugatis Ille dies Latio tenebris,	40
Qui primus alma risit adorea; Dirus per urbes Afer ut Italas, Ceu flamma per taedas, vel Eurus Per Siculas equitavit undas.	45
Post hoc secundis usque laboribus Romana pubes crevit; et impio Vastata Poenorum tumultu Fana Deos habuere rectos:	50
Dixitque tandem perfidus Hannibal: Cervi, luporum praeda rapacium, Sectamur ultro; quos opimus Fallere, et effugere, est triumphus.	55
Gens, quae cremato fortis ab Illo Lactata Tuscis aequoribus, sacra, Natosque, maturosque patres Pertulit Ausonias ad urbes;	60
Duris ut illex tonsa bipennibus Nigrae feraci frondis in Alcido, Per damna, per caedes, ab ipso Ducit opes, animumque ferro.	65
Non Hydra secto corpore firmior Vinci dolentem crevit in Herculem;	

Monstrumve summisere Colchi Maius, Echioniatve Thebae.	
Mersae profundo; pulchrior evenit:	65
Luctere; multa proruat integrum Cum laude victorem, geretque Proelia coniugibus loquenda.	
Carthagini iam, non ego nuntios Mittam superbos: occidit, occidit	70
Spes omnia, et fortuna nostri Nominis, Hasdrubale interempto.	
Nil Claudiae non perficient manus, Quas et benigno numine Iupiter Defendit; et curae sagaces	75
Expediunt per acuta belli.	

ODE V. AD CAESAREM AVGVSTVM.

*Reditum Augusti e Galliis omnibus votis exoptat,
simulque temporum felicitatem praedicat.*

Divis orte bonis, optime Romulae Custos gentis, abes iam nimium diu: Maturum reditum pollicitus Patrum Sancto consilio, redi.	
Lucem redde tuae, dux bone, patriae; Instat veris enim vultus ubi tuus Affulsit Populo; gratior it dies, Et Soles melius nitent.	5
Ut mater iuvenem, quem Notus invido Flatu Carpathii trans maris aequora Cunctantem spatio longius annuo Dulci distinet a domu,	10
Votis, ominibusque, et precibus vocat; Curvo nec faciem littore dimovet: Sic, desideriis icta fidelibus,	15
Quaerit patria Caesarem. Tutus hos etenim rura perambulat; Murit rura Ceres, almaque Faustitas; Pacatum volitant per mare navitae; Culpari metuit Fides;	20
Nullis polluitur casta domus stupris; Mos, et lex maculosum edomuit nefas; Laudantur simili prole puerperae; Culpaui Poena premit comes.	

LIBER IV.

Quæ Parthum paveat? quis gelidum Scythen?	77
Quis, Germania quos horrida parturit,	25
Fetus, incolumi Caesare? quis feras	
Bellum curet Hiberiæ?	
Condit quisque diem collibus in suis,	
Et vitem viduas ducit ad arbores:	30
Hinc ad vina redit laetus, et alteris	
Te mensis adhibet Deum;	
Te multa prece, te prosequitur mero	
Diffuso pateris; et Laribus tuum	
Miscet numen, uti Graecia Castoris,	35
Et magni memor Herculis.	
Longas o utinam, dux bone, ferias	
Praestes Hesperiae, dicimus integro	
Sicci mane die; dicimus uvidi	
Quum Sol Oceano subest.	40

ODE VI. HYMNVS AD APOLLINEM ET DIANAM.

Carmini seculari praeludit Poeta.

Dive, quem proles Niobeæ magnæ	
Vindicem linguae, Tityosque raptor	
Sensit, & Troiæ prope victor altae	
Phthius Achilles,	
Ceteris maior, tibi miles impar;	5
Filius quamquam Thetidos marinae	
Dardanas turres quateret tremenda	
Cuspide pugnax.	
Ille, mordaci velut icta ferro	
Pinus, aut impulsus cupressus Enro,	20
Procidit late, posuitque collum in	
Pulvere Teucro.	
Ille non, inclusus equo Minervæ	
Sacra mentito, male feriatos	
Troas, et laetam Priami choreis	25
Falleret aulam;	
Sed palam capris gravis, heu nefas! heu!	
Nescios fari pueros Achivis	
Ureret flammis, etiam latentem	
Matris in alvo:	20
Ni, tuis victus, Venerisque gratæ	
Vocibus, Divum Pater annuisset	

28	CARMINVM	
Rebus Aeneae potiore ductos		
Alite muros .		
Doctor Argivae fidicen Thaliae,		25
Phoebe, qui Xantho lavis amne crines,		
Danniae defende decus Camenae,		
Levis Agyien .		
Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem		
Carminis, nomenque dedit poetae .		30
Virginum primae, puerique claris		
Patribus orti,		
Deliae tutela Deae, fugaces		
Lyncas, et cervos cohibentis arcu,		
Lesbium servate pedem, meique		35
Pollicis ictum :		
Rite Latonae Puerum canentes,		
Rite crescentem facie Noctilucam,		
Prosperam frugum, celeremque pronos		
Volvere menses .		40
Nupta iam dices : ego Dis amicum,		
Seculo festas referente lucas,		
Reddidi carmen, docilis moderum		
Vatis Horati .		

ODE VII. AD L. MANLIUM TORQUATVM .

Veris adventu, et aequa moriendi conditione proposita, ad lacte vivendum eum invitat .

Diffugere nives; redeunt iam gramina campis,		
Arboribusque comae :		
Mutat terra vices ; et decrescentia ripas		
Flumina praetereunt :		
Gratia cum Nymphis, geminisque sororibus audet		5
Ducere nuda choros .		
Immortalia ne speres, monet annus, et alium		
Quae rapit hora diem .		
Frigora mitescunt Zephyris ; ver proterit aestas,		
Interitura, simul		10
Pomifer autumnus fruges effuderit ; et mox		
Bruma recurrit iners .		
Damna tamen celeres reparant caelestia Lunae :		
Nos, ubi decidimus,		
Quo pius Aeneas, quo dives Tullus, et Ancus ;		15
Pulvis, et umbra aemula .		

Quis scit, an adiciant hodiernae crastina summae

Tempora Di superi ?

Cuncta manus avidas fugient heredis, amico

Quae dederis animo .

30

Quum semel occideris, et de te splendida Minos

Fecerit arbitria ;

Non, Torquate, genus ; non te facundia ; non te

Restituet pietas :

Infernis neque enim tenebris Diana pudicum

25

Liberat Hippolytum ;

Nec Lethaea valet Theseus abruptere caro

Vincula Pirithoo .

ODE VIII. AD G. MARCIUM CENSORIUM .

*Se non nisi carmina posse donare ; sed nihil eis esse
potentius ad eius nominis memoriam ab oblivione vin-
dicandam .*

Domarem pateras, grataque commodus,

Censorine, meis aera sodalibus ;

Donarem tripodas, praemia fortium

Graiorum : neque tu pessima munerum

5

Ferres : divite me scilicet artium,

Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas ;

Hic saxo, liquidis ille coloribus

Sollers nunc hominem ponere, nunc Deum .

Sed non haec mihi vis ; non tibi talium

Res est, aut animus deliciarum egens .

10

Gaudes carminibus : carmina possumus

Donare, et pretium dicere muneris .

Non incisa notis marmora publicis,

Per quae spiritus, et vita redit bonis

Post mortem ducibus : non celeres fugae,

15

Reiectaeque retrorsum Hannibalis minae ;

Non incendia Carthaginis impiae ;

Eius, qui domita nomen ab Africa

Lucratus rediit, clarius indicant

Laudes, quam Calabrae Pierides . Neque,

20

Si chartae sileant, quod bene feceris,

Mercedem tuleris . Quid foret Iliac,

Mavortisque puer, si taciturnitas

Obstaret meritis invida Romuli ?

Ereptum Stygiis fluctibus Aëacum

25

Virtus, et favor, et lingua potentium
 Vatum divitibus consecrat insulis.
 Dignum laude virum Musa vetat mori;
 Caelo Musa beat. Sic Iovis interest
 Optatis epulis impiger Hercules:
 Clarum Tyndaridae sidus ab infimis
 Quassas eripiunt aequoribus rates:
 Ornatus viridi tempora pampino
 Liber, vota bonos ducit ad exitus.

30

ODE IX. AD LOLLIVM.

Sua, et aliorum poetarum scripta nunquam interitura; et res a Lollio gestas memoriae mandare premissis.

Ne forte credas interitura, quae,
 Longe sonantem natus ad Ausidum,
 Non ante vulgatas per artes
 Verba loquor socianda chordis.
 Non, si priores Maeonius tenet
 Sedes Homerus, Pindaricae latent,
 Caeaeque, et Alcaei minaces,
 Stesichorique graves Camenae;
 Nec, si quid olim lusit Anacreon,
 Delevit aetas: spirat adhuc amor,
 Vivuntque commissi calores
 Æoliae fidibus puellae.
 Non sola comptos arsit adulteri
 Crines, et aurum vestibus illitum
 Mirata, regalesque cultus,
 Et comites, Helene Lacaena:
 Primusve Teucer tela Cydonio
 Direxit arcu: non semel Ilios
 Vexata: non pugnavit ingens
 Idomeneus, Schenelusve solus
 Dicenda Musis proelia: non ferrox
 Hector, vel acer Deiphobus graves
 Excepit ictus pro pudicis
 Coniugiis, puerisque primus.
 Vixere fortes ante Agamemnona
 Multi; sed omnes illacrymabiles
 Urgentur, ignotique longa
 Nocte; carent quia vate sacra.

5

10

15

20

25

LIBER IV.

Paullum sepultae distat inertiae	81
Celata virtus. Non ego te meis	30
Chartis inornatum silebo;	
Totve tuos patiar labores	
Impune, Lolli, carpere lividas	
Obliviones. Est animus tibi	
Rerumque prudens, et secundis	35
Temporibus, dubiisque rectus;	
Vindex avarae fraudis, et abstinens	
Ducentis ad se cuncta pecuniae;	
Consulque non unius anni:	
Sed quoties bonus, atque fidus	40
Iudex honestum praetulit utili,	
Reiecit alto dona nocentium	
Valtu, per obstantes catervas	
Explicuit sua victor arma.	
Non possidentem multa vocaveris	45
Recte beatum: rectius occupat	
Nomen beati, qui Deorum	
Muneribus sapienter uti;	
Duramque callet pauperiem pati,	
Priusque leto flagitium timet:	50
Non ille pro caris amicis,	
Aut patria, timidus perire.	

ODE X. AD LIGURINVM.

Monet, ne formae suae nimium confidat.

O crudelis adhuc, et Veneris muneribus potens,
 Insperata tuae quum veniet pluma superbiae;
 Et, quae nunc humeris involitant, deciderint comae;
 Nunc et qui color est puniceae flore prior rosae,
 Mutatus Ligurinum in faciem verterit hispidam;
 Dices, heu! quoties te speculo videris alterum,
 Quae mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
 Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?

ODE XI. AD PHYLIDEM.

Die natali Maecenatis invitat eam ad epulas:

Est mihi nonnum superantis annum
 Plenus Albani cadus: est in horto,

Phyllis nectendis apium coronis :

Est hederæ vis

Multa, quæ crines religata fulges .

5

Ridet argento domus ; ara, castis

Vincta verbenis, ævet immolato

Spargier agno .

Cuncta festinat manus ; huc, et illuc

Cursitant mixtæ pueris puellæ ;

10

Sordidum flammæ trepidant rotantes

Vertice fumum .

Ut tamen noris, quibus advoceris

Gaudiis ; Idus tibi sunt agenda,

Qui dies mensem Veneris marinae

15

Findit Aprilem ;

Iure sollemnis mihi, sanctiorque

Pæne natali proprio, quod ex hac

Luce Maecenas meus affluentes

Ordinat annos .

20

Telephum, quem tu petis, occupavit,

Non tuæ sortis iuvenem, puella

Dives, et lasciva ; tenetque grata

Compede vinctum .

Terret ambustus Phaethon avaras

25

Spes ; et exemplum grave præbet ales

Pegasus, terrenum equitem gravatus

Bellerophonem :

Semper ut te digna sequare ; et, ultra

Quam licet sperare nefas putando,

30

Disparem vites . Age iam, meorum

Finis amorum,

(Non enim posthac alia calebo

Femina) condisce modos, amanda

Voce quos reddas : minuentur atræ

35

Carminè curæ .

ODE XII. AD VIRGILIUM .

*Ilum ad convivium sub conditione invitat, descripto
prius veris adventu .*

Iam veris comites, quæ mare temperant ,

Impellunt animæ lintea Thraciæ :

Iam nec prata rigent, nec fluvii strepunt

Hibernæ nive turgidi .

Nidum ponis, Ityn flebiliter gemens,
 Infelix avis, et Cecropiae domus
 Aeternum opprobrium, quod male barbaras

5

Regum est ulta libidines.

Dicunt in tenero gramine pinguium
 Custodes ovium carmina fistula;
 Delectantque Deum, cui pecus, et nigri
 Colles Arcadiae placent.

10

Adduxere sitim tempora, Virgili:
 Sed pressum Calibus ducere Liberum
 Si gestis, iuvenum nobilium cliens,

15

Nardo vina merebere.

Nardi parvus onyx eliciet cadum,
 Qui nunc Sulpiciis accubat horreis;
 Spes donare novas largus, amaraque
 Curarum eluere efficax.

20

Ad quae si properas gaudia, cum tua
 Velox merce veni: non ego te meis
 Immunem meditor tingere poculis,

Plena dives ut in domu.

Verum pone meras, et studium lucri;
 Nigrorumque memor, dum licet, igniam,
 Misce stultitiam consiliis brevem:

25

Dulce est desipere in loco.

ODE XIII. IN LYCEN VETVLAM.

*Insultat ei mordacissime, quod iam anus fiat;
 et libidine flagrans contemnatur a iuvenibus.*

Audivere, Lyce, Di mea vota; Di
 Audivere, Lyce. Fis anus, et tamen
 Vis formosa videri;

Ludisque, et bibis impudens;
 Et cantu tremulo pota Cupidinem
 Lentum sollicitas. Ille virentis, et

5

Doctae psallere Chiae

Pulchris excubat in genis:
 Importunus enim transvolat aridas
 Quercus, et refugit te; quia luridi

10

Dentes te, quia rugae

Turpant, et capitis nives.

Nec Coae referunt iam tibi purpurae,
 Nec clari lapides tempora, quae semel

Notis condita fastis
 Inclusit volucris dies .
 Quo fugit Venus ? heu ! quove color ? decens
 Quo motus ? Quid habes illius, illius,
 Quae spirabat amores,
 Quae me surperat mihi,
 Felix post Cinaram, notaque et artium
 Gratarum facies ? Sed Cinarae breves
 Annos Fata dederunt,
 Servatura diu parem
 Cornicis vetulae temporibus Lycen :
 Possent ut iuvenes visere fervidi,
 Multo non sine risu,
 Dilapsam in cineres facem .

ODE XIV. AD CAESAREM AVGVSTVM .

Drusi de Vindelicis, Genaunis, et Breunis ; ac praesertim Tiberii de Raetis victorias, Augusti auspiciis, ac felicitati adscribit .

Quae cura Patrum, quaeve Quiritium,
 Plenis honorum muneribus tuas,
 Auguste, virtutes in aevum
 Per titulos, memoresque fastos
 Aeternet ? O, qua Sol habitabiles
 Illustrat oras, maxime principum,
 Quem legis expertes Latinae
 Vindelici didicere nuper,
 Quid Marte posses . Milite nam tuo
 Drusus Genaunos, implacidum genus ;
 Breunosque veloces, et arces
 Alpibus impositas tremendis,
 Deiecit acer plus vice simplici :
 Maior Neronum mox grave proelium
 Commisit, immanesque Raetos
 Auspiciis pepulit secundis ;
 Spectandus, in certamine Martio,
 Devota morti pectora liberae
 Quantis fatigaret ruinis :
 Indomitas prope qualis undas
 Exercet Auster, Pleiadum choro
 Seindente nubes ; impiger hostium
 Vexare turmas, et frementem

LIBER IV.	89
Mittere equum medios per ignes .	
Sic tauriformis volvitur Ausidus ,	25
Qui regna Dauni praefluit Appuli,	
Quum saevit, horrendamque cultis	
Diluvium meditatur agris :	
Ut Barbarorum Claudius agmina	
Ferrata vasto diruit impetu ;	30
Primosque, et extremos metendo,	
Stravit humum, sine clade victor :	
Te copias, te consilium, et tuos	
Praebente Divos . Nam , tibi quo die	
Portus Alexandria supplex,	35
Et vacuum patefecit anlam,	
Fortuna lustris prospera tertio	
Belli secundos reddidit exitus ;	
Laudemque, et optatum peractis	
Imperii decus arrogavit .	40
Te Cantaber non ante domabilis,	
Medusque, et Indus ; te profugus Scythes	
Miratur, o tutela praesens	
Italiae, dominaeque Romae !	
Te, fontium qui celat origines,	45
Nilusque, et Ister ; te rapidus Tigris ;	
Te belluosus qui remotis	
Obstrepat Oceanus Britannis ;	
Te non paventis funera Galliae,	
Duraeque tellus audit Hiberiae :	50
Te caede gaudentes Sygambri	
Compositis venerantur armis .	

ODE XV. CAESARIS AUGUSTI LAUDES .

*Celebratur, quod pacem Orbi reddiderit ; disciplinaque
restituta, publicae felicitati prospiciat .*

Phoebus volentem proelia me loqui,	
Victas et urbes, increpuit lyra ;	
Ne parva Tyrrhenum per aequor	
Vela darem . Tna, Caesar, aetas	
Fruges et agris rettulit uberes ;	5
Et signa nostro restituit Iovi,	
Derepta Parthorum superbis	
Postibus ; et vacuum duellis	
Ianum Quirinum clausit ; et ordinem	

Rectum evaganti frena licentiae	10
Iniecit, emovitque culpas,	
Et veteres revocavit artes;	
Per quas Latinum nomen, et Italae	
Crevere vires, famaue, et imperi	
Porrecta maiestas ad ortum	15
Solis ab Hesperio cubili.	
Custode rerum Caesare, non furor	
Civilis, aut vis eximet otium;	
Non ira, quae procudit enses,	
Et miseras inimicat urbes.	20
Non, qui profundum Danuvium bibunt,	
Edicta rumpent Iulia, non Getae,	
Non Seres, infidive Persae,	
Non Tanain prope flumen orti.	
Nosque et profestis lucibus, et sacris,	25
Inter iocosi munera Liberi,	
Cum prole, matronisque nostris,	
Rite Deos prius apprecati,	
Virtute functos, more patrum, duces,	
Lydis remixto carmine tibiis,	30
Troiamque, et Anchisen; et almae	
Progeniem Veneris canemus.	

Q. HORATII FLACCI

E P O D O N

L I B E R .

ODE I. AD C. CILNIUM MAECENATEM .

*Ei ad bellum Actiacum profecturo comitem se offert;
de sua salute sic minus sollicitus .*

Ibis Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Caesaris periculum
Subire, Maecenas, tuo .
Quid nos ? quibus te vita si superstite 5
Iucunda ; si contra , gravis ?
Utrumne iussi persequemur otium
Non dulce, ni tecum simul ?
An hunc laborem mente laturo, decet 10
Qua ferre non molles viros ?
Feremus : et te vel per Alpium iuga,
Inhospitalem et Caucasum,
Vel Occidentis usque ad ultimum sinum,
Forti sequemur pectore .
Roges, tuum labore quid iuven meo, 15
Imbellis, ac firmus parum ?
Comes minore sum futurus in metu,
Qui maior absentes habet :
Ut adaidens implumibus pullis avis 20
Serpentium adlapsus timet,
Magis relictis ; non, ut adsit, auxili
Latura plus praesentibus .
Libenter hoc, et omne militabitur
Bellum in tuae spem gratiae : 25
Non ut iuvenis illigata pluribus
Aratra nitantur mea,
Pecusve Calabris ante sidus fervidum
Lucana mutet pascuis ;
Nec ut superni villa candens Tusculi 30
Circaea tangat moenia .
Satis, superque me benignitas tua
Dicavix . Hand paravero,

Quod aut avarus, ut Chremes, terra premam;
Discinctus aut perdam ut Nepos.

ODE II.

*Alphius foenerator, velut artis suae pertaesus, laudat
vitam rusticam; sed avaritia victus, ad ingenium, et
pristinam vivendi rationem redit.*

Beatus ille, qui procul negotiis,
Ut prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis,
Solutus omni fœnore.
Neque excitatur classico miles truci, 5
Neque horret iratum mare;
Foramque vitat, et superba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos; 10
Aut in reducta valle mugientium
Prospectat errantes greges;
Inutilesque falce ramos amputans,
Feliciores inserit;
Aut pressa puris mella condit amphoris; 15
Aut tondet infirmas oves.
Vel, quum decorum nitibus pomis caput
Autumnus agris extulit,
Ut gaudet insitiva decerpens pyra, 20
Certantem et uvam purpureae,
Quis muneretur te, Priape, et te, pater
Silvane, tutor finium!
Libet iacere modo sub antiqua ilice,
Modo in tensa gramine.
Labuntur altis interim rivis aquae; 25
Queruntur in silvis aves;
Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leves.
At, quum tonantis annus hibernus Iovis
Imbres, nivesque comparat; 30
Aut trudit acres hinc, et hinc multa cane
Apros in obstantes plagas;
Aut amite levi rara tendit retia,
Turdus edacibus dolos;
Pavidumque leporem, et advenam laqueo graem, 35

Iucunda captat praemia .	
Quis non malarum, quas amor curas habet,	
Haec inter obliviscitur ?	
Quod si pudica mulier in partem iuвет	
Domum, atque dulces liberos ;	40
Sabina qualis, aut perusta solibus	
Pernicis uxor Appuli ;	
Sacrum vetustis extruat lignis focum,	
Lassi sub adventum viri ;	
Claudensque textis cratibus laetum pecus,	45
Distenta siccet ubera ;	
Et horna dulci vina promens dolio,	
Dapes inemptas apparet ;	
Non me Lucrina iuверint conchyliis,	
Magisque rhombus, aut scari,	50
Si quos Eois intonata fluctibus	
Hiems ad hoc vertat mare :	
Non Afra avis descendat in ventrem meum,	
Non attagen Ionius	
Iucundior, quam lecta de pinguisimis	55
Oliva ramis arborum ;	
Aut herba lapathi prata amanti, et gravi	
Malvae salubres corpori ;	
Vel agna festis caesa Terminalibus,	
Vel hoedus ereptus lupo .	60
Has inter epulas, ut iuvat pastas oves	
Videre properantes donnam !	
Videre fessos vomerem inversum boves	
Collo trahentes languido !	
Positosque vernas, ditis examen domus,	65
Circum renidentes Lares !	
Haec ubi loquutus foenerator Alphius,	
Iam iam futurus rusticus,	
Omnem redegit Idibus pecuniam ;	
Quaerit Calendis ponere .	70

ODE III. AD C. CILNIUM MARCONATEM .

Alii detestatio .

Parentis olim si quis impia manu
 Senile guttur fregerit,
 Edit cicutis allium nocentius .
 O dora messorum illa !

90 EPIDION
 Quid hoc Veneni saevit in praecordiis? 5
 Num viperinus his cruor
 Incoctus herbis me fefellit? an malas
 Canidia tractavit dapes?
 Ut, Argonautas praeter omnes, candidum
 Medea mirata est ducem, 10
 Ignota tauris illigaturum iuga,
 Perunxit hoc Iasonem:
 Hoc delibutis ultra donis pellicem,
 Serpente fugit alite.
 Nec tantus umquam siderum insedit vapor 15
 Siticulosae Apuliae;
 Nec munus humeris efficacis Herculis
 Inarsit aestuosius.
 At, si quid umquam tale concupiveris,
 Iocose Maecenas, precor, 20
 Manum puella savio opponat tuo;
 Extrema et in sponda cubet.

ODE IV. IN CNEIVM POMPEIVM CNEI LIBERTVM
MENAM.

*In eius, ex mutata conditione, arrogantiam
invehitur.*

Lupis, et agnis quanta sortito obŕigit,
 Tecum mihi discordia est,
 Hibericis peruste funibus latus,
 Et crura dura compeŕe.
 Licet superbus ambules pecunia, 5
 Fortuna non mutat genus.
 Videane, Sacram metiente te Viam
 Cum bis ter ulnarum toga,
 Ut ora vertat huc, et huc euntium
 Liberrima indignatio? 10
 Sectus flagellis hic Triumviralibus,
 Praeconis ad fastidium,
 Arat Falerni mille fundi iugera,
 Et Appiam mannis terit;
 Sedilibusque magnus in primis eques,
 Othone contempto, sedet.
 Quid attinet, tot ora navium gravi
 Rostrata duci pondere

LIBER	93
Contra latrones, atque servilem manum ;	
Hoc, hoc tribuno militum ?	20

ODE V. IN CANIDIAM VENEFICAM .

Puer a veneficis sub terra defossus mento tenuis, famaeque necandus, ut ex ejus iecore, et medulla conficerent philtrum, omnibus diris istas devovet .

At, o Deorum quidquid in Caelo regit	
Terras, et humanum genus !	
Quid iste fert tumultus ? et quid omnium	
Vultus in unum me truces ?	
Per liberos te, si vocata partibus	5
Lacina veris adfuit,	
Per hoc inane purpurae decus precor,	
Per im probaturum haec Io vem,	
Quid ut noverca me intueris, aut uti	
Pecita ferro bellua ?	10
Ut haec trementi questus ore, constitit	
Insignibus raptis puer;	
Impube corpus, quale posset impia	
Mollire Thracum pectora ;	
Canidia brevibus implicata viperis	15
Crines, et incompertum caput,	
Iubet sepulcris caprificos erutas,	
Iubet cupressus funebres,	
Et uncta turpis ova ranae sanguine,	
Plumaeque nocturnae strigis,	20
Herbasque, quas Iolcos, atque Hiberia	
Mittit, venenorum ferax,	
Et ossa ab ore rapta ieiunae canis,	
Flammis aduri Colchicis .	
At expedita Sagana per totam domum	25
Spargens Avernales aquas,	
Horret capillis, ut marinus, asperis,	
Echinus, aut currens aper .	
Abacta nulla Veia conscientia,	
Ligonibus duris humum	30
Exhauriebat, ingemens laboribus;	
Quo posset infossus puer	
Longo die bis, terque mutatae dapis	
Inemori spectaculo ;	
Quum promineret ore, quantum exstant aqua	35

Suspensa mento corpora :
 Exsucca uti medulla, et aridum iecur,
 Amoris esset poculum,
 Interminato quum semel fixae cibo
 Intabuissent pupulae. 40
 Non defuisse masculae libidinis
 Ariminensem Foliam,
 Et otiosa credidit Neapolis,
 Et omne vicinum oppidum ;
 Quae sidera, excantata voce Thessala,
 Lunamque Caelo deripit. 45
 Hic, irsectum saeva dente livido
 Canidia rodens pollicem,
 Quid dixit ? aut quid tacuit ? O, rebus meis
 Non infedele arbitrae, 50
 Nox, et Diana, quae silentium regis,
 Arcana quum fiunt sacra !
 Nunc, nunc adeste ; nunc in hostiles domos
 Iram, atque numen vertite .
 Formidolosae dum latent silvis ferae,
 Dulci sopore languidae; 55
 Senem, quod omnes rideant, adulterum
 Latrent Suburanae canes,
 Nardo perunctum, quale non perfectius
 Meae laborarint manus . 60
 Quid accidit ? cur dira barbarae minus
 Venena Medea valent,
 Quibus superbam fugit ulta pellicem,
 Magni Creontis filiam,
 Quum palla, tabo munus imbutum, novam 65
 Incendio nuptam abstulit ?
 Atqui nec herba, nec latens in asperis
 Radix fefellit me locis .
 Indormit unctis omnium cubilibus
 Oblivione pellicum . 70
 Ha ! ha ! solutus ambulat veneficae
 Scientioris carmine ?
 Non usitatis, Vare, potionibus
 (O multa fleturum caput !)
 Ad me recurreres ; nec vocata mens tua
 Marsis redibit vocibus . 75
 Maius parabo, maius infundam tibi
 Fastidienti poculum .

LIBER	
Prinsque Caelum sidet inferius mari,	93
Tellure porrecta super,	94
Quam non amore sic meo flagres, uti	
Bitumen atris ignibus .	
Sub haec puer, iam non , ut ante, mollibus	
Lenire verbis impias ;	
Sed, dubius unde rumperet silentium,	95
Misit Thyesteas preces .	
Venena ! magnum fas, nefasque, non valent	
Convertere humanam vicem ?	
Diris agam vos ; dira detestatio	
Nulla expiatur victima .	96
Quin, ubi perire iussus exspiravero,	
Nocturnus occurram furor ;	
Petamque vultus umbra curvis unguibus ;	
(Quae vis Deorum est Manium)	
Et inquietis adaidens praecordiis ,	95
Pavore somnos auferam .	
Vos turba vicatim hinc, et hinc saxis petens,	
Contundet obscaenas anus :	
Post insepulta membra different lupi,	
Et Exquilinae alites .	100
Neque hoc parentes, heu mihi superstites !	
Effugerit spectaculum .	

ODE VI. IN CASSIUM SEVERVM.

Poetae maledico, et petulanti minatur ultionem.

Quid immerentes hospites vexas, canis,	
Ignavus adversum lupos ?	
Quin huc inanes, si potes, vertis minas ;	
Et me remoraurum petis ?	
Nam, qualis aut Molossus, aut fulvus Lacon,	5
Amica vis pastoribus,	
Agam per altas aure sublata nives,	
Quaecumque praecedet fera .	
Tu, quum timenda voce complexi nemus,	
Proiectum odoraris cibum .	10
Cave, cave : namque in malos asperrimus	
Parata collo cornua ;	
Qualis Lycambae spretus infido gener,	
Aut acer hostis Bupalò .	
Am, si quis atro dente me petiverit,	15

Inultus ut, flebo, puer?

ODE VII. AD POPULVM ROMANVM.

Detestatio bellorum civilium.

Quo, quo, scelesti, ruitis? aut cur dexteris
 Aptantur enses conditi?
 Parumne campis, atque Neptuno super
 Fusum est Latini sanguinis?
 Non, ut superbas invidae Carthaginiis
 Romanus arces ureret;
 Intactus aut Britannus ut descenderet
 Sacra catenatus Via:
 Sed ut, secundum vota Parthorum, sua
 Urbs haec periret dextera.
 Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
 Umquam nisi in dispar, feris.
 Furornc caecus, an rapit vis acrior?
 An culpa? responsum date.
 Tacent: et albus ora pallor inficit,
 Mentisque percussae stupent.
 Sic est: acerba fata Romanos agunt,
 Scelusque fraternae necis;
 Ut immerentis fluxit in terram Remi
 Sacer nepotibus cruor.

ODE VIII. IN ANVM LIBIDINOSAM.

Rogare longo putidam te seculo,
 Vires quid enervet meas!
 Quum sit tibi dens ater, et rugis vetus
 Frontem senectus exaret;
 Hietque turpis inter aridas nates
 Podex, velut crudae bovis!
 Sed incitat me pectus, et mammae putres,
 Equina quales ubera;
 Venterque molli, et femur tumentibus
 Exile suris additum.
 Esto beata: funus, atque imagines
 Ducant triumphales tuum;
 Nec sit marita, quae rotundioribus
 Onusta baccis ambulet.
 Quid? quod libelli Stoici inter serices

Iacere pulvillos amant,
 Illiterati num minus nervi rigent ?
 Minusve languet fascinum ?
 Quod ut superbo provocas ab inguine,
 Ore adlaborandum est tibi.

20

ODE IX. AD C. CILNIUM MAECENATEM.

Allata Actiacae victoriae fama, Poeta se publicae laetitia moram impatienter ferre ostendit. Interim insanum Antonii amorem iambis suis tangit, Aegyptiamque militiam deridet.

Quando repostum Caecubum ad festas dapes,
 Victore laetus Caesare,
 Tecum sub alta, sic Iovi gratum, domu,
 Beate Maecenas, bibam ;
 Sonante mixtum tibiis carmen lyra,
 Hac Dorium, illis barbarum ?
 Ut nuper ; actus quum freto Neptunius
 Dux fugit astis navibus,
 Minatus Urbi vincla, quae detrazerat
 Servis amicus perfidis .
 Romanus, heu, heu ! posteri negabitis,
 Emancipatus feminae,
 Fert vallum, et arma miles, et spadonibus
 Servire rugosis potest !
 Interque signa turpe militaria
 Sol adspicit conopium !
 At hoc frementes verterunt bis mille equos
 Galli, canentes Caesarem ;
 Hostiliumque navium portu latent
 Poppes sinistrorsum citae .
 Io triumphae ! tu moraris aureos
 Currus, et intactas boves ?
 Io triumphae ! nec Iugurthino parem
 Bello reportasti ducem ;
 Neque Africano, cui super Carthaginem
 Virtus sepulcrum condidit .
 Terra, marique victus hostis, Punico
 Lugubre mutavit sagum .
 Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
 Ventis iturus non suis,
 Exercitatus aut petit Syrtes Noto,

5

10

15

20

25

30

Aut fertur incerto mari.
 Capaciores affer huc, puer, scyphos,
 Et Chia vina, aut Lesbica;
 Vel, quod fluentem nauseam coerceat,
 Metire nobis Caecubum.
 Curam, metumque Caesaris rerum, iuvat
 Dulci Lyseo solvere.

35

ODE X. IN MAEVIVM POETAM.

Homini duro, et maledico, seculique sui ingeniis infesto, in Graeciam navigaturo, tempestatem, et naufragium imprecatur.

Mala soluta navis exit alite,
 Ferens olentem Maeivium.
 Ut horridis utrumque verberes latus,
 Auster, memento fluctibus.
 Nigerrudentes Eurua, inverso mari,
 Fractosque remos differat.
 Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
 Frangit trementes ilices:
 Nec sidus atra nocte amicum appareat,
 Qua tristis Orion cadit;
 Quietiore nec feratur aequore,
 Quam Graia victorum manus,
 Quum Pallas isto vertit iram ab Illo
 In impiam Aiacis ratem.
 O quantus instat navitis sudor tuis,
 Tibique pallor luteus!
 Et illa non virilis eiulatio,
 Preces et aversum ad Iovem;
 Ipnus udo quum remugiens sinus
 Noto carinam ruperit!
 Opima quod si praeda curvo littore
 Porrecta mergos iuveris;
 Libidinosus immolabitur caper,
 Et agna Tempestatibus.

5

10

15

20

ODE XI. AD PECTIVM.

*Apid. eum liberrime queritur, se amore Lycisci cap-
tum non posse ad versus faciendas operam, et studium
conferre.*

Pecti, nihil me, sicut antea, iuvat
Scribere versiculos, amore perculsum gravi
Amore, qui me, praeter omnes, expetit
Mollibus in pueris, aut in puellis urere.
Hic tertius Decemher, ex quo destiti
Inachia furere, silvis honorem decuit.
Heu me, per Urhem (nam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui! Conviviorum et poenitet,
In quis amantem et languor, et silentium
Arguit, et latere petitus imo spiritus.
Contrane lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium! querebar, applorans tibi:
Simul calentis invecundus Deus.
Fervidiore meto arcana promorat loco,
Quod si meis inaequet praecordia
Libera bilis, ut haec ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantis;
Desinet imparibus certare summos pudor.
Ubi haec severus te palam laudaveram;
Iussus abire domum, ferebar incerto pede
Ad non amicos, heu! mihi postes, et, heu!
Limina dura, quibus lumbos, et infregi latus.
Nunc, gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia, amor Lycisci me tenet;
Unde expedire non amicorum queant
Libera consilia, nec contumeliae graves;
Sed alius ardor, aut puellae candidae;
Aut teretis pueri, longam renodantis comam.

ODE XII. IN ANVM LIBIDINOSAM.

Invehitur in eam, quae illius amores ambiebat.

Quid tibi vis, mulier, nigris dignissima barbis?
Munera cur mihi, quidve tabellas
Mitis, nec firmo iuveni, neque naris obesa?

- Namque sagacius unus odoror,
 Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis, 5
 Quam canis acer, ubi lateat sus.
 Quis sudor victis, et quam malus undique membris:
 Crescit odor, quam pene soluto
 Indomitam properat rabiem sedare! Nec illi
 Iam manet humida creta, colorque 10
 Stercore fucatus crocodili; iamque subande
 Tenta, cubilla, tectaque rumpit:
 Vel, mea quum sacris agitat fastidia verbis:
 Inachia langues minus, ac me:
 Inachiam ter nocte potes; mihi semper ad unum 15
 Mollis opus. Pereat male, quae te;
 Lesbia, quaerenti taurum, monstravit inertem;
 Quam mihi Cocus adesset Amyntis,
 Cuius in indomito constantior inguinis nervus,
 Quam nova collibus arbor inhaeret. 20
 Muricibus Tyriis iteratae vellera lanae
 Cui properabantur? tibi nempe:
 Ne foret aequales inter conviva, magis quem
 Diligeret mulier sua, quam te.
 O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres 25
 Agna lupos, capraeque leones!

ODE XIII. AD AMICVM.

Sub allegoria hiemis, ac horribilis tempestatis, Rei-publicae Romanae calamitates innuit: et consolatur amicum maerore confectum ab iisdem; elque, exemplo Achillis, aegrimoniam vino, et cantu esse mitigandam insinuat.

- Horrida tempestas Caelum contraxit; et imbres,
 Nivesque deducunt Iovem: nunc mare, nunc silvae
 Threicio Aquilone sonant. Rapiamus amiei
 Occasionem de die: dumque virent genua,
 Et decet, obducta solvatur fronte senectus. 6
 Tu vix Torquato move consule pressa meo.
 Cetera mitte loqui: Deus haec fortasse benigna
 Reducet in sedem vice. Nunc et Achaemenio
 Perfundi nardo iuvat, et fide Cyllenea
 Levare diris pectora sollicitudinibus: 19
 Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumnus:

Invicte mortalis, Dea nate puer Thetide,
 Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
 Findunt Scamandri flumina, lubricus et Simois;
 Unde tibi reditura certo subtemine Parcae 15
 Rupere; nec mater donum caerula tæ revehet.
 Illic omne malum vino, cantoque levato;
 Deformis aegrimoniae dulcibus alloquiis.

ODE XIV. AD C. CILNIUM MAECENATEM.

*Phrynes amorem obstare, quominus iambos
 promissos absolvat.*

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
 Oblivionem sensibus,
 Pocula Lethaeos ut si ducentia somnos
 Arente fauce traxerim,
 Candide Maecenas, occidis saepe rogando. 5
 Deus, Deus nam me vetat
 Inceptos, olim promissum carmen, iambos
 Ad umbilicum adducere.
 Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
 Anacreonta Teium; 10
 Qui persaepe cava testudine flevit amorem,
 Non elaboratum ad pedem.
 Ureris ipse miser. Quod si non pulchrior ignis
 Accendit obsessam Ilion,
 Gaude sorte tua: me libertina, neque uno 15
 Contenta, Phryne macerat.

ODE XV. AD MEAREM.

*Non servatam ab ea fidem conqueritur,
 et nuntium ei se missurum minatur.*

Nox erat, et Caelo fulgebat Luna sereno
 Inter minora sidera;
 Quum tu, magnorum numen laesura Deorum,
 In verba iurabas mea,
 Artius atque edera procerâ adstringitur illex, 5
 Lentis adhaerens brachiis:
 Dum pecori lupo, et nautis infestus Orion
 Turbarit hibernum mare,

Intonsosque agitatit Apollinis aura capillos,
 Fore hunc amorem mutuum . 10
 O, dolitura mea multum virtute, Neaera !
 Nam, si quid in Flacco viri est,
 Non fesset assiduas potiori te dare noctes,
 Et quaeret iratus parem .
 Nec semel offensae cedit constantia formae, 15
 Si certus intravit dolor .
 At tu, quicumque es felicior, atque meo nunc
 Superbus incedis malo,
 Sis pecore, et multa dives tellure licebit ;
 Tibique Pactolus fluat ; 20
 Nec te Pythagorae fallant arcana renati,
 Formaue vincas Nireas ;
 Heu, heu ! translatos alio maerebis amores :
 Ast ego vicissim risero .

ODE XVI. AD POPULVM ROMANVM .

Queritur, bellorum civilium nullum esse finem: quare de Republica desperat; aliasque meliores terras, et Insulas fortunatas ipse cogitat: et aliis, ut idem faciant, suadet.

Altera iam teritur bellis civilibus aetas,
 Suis et ipsa Roma viribus ruit .
 Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi,
 Minacis aut Etrusca Porsenae manus, 5
 Aemula nec virtus Capuae, nec Spartacus acer,
 Novisque rebus infidelis Allobrox ;
 Nec fera caerulea domuit Germania pube,
 Parentibusque abominatus Hannibal ;
 Impia perdemus devoti sanguinis aetas,
 Ferisque rursus occupabitur solum ! 10
 Barbarus, heu ! cineres insistet victor, et Urbem
 Eques sonante verberabit ungula ;
 Quaeque carent ventis, et solibus, ossa Quirini
 (Nefas videre) dissipabit insolens !
 Forte, quid expediat ? Communitèr, aut melior pars 15
 Malis carere quaeritis laboribus ?
 Nulla sit hac potior sententia (Phocaeorum
 Velut profugit execrata civitas ;
 Agros, atque Laces patrios, habitandaque sana
 Apris reliquit, et rapacibus lupis) . 20

Ire, pedes quocumque ferent; quocumque per undas
 Notus vocabit, aut protervus Africanus.
 Sic placet? an melius quis habet suadere? Secunda
 Ratem occupare quid moramur alite?
 Sed iuremus in haec: simul imis saxa renarint 25
 Vadis levata, ne redire sit nefas:
 Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
 Padus Matina laverit cacumina;
 In mare seu celsus proruperit Apenninus,
 Novaque monstra iunxerit libidine 30
 Mirus amor; iuвет ut tigres subsidere cervis,
 Adulteretur et columba miluo;
 Credula nec flavos timeant armenta leones,
 Ametque salsa levis hircus aequora.
 Haec, et quae poterunt reditus abscindere dulces, 35
 Eamus omnis execrata civitas;
 Aut pars indocili melior grege: mollis, et exspes
 Inominata perprimat cubilia.
 Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum;
 Etrusca praeter et volate littora. 40
 Nos manet Oceanus circumvagus arva; beata
 Petamus arva, divites et insulas,
 Reddit ubi Cererem tellus inatata quotannis,
 Et imputata floret usque vinea;
 Germinat et numquam fallentis termes olivae, 45
 Suamque pulla ficus ornat arborem;
 Mella cava manant ex ilice; montibus altis
 Levis crepante Lympha desilit pede.
 Illic iniussae veniunt ad mulctra capellae,
 Refertque tenta grex amicus ubera; 50
 Nec vespertinus circumgemit ursus ovili,
 Neque intumescit alta viperis humus.
 Pluraque felices mirabimur: ut neque largis
 Aquosus Eurus arva radat imbribus;
 Pinguis nec siccis urantur semina glebis; 55
 Utrumque Rege temperante Caelitum.
 Nulla nocent pecori contagia; nullius astri
 Gregem aestuosa torret impotentia.
 Non huc Argoo contendit remige pinus;
 Neque impudica Colchis intulit pedem: 60
 Non huc Sidonii torserant cornua nautae;
 Laboriosa nec cohors Ulyssaei.
 Insuper illa piaae secrevit littora genti,

Ut inquinavit aere tempus aureum :
 Aere, dehinc ferro duravit secula ; quorum 65
 Fidis secunda, vate me , datur fuga .

ODE XVII. AD CANIDIAM VENEFICAM .

*Ficta palinodia ipsam peius urit : respondet ista,
 nullum esse precibus, aut veniae locum .*

HORATIUS .

Iam, iam efficaci do manus scientiae ;
 Supplex et oro regna per Proserpinae ,
 Per et Dianae non movenda numina,
 Per atque libros carminum valentium
 Refixa Caelo devocare sidera, 5
 Canidia, parce vocibus tandem sacris ;
 Citumque retro solve, solve turbinem .
 Movit nepotem Telephus Nercium,
 In quem superbus ordinarat agmina
 Mysorum ; et in quem tela acuta torserat . 10
 Unxere matres Iliæ addictum feris
 Alicitibus, atque canibus homicidam Hectorem,
 Postquam relictis moenibus rex precidit,
 Heu ! pervicacis ad pedes Achillei .
 Setosa duris exuere pellibus 15
 Laboriosi remiges Ulyssæi,
 Volente Circa, membra : tunc mens, et sonus
 Relapsus, atque notus in vultus honor .
 Dedi satis, superque poenarum tibi,
 Amata nautis mulctum, et institoribus . 20
 Fugit iuventas, et verecundus color
 Reliquit ossa pelle amicta larida ;
 Tuis capillus albus est odoribus .
 Nullum ab labore me reclinat otium :
 Urget diem nox, et dies noctem ; neque est 25
 Levare tenta spiritu praeordia .
 Ergo negatum vincor ut credam miser,
 Sabella pectus increpare carmina ;
 Caputque Marsa dissilire nenia .
 Quid amplius vis ? O mare ! o terra ! ardeo, 30
 Quantum neque atro delibutus Hercules
 Nessi cruore ; nec Sicana fervida
 Furens in Aetna flamma . Te, donec cinis

Imitiosis aridus ventis ferar,
 Cales venenis officina Colchicis . 35
 Quae finis ? aut quod me manet stipendium ?
 Effare : iussas cum fide poenae luam ;
 Paratus expiare, seu poposcereis .
 Centum iuencos, sive mendaci lyra
 Voles sonari ; tu pudica, tu proba 40
 Perambulabis astra sidus aureum .
 Infamis Helenae Castor offensus vice,
 Fraterque magni Castoris, victi prece,
 Adempta vati reddidere lumina :
 Et tu, potes nam, solve me dementia . 45
 O nec paternis obsoleta sordibus ;
 Nec in sepulcris pauperum prudens anus
 Novendiales dissipare pulveres !
 Tibi hospitale pectus, et purae manus ;
 Tuasque venter partumeipia ; et tuo 50
 Cruore rubro obstetrix pannos lavit,
 Utcumque fortis exilis puerpera .

CANIDIAE RESPONSIO .

Quid obseratis auribus fundis preces ?
 Non saxa nudis surdiora navitis
 Neptunus alto rundit hibernus salo : 55
 Inultus ut tu riseris Cotytia
 Vulgata, sacrum liberi Cupidinis ?
 Et Exquilini Pontifex venefici,
 Impune ut Urbem nomine impleris meo ?
 Quid proderit ditasse Pelignas anus, 60
 Velociusve miscuisse toxicum,
 Si tardiora fata te votis manent ?
 Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,
 Novis ut usque suppetas laboribus .
 Optat quietem Pelopis infidus pater, 65
 Egens benignae Tantalus semper dapis ;
 Optat Prometheus obligatus aliti ;
 Optat supremo collocare Sisyphus
 In monte saxum : sed vetant leges Iovis .
 Voles modo altis desilire turribus, 70
 Modo ense pectus Norico recludere,
 Frustraque vincla gutturi necres tuo ;
 Fastidiosa tristis aegrimonia .
 Vectabor humeris tunc ego inimicis eques,

Meaeque terra cedit insolentiae .

75

An, quae movere cereas imagines,

Ut ipse nosti curiosus, et polo

Deripere Lunam vocibus possim meis;

Possim crematos excitare mortuos,

80

Desiderique temperare poculum;

Florem artis, in te nil agentis, exitum?

Q. HORATII FLACCI

CARMEN SECULARE .

AD APOLLINEM ET DIANAM .

Pro Imperii Romani incolumitate .

Phoebe, silvarumque potens Diana,
 Lncidum Caeli decus, o colendi
 Semper, et culti, date quae precamur
 Tempote sacro ;
 Quo Sibillini monuere versus, 5
 Virgines lectas, puerosque castos,
 Dis, quibus septem placuere colles,
 Dicere carmen .
 Alme Sol, curru nitido diem qui
 Promis, et celas ; alinsque, et idem 10
 Nasceris ; possis nihil urbe Roma
 Visere maius !
 Rite maturos aperire partus
 Lenis Ilithyia, tuere matres ;
 Sive tu Lucina probas vocari, 15
 Seu genitalis .
 Diva, producas subolem ; Patrumque
 Prosperes decreta super iugandis
 Feminis ; prolisque novae feraci
 Lege marita : 20
 Certus undenos decies per annos
 Orbis ut cantus, referatque ludos ;
 Ter die claro, totiesque grata
 Nocte frequentes .
 Vosque, veraces cecinisse, Parcae, 25
 Quod semel dictum, stabilisque rerum
 Terminus servat ; bona iam peractis
 Iungite fata .
 Fertilis frugum, pecorisque tellus
 Spicea donet Cererem corona ; 30
 Nutrient fetus et aquae salubres,
 Et Iovis aurae .
 Conditio mitis, placidusque telo,
 Supplices audi pueros, Apollo :
 Siderum regina bicornis, audi,

Luna, puellas .	
Roma si vestrum est opus ; Iliacque Littus Etruscum tentere turmae ; Iussa parè mutare Lares, et urbem Sospite caru :	40
Cui per ardentem sine fraude Troiam Cactus Aëneas, patriae superstes, Liberum munivit iter, daturus Plura relictis ;	
Di, probos mores docili iuventae ; Di, senectuti placidae quietem ; Romulae genti date remque, prolemque, Et decus omne .	45
Quique vos bobus veneratur albis, Clarus Anchisae, Venerisque sanguis, Imperet bellante prior ; iacentem Lenis in hostem .	50
Iam mari, terraque manus potentes Medus, Albanasque timet secures : Iam Scythae responsa petunt, superbi Nuper, et Indi .	55
Iam Fides, et Pax, et Honos, Pudorque Priscus, et neglecta redire Virtus Audet ; apparetque beata pleno Copia cornu .	60
'Angur, et fulgente decorus arcu, Phoebus, acceptusque novena Camenis ; Qui salutari levat arte fessos Corporis artus ;	
Si Palatinas videt aequas aras, Remque Romanam, Latiumque ; felix Alterum in lustrum, meliusque semper Prorogat aevum :	65
Quaeque Aventinum tenet, Algidumque, Quindecim, Diana, preces virorum Curat ; et votis puerorum amicas Applicat aures :	70
Haec Iovem sentire, Deosque cunctos, Spem bonam, certamque domum reporto, Doctus, et Phoebi, chorus, et Dianae, Dicere laudes .	75

INDEX ODARUM. 167

Primus numerus librum indicat; alter oden;
tertius paginam.

AEli vetusto III. 17. 59. AEquam memento II. 3. 29. Albi, ne doleas I. 33. 22. Altera iam <i>epod.</i> 16. 100. Angustam amice III. 2. 44. At o Deorum <i>epod.</i> 5. 91. Audivere IV. 13. 83. Bacchum II. 19. 41. Beatus ille <i>epod.</i> 2. 88. Caelo supinas III. 23. 61. Caelo tonantem III. 5. 49. Cur me querelis II. 17. 39. Delicta maiorum III. 6. 59. Descende Caelo III. 4. 47. Dianam tenerae I. 21. 16. Diffugere nives IV. 7. 78. Dive, quem IV. 6. 77. Divis orte IV. 5. 76. Donarem IV. 8. 79. Donec gratus III. 9. 58. Est mihi IV. 11. 81. Et thure I. 36. 24. Exegi monumentum III. 30. 69. Extremum Tanain III. 10. 54. Faune, Nympharum III. 18. 59. Fecto quid III. 28. 67. Herculis ritu III. 14. 57. Heu, heu I. 14. 37. Horrida tempestas <i>epod.</i> 13. 98.	Iam, iam <i>epod.</i> 17. 102. Iam pauca II. 15. 37. Iam satis I. 2. 2. Iam veris IV. 12. 82. Ibis Liburnis <i>epod.</i> 1. 87. Ieci bestia I. 29. 20. Ille et nefasto II. 13. 26. Impios parvae III. 27. 45. Inclusam Danaen III. 16. 58. Intactis III. 24. 63. Integer vitae I. 22. 16. Intermissa, Venus IV. 1. 71. Iustum, ac tenacem III. 3. 45. Laudabunt alii I. 7. 6. Lupis, et ignis <i>epod.</i> 4. 90. Lydia, dic I. 8. 7. Maecenas atavis I. 1. 1. Mala soluta <i>epod.</i> 10. 96. Martis caelebs III. 8. 52. Mater aeva I. 19. 25. Mercuri, facunde I. 10. 8. Mercari, (nam III. 21. 54). Miserarum est. III. 12. 56. Mollis inertia <i>epod.</i> 24. 99. Montium custos III. 22. 62. Motum ex Metello II. 1. 27. Musis amicus I. 26. 16. Natis in usum I. 27. 17. Ne forte IV. 9. 80. Ne sit ancillae II. 4. 18. Nolis longa II. 12. 35. Nondum subacta II. 5. 30. Non ebur II. 18. 41. Non semper II. 9. 33. Non vides III. 20. 61.

- Non usitata II. 20. 43.
 Nox erat *epod.* 15. 99.
 Nullam, Vane I. 18. 14.
 Nullus argento II. 2. 28.
 Nunc est bibendum I. 37. 15.
 O crudelis IV. 10. 81.
 Odi profanum III. 1. 43.
 O Diva gratum I. 35. 23.
 O fons Bandusiae III. 13. 56.
 O matre pulchra I. 16. 13.
 O nata mecum III. 21. 61.
 O navis I. 14. 11.
 O saepe mecum II. 7. 31.
 Otium Divos II. 16. 38.
 O Venus I. 30. 21.
 Parcina sanctas I. 25. 18.
 Parcus Deorum I. 34. 23.
 Parentis olim *epod.* 3. 89.
 Pastor quem I. 15. 12.
 Pecti, nihil *epod.* 11. 97.
 Persicos odi I. 38. 26.
 Phoebe CARM. sec. 105.
 Phoebus IV. 15. 85.
 Pindarus IV. 2. 72.
 Poscimus I. 32. 22.
 Quae zura IV. 14. 84.
 Qualem ministrarum IV. 4. 74.
 Quando repositum *epod.* 9. 95.
 Quantum distet III. 19. 63.
 Quem tu IV. 3. 73.
 Quem virum I. 12. 9.
 Quid bellicosus II. 11. 34.
 Quid dedicatum I. 31. 21.
 Quid fies III. 7. 51.
 Quid immerentes *epod.* 6. 93.
 Quid obseratis *epod.* 17. 103.
 Quid tibi vis *epod.* 12. 97.
 Quis desiderio I. 24. 17.
 Quis multa I. 5. 5.
 Quo me, Bacche III. 25. 64.
 Quo, quo *epod.* 7. 94.
 Quam tu, Lydia I. 13. 11.
 Rectius vives II. 10. 54.
 Rogare longo *epod.* 8. 94.
 Scriberis Vario I. 6. 5.
 Septimi, Gades II. 6. 31.
 Sic te Diva I. 3. 3.
 Solvitur acris hiems I. 4. 4.
 Te maris I. 28. 19.
 Tu ne quaesieris I. 11. 9.
 Tyrrhenum regum III. 29. 58.
 Velox amoenum I. 17. 13.
 Vides, ut alta I. 9. 7.
 Vile potabis I. 20. 15.
 Vitas hinculco I. 23. 17.
 Vixi puellis III. 26. 65.
 Vlla si iuris II. 8. 32.
 Uxor pauperis III. 15. 66.

109

Q. HORATII FLACCI

SATYRARVM

LIBER PRIMVS.

SATYRA I.

Invehitur primum in eos, qui sua sorte nunquam contenti, aliorum vitæ institutum proprio auferunt: deinde in eos, qui contra in instituto suo constantes, nullis laboribus parcunt, nulla non obeunt pericula, ut lucrum domum reportent; demum avaros insectatur.

Qui fit, Maecenas, ut nemo, quam sibi sortem
 Seu Ratio dederit, seu Fors obiecerit, ulla
 Contentus vivat; laudet diversa sequentes?
 O fortunati mercatores! gravis armis
 Miles sit, multo iam fractus membra labore. 5
 Contra mercator, navim iactantibus Austris,
 Militia est potior. Quid ni? concurritur: horæ
 Momento cita mors venit, aut victoria laeta.
 Agricola laudat iuris, legumque peritus,
 Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat. 10
 Ille, datis vadibus, qui rure extractus in urbem est;
 Solos felices viventes clamat in urbe.
 Cetera de genere hoc, adeo sunt multa, loquacem
 Delassare valent Fabium. Ne te morer, audi,
 Quo rem deducam. Si quis Deus, en ego, dicat, 15
 Iam faciam quod vultis: eris tu, qui modo miles,
 Mercator: tu, consultus modo, rusticus: hinc vos,
 Vos hinc mutatis discedite partibus. Eia!
 Quid statis? nolint. Atqui licet esse beatis.
 Quid caussae est, merito quin illis Iupiter ambas 20
 Iratus huccas inflet; neque se fore posthac
 Tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem?
 Praeterea: (ne sic, ut qui iocularia, ridens
 Perourram: quamquam ridentem dicere verum
 Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi 25
 Doctores, elementa velint ut discere prima.
 Sed tamen aucto quaeramus seria ludo.)
 Ille, gravi duro terram qui vertit aatro;
 Praefidus hic campo miles; nautaeque, per omne

Audaces mare qui currunt; hac mente laborem 30
 Sese ferre, senes ut in oīa tuta recedant,
 Aiunt; quum sibi sint congesta cibaria: sicut
 Parvuli, nam exemplo est magni, formica, laboris,
 Ore trahit quodcumque potest, atque addit acervo,
 Quem struit, haud ignara, ac non incauta futuri. 35
 Quae, simul inversum contristat Aquarius annum,
 Non usquam praecepit; et illis utitur ante
 Quaesitis patiens: quum te neque fervidus aestus
 Demoveat lucro; neque hiems, ignis, mare, ferrum;
 Nil obstat tibi, dum ne sit te ditior alter. 40
 Quid iuvat, immensum te argenti pondus, et auri
 Furtim defossa tiridum deponere terra?
 Quod, si comminuas, vilem redigatur ad assem.
 At, ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus?
 Millia frumenti tua triverit area centum; 45
 Non tuus hoc capiet venter plus, ac meus: ut si
 Reticulum panis venales inter onusto
 Forte vehas humero; nihilo plus accipias, quam
 Qui nihil portarit. Vel dic, quid referat intra
 Naturae fines viventi, ingera centum; an 50
 Mille aret? At suave est ex magno tollere acervo.
 Dum ex parvo nobis tantumdem haurire relinquas,
 Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
 Ut, tibi si sit opus liquidi non amplius urna,
 Vel cyathos; et dicas: magno de flumine malim, 55
 Quam ex hoc fonticulo tantumdem sumere. Eo fit,
 Plenior ut si quos delectet copia iusto,
 Cum ripa simul avulsos ferat Aufidus acer.
 At qui tantuli eget, quanto est opus; is neque limo
 Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
 At bona pars hominum, decepta cupidine falso, 61
 Nil satis est, inquit: quia tanti, quantum habeas, sis.
 Quid facias illi? Iubeas miserum esse, libenter
 Quatenus id facit: ut quidam memoratur Athenis
 Sordidus, ac dives, populi contemnere voces 65
 Sic solitus: populus me sibilat; at mihi plaudo
 Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
 Tantalus, a labris sitiens fugientia captat
 Flumina. Quid rides? mutato nomine, de te
 Fabula narratur. Congestis undique saccis 70
 Indormis inhians; et tamquam parcere sacris
 Cogaris, aut pictis tamquam gaudere tabellis.

Nescis, quo valeat nummus? quam praebeat usum?
 Panis ematur, olus, vini sextarius; adde,
 Quis humana sibi doleat natura negatis. 75
 An vigilare metu exanimem; noctesque, diesque
 Formidare malos, fures, incendia, servos,
 Ne te compilent fugientes, hoc iuvat? Horum
 Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
 At si conduluit tentatum frigore corpus, 80
 Aut alius casus lecto te adfixit; habes qui
 Adsideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
 Suscitet, ac natis reddat, carisque propinquis?
 Non uxor saluum te vult, non filius: omnes
 Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellae. 85
 Miraris, quum tu argento post omnia ponas,
 Si nemo praestet, quem non meraris, amorem?
 An sic cognatos, nullo natura labore
 Quos tibi dat, retinere velis, servareque amicos?
 Infelix operam perdas: ut si quis asellum. 90
 In campo doceat parentem currere frenis.
 Denique sit finis quaerendi: quumque habeas plus,
 Pauperiem metuas minus; et finire laborem
 Incipias, parto, quod avebas. Ne facias quod
 Ummidius; qui tam, non longa est fabula, dives, 95
 Ut metiretur nummos; ita sordidus, ut se
 Non umquam servo melius vestiret; ad usque
 Supremum tempus, ne se penuria victus
 Opprimeret, metuebat. At hunc liberta securi
 Divisit medium, fortissima Tyndaridarum. 100
 Quid mi igitur suades? ut vivam Naevius? aut sic,
 Ut Nomentanus? Pergis pugnantis secum
 Frontibus adversis componere. Non ego, avarum
 Quum veto te fieri; vappam iubeo, ac nebulonem.
 Est inter Tanain quiddam, socerumque Viselli. 105
 Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
 Quos ultra, citraque nequit consistere rectum.
 Illuc, unde abii, redeo. Nemon' ut avarus
 Se probeat, ac potius laudet diversa sequentes?
 Quodque aliena capella gerat distentius uber, 110
 Tabescat? neque se maiori pauperiorum
 Turbae comparet? huic, atque hunc superare labores?
 Sic festinanti semper locupletior obstat.
 Ut, quam carceribus missos rapit ungula currus,
 Instat equis antiqua quos vincentibus; illum 115

Præteritum temnens extremos inter euntem.
 Inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
 Dicat; et exacto contentus tempore, vita
 Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.
 Iam satis est: ne me Crispini scrinia lippi 120
 Compilasse putes, verbum non amplius addam.

SATYRA II.

*Stultos, dum vitia quaedam declinant,
 in contraria incidere.*

Ambubaiarum collegia, pharmacopolæ,
 Mendici, mimæ, balatrones, hoc genus omne
 Maestum, ac sollicitum est cantoris morte Tigelli;
 Quippe benignus erat. Contra hic, ne prodigus esse
 Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico, 5
 Frigus quo, duramque famam propellere possit.
 Hunc si perconteris, avi cur, atque parentis
 Præclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,
 Omnia conductis coemens obsonia nummis?
 Sordidus, atque animi quod parvi nolit haberi, 10
 Respondet. Laudatur ab his, culpatur ab illis.
 Fufidius vappæ famam timet, ac nebulonis,
 Dives agris, dives positus in fœnore nummis.
 Quinas hic capiti mercedes exsecat; atque
 Quanto perdidit quisque est, tanto acrius urget. 15
 Nomina sectatur, modo sumta veste virili,
 Sub patribus duris tironum. Maxime, quis non,
 Iupiter! exclamat, simul atque audit? At in se
 Pro quaestu sumptum facit hic: vix credere possis,
 Quam sibi non sit amicus; ita, ut pater ille, Terenti
 Fabula quem miserum gnato vixisse fugato 21
 Inducit, non se peius cruciaverit, atque hic.
 Si quis nunc quaerat, quo res hæc pertinet? Illuc:
 Dum vitant stulti vitia, in contraria currant.
 Malchius tunicis demestis ambulat: est qui 25
 Inguen ad obscaenum subductis usque facetus:
 Pástillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
 Nil medium est. Sunt, qui nolint tetigisse nisi illas,
 Quarum subsuta talos tegat instita veste.
 Contra alius nullam nisi olenti in fornice stantem. 30
 Quidam notus homo quum exiret fornice, mactæ
 Virtute esto, inquit sententia dia Catapis!

Nam simul ac ventis inflavit tetra libido,
 Huc iuvenes aequum est descendere, non alienas
 Permolere uxores. Nolim laudari, inquit, 35
 Sic me, nigrator cunni Cupiennius albi.
 Audire est operae pretium, procedere recte
 Qui moechis non vultis; ut omni parte laborent:
 Utque illis multo corrupta dolore voluptas;
 Atque haec rara, cadat dura inter saepe pericla. 40
 Hic se praecipitem recto dedit: ille flagellis
 Ad mortem caesus: fugiens hic decedit acrem
 Praedonum in urbem: dedit hic pro corpore nummos:
 Hunc perminterunt calones; quin etiam illud
 Accidit, ut cuidam testes, caudamque salacem 45
 Demeterent ferro. Iure omnes; Galba negabat.
 Tuior at quanto merx est in classe secunda!
 Libertinarum dico; Sastusius in quas
 Non minus insanit, quam qui moechatur. At hic si,
 Quae res, quae ratio suaderet, quaque modeste 50
 Munifico esse licet, vellet bonus, atque benignus
 Esse; daret quantum satis esset; nec sibi damno,
 Dede corique foret. Verum hoc se amplectitur uno;
 Hoc amat, et laudat: matronam nullam ego tango.
 Ut quondam Marsaeus, amator Originis; ille, 55
 Qui patrium mimae donat fundumque, laremque:
 Nil fuerit mi, inquit, cum uxoribus umquam alienis.
 Veram est cum mimis, est cum meretricibus; unde
 Fama malum gravius, quam res trahit. An tibi abunde
 Personam satis est; non illud, quidquid ubique 60
 Officit, evitare? Bonam deperdere famam,
 Rem patris oblimare, malum est ubicumque. Quid inter-
 Est in matrona, aneilla, peccasse togata?
 Villius in Fausta, Sallae gener, hoc miser uno
 Nomine deceptus, poenas dedit usque, superque, 65
 Quam satis est: pugnis caesus, ferroque petitus;
 Exclusus fore, quum Longarenus foret intus.
 Huic si Mutionis verbis mala tanta videntis
 Diceret haec animus: quid vis tibi? numquid ego a te
 Magno prognatum deposito consule cunnum, 70
 Velatumque stola, mea quum conferbuit ira?
 Quid responderet? Magno patre nata puella est.
 At quanto meliora monet, pugnantiaque istis,
 Dives opis natura suae; tu si modo recte

Dispensare velis, ac non fingenda petendis 75
 Immiscere! Tuo vitio, rerumque labores,
 Nil referre putas? Quare, ne poeniteat te,
 Desine matronas sectari; unde laboris
 Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus.
 Nec magis huic inter nives, viridesque lapillos, 80
 (Sit licet, o Cerinthe, tuum,) tenerum est fremur, aut crus
 Rectius; atque etiam melius persaepe togatae.
 Adde huc, quod mercem sine facie gestat; aperte
 Quod venale habet, ostendit: neque, si quid honesti est,
 Iactat, habetque palam, quaerit quo turpia celer. 85
 Regibus hic mos est: ubi equos mercantur, opertos
 Inspiciunt: ne, si facies, ut saepe, decora
 Molli fulta pede est, emtorem inducat hiantem;
 Quod pulchrae clunes, brevis, quod caput, ardua, cervix.
 Hoc illi pectus: ne corporis optima Lyncei 90
 Contemplerent oculis; Hypsaea caecior, illa
 Quae mala sunt, spectes. O crus! o brachia, verum
 Depygis, nascuta, brevi latere, ac pede longo est.
 Matronae, praeter faciem, nil cernere possis;
 Cetera, ni Caia est, demissa veste tegentis. 95
 Si interdita petes, vallo circumdata; (nam te
 Hoc facit insanum) multae tibi tum offendent res:
 Custodes, lectica, ciniffones, parasitae,
 Ad talos stola demissa, et circumdata palla:
 Plurima, quae invideant pure apparere tibi sem. 100
 Altera nil obstat: Cois tibi pene videre est
 Ut nudam; ne crure malo, ne sit pede turpi:
 Metiri possis oculo latus. An tibi mavis
 Insidias fieri, pretinaeque avellier, ante
 Quam mercem ostendi? Leporem venator ut alta 105
 In nive sectatur, positum sic tangere nolit:
 Cantat; et, apponit: meus est amor huic similis: nam
 Transvolat, in medio posita, et fugientia captat.
 Hiscine versiculis speras tibi posse dolares,
 Atque aestus, curasque graves e pectore pelli? 110
 Nonne cupidinibus statuit nascuta modum? quem
 Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum;
 Quaerere plus prodest; et inane abscondere soldo?
 Num, tibi, quam fauces urit sitis, aurea quaseris
 Pocula? num esuriens fastidia quanta, praeter (num; si
 Pavonem, rhombumque? Tument tibi quam inguina;
 Ancilla, aut verna est praesto puer, impetus in quem

Continuo fiat, malis tentigine rumpi? 118
 Non ego; namque parabilem amo Venerem, facilemque.
 Illam: post paullo: sed pluris: si exierit vir;
 Gallis: hanc Philodemus ait sibi, quae neque magno
 Stet pretio; neque cunctetur, quum est iussa, venire.
 Candida, rectaque sit; munda hactenus, ut neque longa,
 Nec magis alba velit, quam dat natura, videri.
 Haec, ubi supposit dextrum corpus mihi laevo, 125
 Illa, et AEgeria est; do nomen quodlibet illi,
 Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurrat;
 Ianna frangatur, latret canis; undique magno
 Pulsa domus strepitu resonet, vae! pallida lecto
 Desiliat mulier, miseram se conscia clamat: 130
 Cruribus haec metuat, doti deprensa, egomet mi.
 Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo;
 Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
 Deprandi miserum est: Fabio vel iudice vincam.

SATYRA III.

*In amicorum vitis convivendum, neque peccata
 omnia in scelorum numero ponenda.*

Omnibus hoc vitium est cantoribus; inter amicos
 Ut numquam inducant animum cantare rogati;
 Iniussi numquam desistant. Sardus habebat
 Ille Tigellius hoc. Caesar, qui cogere posset,
 Si peteret per amicitiam patris, atque suam, non 5
 Quidquam proficeret: si collibisset, ab ovo
 Usque ad mala citaret: Io Bacche! modo summa
 Voce; modo hac, resonat quae chordis quattuor ima.
 Nil aequale homini fuit illi; saepe, velut qui 10
 Carrebat fugiens hostem: persaepe, velut qui
 Iunonis sacra ferret: habebat saepe ducentos,
 Saepe decem servos: modo reges, atque tetrarchas,
 Omnia magna loquens: modo, sit mihi mensa tripes, et
 Concha salis puri; et toga, quae defendere frigus,
 Quamvis crassa, queat. Decies centena dedisses 15
 Huic parco paucis contento; quinque diebus
 Nil erat in oculis. Noctes vigilabat ad ipsum
 Mane; diem totum stertebat: nil fuit umquam
 Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi: quid tu?
 Nullane habes vitia? Immo alia, et fortasse minora. 20
 Maenius absentem Novium quum carperet: hausa tu,
 Quidam ait, ignoras te? an, ut ignotum, dare nobis

Verba putas? Ego met mi ignosco, Maenius inquit.
 Stultus, et improbus hic amor est, dignusque norari.
 Quum tua pervideas oculis mala lippus inunctis; 25
 Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
 Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius? At tibi contra
 Evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.
 Iracundior est paullo: minus aptus acntis
 Naribus horum hominum; rideri possit eo, quod 30
 Rusticius tonso toga defluit, et male laxus
 In pede calceus haeret. At est bonus, ut melior vir
 Non alius quisquam: at tibi amicus: at ingenium ingens
 Inculto latet hoc sub corpore. Denique te ipsum
 Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim 35
 Natura; aut etiam consuetudo mala; namque
 Neglectis urenda felix innascitur agris.
 Illuc praevertamur; amatorem quod amicae
 Tarpia decipiant caecum vitia, aut etiam ipsa haec
 Delectant; veluti Balbinum polypus Hagnae. 40
 Vellem in amicitia sis erraremus; et isti
 Errori nomen virtus posuisset honestum.
 At, pater ut gnati; sic nos debemus amici,
 Si quod sit, vitium non fastidire. Strabonem
 Appellat Paetum pater: et Pullum, male parvas 45
 Si cui filius est; ut abortivus fuit olim
 Sisyphus: hunc Varum, distortis cruribus: illum
 Balbutit Scaurum, pravis fultum male talis.
 Parcus hic vivit? frugi dicatur. Ineptus,
 Et iactantior hic paullo est? concinnus amicis 50
 Postulat ut videatur. At est truculentior, atque
 Plus aequo liber? simplex, fortisque habeatur.
 Caldior est? acres inter numeretur. Opinor,
 Haec res et iungit, iunctos et servat amicos.
 At nos virtutes ipsas invertimus; atque 55
 Sincerum cupimus vas incrustare. Probus quis
 Nobiscum vivit? multum demissus homo. Illi
 Tardo, cognomen Pingui damus. Hic fugit omnes
 Invidias, nullique malo latus obdit apertum?
 (Quum genus hoc inter vitae versetur, ubi acris 60
 Invidia, atque vigent ubi crimina) pro bene sano,
 Ac non incanto, fictam, astutumque vocamus.
 Simplior quis; et est, qualem me saepe libenter
 Obtulerim tibi, Maecenas; ut forte legentem,
 Aut tacitum impellat quovis sermone? Molestus! 65

Communi sensu plane caret, inquit. Heu, heu,
 Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam!
 Nam vitii nemo sine nascitur: optimus ille est,
 Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut aequum est,
 Quum mea compenset vitii bona; pluribus hisce 70
 (Si modo plura mihi bona sunt) inclinet, amari
 Si volet: hac lege, in trutina ponetur eadem.
 Qui, ne tuberibus propriis offendant amicum,
 Postulat; ignoscet verrucis illius. AEquum est,
 Peccatis veniam poscentem reddere rursus. 75
 Denique, quatenus excidi penitus vitium irae;
 Cetera item nequeunt stultis haerentia: cur non
 Ponderibus, modulisque suis ratio utitur? ac res,
 Ut quaeque est, ita supplicii delicta coercent?
 Si quis eum servum, patinam qui tollere iussus, 80
 Semesos pieces, trepidumque ligurrierit ius,
 In cruce suffigat; Labeone insanior inter
 Sanos dicatur. Quanto hoc furiosius, atque
 Maius peccatum est! Paullum deliquit amicus;
 (Quod nisi concedas, habere insuavis,) acerbus 85
 Odisti, et fugis, ut Rusonem debitor aeris:
 Qui nisi, quum tristes misero venere Calendae,
 Mercedem, aut nummos unde unde extricat; amaras
 Porrecto ingulo historias, captivus ut, audit.
 Comminxit lectum potus; mensave catillum, 90
 Evandri manibus tritum, deiecit; ob hanc rem,
 Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
 Sustulit esuriens, minus hoc incundus amicus
 Sit mihi? Quid faciam, si furtum fecerit? aut si
 Prodiderit commissa fide? sponsumve negarit? 95
 Quis paria esse fere placuit peccata, laborant,
 Quum ventum ad verum est: sensus, moresque repugnant;
 Atque ipsa utilitas, iusti prope mater, et aequi.
 Quum proroperunt primis animalia terris, 99
 Mutum, et turpe pecus, glandem, atque cubilia propter,
 Ungulis, et pugnis; dein fustibus, atque ita porro
 Pugnant armis, quae post fabricaverat usus:
 Donec verba, quibus voces, sensusque notarent,
 Nominaque invenerunt: dehinc abastere bello;
 Oppida coeperunt munire, et ponere leges; 105
 Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
 Nam fuit ante Helenam cannus teterrima belli
 Causa; sed ignotis perierunt mortibus illi,

Quos Venerem incertam rapientes, more ferarum,
 Viribus editor caedebat, ut in grege taurus. 110
 Iura inventa metu iniusti, fateare necesse est;
 Tempora si, fastosque velis evolvere mundi.
 Nec natura potest iusto secernere iniquum,
 Dividit ut bona diversis, fugienda petendis. 114
 Nec vincet ratio hoc, tantumdem ut peccet, idemque,
 Qui teneros caules alieni fregerit horti;
 Et qui nocturnus sacra Divum legerit. Adsit
 Regula, peccatis quae poenas irroget aequas;
 Ne scutica dignum, horribili sectere flagello.
 Nam, ut ferula caedas meritum maiora subire 120
 Verbera, non vereor: quum dicas esse pares res,
 Furta latrocinii; et magnis parva mineris
 Falce recisurum simili te, si tibi regnum
 Permittant homines. Si dives, qui sapiens est,
 Et sutor bonus, et solus formosus, et est rex; 125
 Cur optas quod habes? Non nosti, quid pater, inquit,
 Chrysaippus dicat: sapiens crepidas sibi numquam,
 Nec soleas fecit; sutor tamen est sapiens. Qui?
 Ut, quamvis tacet, Hermogenes; canor tamen, atque
 Optimus est modulator: ut Alfenus vafer, omni 130
 Abiecto instrumento artis, clausaque taberna,
 Tonsor erat sapiens operis: sic optimus omnis
 Est opifex solus, sic rex. Vellunt tibi barbam
 Lascivi pueri: quos tu nisi fuste coerces,
 Urgeris turba circum te stante, miserque 135
 Rumperis, et latras, magnorum maxime regum.
 Ne longum faciam; dum tu quadrante lavatam
 Rex ibis; neque te quisquam stipator, ineptum
 Praeter Crispinum, sectabitur: et mihi dulces
 Ignoscent, si quid peccaro stultus, amici: 140
 Inque vicem illorum patiar delicta libenter;
 Privatusque magis vivam te rege beatus.

SATYRA IV,

*Satyrlicorum poetarum, ac suam praesertim
 in scribendo licentiam excusat.*

Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque, poetae;
 Atque alii, quorum comoedia prisca virorum est;
 Si quis erat dignus describi, quod malus, aut fur,
 Quod moechus foret, aut sicarius, aut alioqui

Famosus ; multa cum libertate notabant .
 Hinc omnis pendet Lucilius, hosce sequutus,
 Mutatis tantum pedibus, numerisque ; facetus,
 Emunctae naris, durus componere versus .
 Nam fuit hoc vitiosus : in hora saepe ducentos,
 Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno . 10
 Quum flueret lulentus, erat quod tollere velles :
 Garrolus, atque piger scribendi ferre laborem ;
 Scribendi recte : nam ut multum, nil inoror . Ecce ;
 Crispinus minimo me provocat . Accipe, si vis ;
 Accipiam tabulas . Detur nobis locus, hora, 15
 Custodes ; videamus, uter plus scribere possit .
 Di bene fecerant, inopis me, quodque pusilli
 Finxerant animi ; raro, et perpauca loquentis .
 At tu conclusas hircinis folliibus auras,
 Usque laborantes dum ferrum molliat ignis, 20
 Ut mavis, imitare . Beatus Fannius, ultro .
 Delatis capsis, et imagine : quum mea non
 Scripta legat, vulgo recitare timentis ; ob hanc rem,
 Quod sunt, quos genus hoc minime iuvat ; utpote plures
 Culpari dignos . Quem vis media eras turba ; 25
 Aut ab avaritia, aut misera ambitione laborat .
 Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum .
 Hunc capit argenti splendor ; atupet Albius aere :
 Hic mutat merces surgente a Sole ad eum, quo
 Vesperina tepet regio : quin per mala praeceps 30
 Fertur, uti pulvis collectus turbine ; ne quid
 Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem .
 Omnes hi metuunt versus, odere poetas .
 Foenum habet in cornu, longe fuge : dummodo risum
 Excutiat sibi, non hic cuiquam parcat amico : 35
 Et quodcumque semel chartis illevertit, omnes
 Gestiet a furno recedentes scire, lacuque
 Et pueros, et anus . Agedum, pauca accipe contra .
 Primum ego me illorum, dederim quibus esse poetas,
 Excerptam numero . Neque enim concludere verum
 Dixeris esse satis : neque, si quis scribat, uti nos, 40
 Sermoni propiora, putet hunc esse poetam .
 Ingenium cui sit, cui mens diviniore, atque os
 Magna sonatarum, des nominis huius honorem .
 Idcirco quidam, comoedia, necne poema 45
 Esset, quaesolvere : quod acris spiritus, ac vis,
 Nec verbis, nec rebus inest ; nisi quod pede certo

Differt sermoni sermo merus. At pater ardens
 Saevit, quod meretrice nepos insanus amica
 Filius; uxorem grandi cum dote recusat; 50
 Ebrius et, magnum quod dedecus, ambulat ante
 Noctem cum facibus. Numquid Pamponius istis
 Audiret, leviora, pater si viveret? Ergo
 Non satis est puris versum perscribere verbis;
 Quem si dissolvas, quivis stomachetur, eodem, 55
 Quo personatus pacto pater. His, ego quae nunt;
 Olim quae scripsit Lucilius; eripias si
 Tempora certa, modosque; et quod prius ordine verbum est,
 Posterius facias, praeponens ultima primis:
 Non, ut si solvas: Postquam Discordia tetra 60
 Belli ferratos postes, portasque refregit:
 Invenias etiam disiecti membra poetae...
 Hactenus haec: alias iustum sit, necne, poema;
 Nunc illud tantum quaeram: merione tibi sit.
 Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer 65
 Ambulat, et Caprius; ranci male, cumque libellis:
 Magnus uterque timor latronibus: at bene si quis,
 Et vivat parvis manibus, contemnat utrumque.
 Ut sis tu similis Coeli; Byrrhique latronum;
 Non ego sim Caprii, neque Sulci: cur metuas me? 70
 Nulla taberna meos habeat, neque pila libellos,
 Quis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli.
 Nec recito cuiquam, nisi amicis, adque coactus;
 Non ubivis, coramve quibuslibet. In medio qui
 Scripta Forō recitent, sunt multi; quique lavantes: 75
 Suave locus vocis resonat conclusus. Inanes
 Hoc iuvax; haud illud quaerentes, num sine senam,
 Tempore num faciant alieno. Lacedete gaudes,
 Inquis, et hoc studio pravus facis. Unde petitur
 Hoc in me iacis? est auctor quis denique eorum, 80
 Viri cum quibus? Absentem qui rodit amicum;
 Qui non defendit alio culpante; solutos
 Qui captat risus hominum, famamque dicacis;
 Fingere qui non visa potest; commissa tacere
 Qui nequit: hic niger est; hunc te, Romane, caveo.
 Saepe tribus lectis videas cenare quaternos; 85
 E quibus unus avel, quavis adspargere cunctos,
 Praeter eum, qui praebet aquam: post hunc quoque potus,
 Condita quum verax aperit praecordia Liber.
 Hic tibi comia, et urbanae, liberque videtur 90

Infesto nigris: ego si risi, quod ineptus
 Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum;
 Lividus, et mordax videor tibi? Mentio si qua
 De Capitolini furtis iniecta Petulli
 Te coram fuerit; defendas, ut tuus est mos. 95
 Me Capitolinus convictore usus, amicoque
 A puero est: caussaque mea permulta rogatus
 Fecit; et, incolumis, laetor, quod vivit in Urbe:
 Sed tamen admiror; quo pacto iudicium illud
 Fugerit. Hic nigrae fucus lolliginis, haec est 100
 Ærugo mera: quod vitium procul abfore chartis,
 Atque animo prius, ut si qui promittere de me
 Possum aliquid, vere promitto. Liberius si
 Dixero quid, si forte iocosus; hoc mihi inris
 Cum venia dabis. Insuevit pater optimus hoc me, 105
 Ut fugerem, exemplis viduorum quaeque notando;
 Quam me hortaretur, parce, frugaliter, atque
 Viverem uti contentus eo, quod mi ipse parasset.
 Nonne vides, Albi ut male vivat filius? utque 110
 Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem
 Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
 Quam deterreret; Scetani dissimilis sis.
 Ne sequerer moechas, concessa quam Venere uti
 Possem. Deprensi non bella est fama Treboni,
 Aiebat. Sapiens, vitat, quidque petitu 115
 Sit melius, causas reddet tibi: mi satis est, si
 Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
 Dum custodis egres, vitam, famamque tueri
 Incolumem possim: simul ac duraverit aetas
 Membra, animumque tuum, natus sine cortice. Sic me
 Formabat puerum dictis: et sive iubebat, 120
 Ut facerem quid; habes auctorem, quo facias hoc;
 Unum ex iudicibus selectis obiciebat.
 Sive vetabat: an hoc inhonestum, et inutile factu
 Necne sit, addubites; flagret rumere malo quam 125
 Hic, atque ille? Avidos vicinum funus ut aegros
 Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit;
 Sic teneros animos aliena opprobria saepe
 Absterrent vitiis. Ex hoc ego sanus ab illis,
 Perniciem quaecumque ferunt: mediocribus, et quis 130
 Ignoceas, vitis teneor; fortassis et isthinc
 Largiter abstulerit longa aetas, liber amicus,
 Consilium proprium: neque enim, quam lectulus, aut me
 f

Porticus excepit, desum mihi. Rectius hoc est;
 Hoc faciens vivam melius; sic dulcis amicis 135
 Occurram. Hoc quidam non belle: numquid ego illi
 Impradens olim faciam simile? Haec ego mecum
 Compressis agito labris; ubi quid datur oti,
 Illudo chartis. Hoc est mediocribus illis
 Ex vitis unum: cui si concedere nolis; 140
 Multa poetarum veniet manus, auxilio quae
 Sit mihi; (nam multo plures sumus) ac veluti, te,
 Iudaei, cogemus in hanc concedere turbam.

SATYRA V.

*Jacete iter suum Roma Brundisium usque
 describit.*

Egressum magna me excepit Aricia Roma
 Hospitio medico: rhetor comes Heliodorus,
 Graecorum longe doctissimus. Inde Forum Appi,
 Differtum nautis, cauponibus, atque malignis.
 Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos 5
 Praecinctis unum. Nimis est gravis Appia tardis!
 Hic ego propter aquam, quod erat deterrima, ventri
 Indico bellum; cenantes haud animo aequo
 Expectans comites. Iam nox inducere terris
 Umbras, et Caelo diffundere signa parabat. 10
 Tum pueri nautis; pueris convicia nautae
 Ingerere. Huc appelle! trecentos inseris! hoc!
 Iam satis est! Dum aes exigitur, dum mula ligatur,
 Tota abit hora: mali culices, ranaeque palustres
 Avertunt somnos; absentem ut cantat amicam 15
 Multa prolatus vappa nauta, atque viator
 Certatim. Tandem fessus dormire viator
 Incipit; ac misse pastum retinacula mulae
 Nauta piger vaxe relligat, stertitque supinus.
 Iamque dies aderat, nil quum procedere lintrem 20
 Sentimus: donec cerebrosus proscit unus;
 Ac mulae, nautaeque caput, lumbosque saligno
 Fuste dolat: quarta vix demum exponimur hora.
 Ora, manusque tua lavimus, Feronia, lympa.
 Millia tum pransi tria repimus, atque subimus 25
 Impositum saxis late candentibus Anxur.
 Huc venturus erat Maecenas optimus, atque
 Cocceius, missi magnis de rebus uterque

Legati; avertens soliti componere amicos.
 Hic oculis ego nigra meis collyris lippus
 Illinere. Latetis Maecenas advenit, atque
 Corceius, Capiteoque simul Fonteus, ad unguem
 Factus homo; Antoni, non ut magis alter ansitus.
 Fundos Aufidio Lusco praetore libenter
 Linquimus, insani videntes praemia scribae;
 Praetextam, et latum clavum, praeaeque vatillum.
 Ia Mamurrarum laesi deinde urbe manemus;
 Murena praebente domum, Capitone calinam.
 Postera lux offert multo gratissima; namque
 Ploius, et Varus Sinuessae, Virgiliusque
 Occurrunt: animae, quales neque candidiores
 Terra tulit; neque quis me sit devinctior alter.
 O qui complexus, et gaudia quanta fuerint!
 Nil ego contulerim iucundo saxus amico.
 Proxima Campano ponti quae villula, rectum
 Praebuit; et parochi, quae debent ligna, salinaeque.
 Hinc multi Capuae clivellas tempore ponunt.
 Lusum it Maecenas; dormitum ego, Virgiliusque;
 Namque pila lippis inimicum, et ludere crudis.
 Hinc nos Coccei recipit plenissima villa,
 Quae super est Caudi cauponne. Nunc mihi paucis
 Sarmenti scurrae pugnae, Menique Cicerri,
 Musa, velim memores; et quo patre natus uterque
 Contulerit lites. Messi clarum genus Osci;
 Sarmenti domina exstat: ab his maioribus orti
 Ad pugnam venere. Prior Sarmentus: equi te
 Esse feri similem, dico. Ridemus: et ipse
 Messius accipio; caput et movet. O, tua cornu
 Ni foret exacto frons, inquit, quid faceres, quum
 Sic mucilus minutaris? At illi foeda cicatrix
 Betosam laevi frontem turpaverat oris.
 Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus;
 Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat:
 Nil illi, larva, aut tragicis opus esse cothurnis.
 Multa Cicerrius ad haec: donasset iamne catenam
 Ex voto Laribus, quaerebat; scriba quod esset,
 Deterius nihilo dominae ius esse. Rogabat
 Denique, cur umquam fugisset; cui satis una
 Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo?
 Proptus iucunde cenam produximus illam.
 Tandem hinc recta Beneventum; ubi sedulus hospes

Paene arsit, macros dum turbos versat in igni:
 Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
 Vulcano, summum properabat lambere tectum.
 Convivas avidos cenam, servosque timentes 75
 Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres.
 Incipit ex illo montes Appulia notos:
 Ostentare mihi, quos torres Atabulus, et quos
 Numquam erepsimus, nisi nos vicina Trivici
 Villa recepisset, lacrymoso non sine fuso, 80
 Udos cum foliis ramos urentis samino.
 Hic ego mendacem, stultissimam usque puellam
 Ad mediam noctem exspecto. Somnam tamen asfert
 Intentum Vesper: tum immenso somnia visu
 Nocturnam, vestem maculant; ventusque supinum. 85
 Quattuor hinc rapimur viginti et milia rhedis,
 Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est;
 Signis perfacile est. Venit vilissima rerum
 Hic aqua: sed panis longe pulcherrimus; ultra
 Callidus ut soleat humeris portare viator. 90
 Nam Canusi lapidosus; aquae non ditior urna:
 Qui locus a forti Diomede est conditus olim.
 Flentibus hinc Varius discedit maestus amicis.
 Inde Rubos fessi pervenimus; utpote longum
 Carpentem iter, et factum corruptius imbri. 95
 Postera tempestas melior; via, prior, ad usque
 Bari moenia pictosi: dehinc Gnatia, lymphis
 Iratis exstructa, dedit risusque, iocosque:
 Dum, flamma sine, thura liquescere limine sacro,
 Persuadere cupit. Credat Iudaeus apella, 100
 Non ego: namque Deos didici securam agere aevum:
 Nec, si quid miri faciat natura, Deos id
 Tristes ex alto Caeli demittere tecto
 Brundisium longae finis chartaeque, viaeque est.

SATYRA VI.

*De vera nobilitate. Bonae educationis, et mediocri
 fortunae laus.*

Non, quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruscos
 Inceluit fines, nemo generosior est te:
 Nec, quod avus tibi maternus fuit, atque paternus,
 Olim qui magnis regionibus imperitarunt;
 Ut plerique solent, naso suspendia adunco

Ignotos; ut me libertino patre natum.
 Quum referre negas, quali sit quisque parente
 Natus, dum ingenuus; persuades hoc tibi vere,
 Ante potestatem Tulli, atque ignobile regnum,
 Multos saepe viros, nullis maioribus ortos, 10
 Et vixisse probos, amplis et honoribus auctos.
 Contra, Laevinum Valeri genus, unde Superbus
 Tarquinius regno pulens fugit, unius assis
 Non unquam pretio pluris licuisse; notante
 Indice, quo nosti, popule; qui stultus honores 15
 Saepe dat indignis, et famae servit ineptus;
 Qui stupet in titulis, et imaginibus. Quid oportet
 Nos facere, a vulgo longe, longaeque remotos?
 Namque esto, populus Laevino mallet honorem,
 Quam Decio mandare novo; censorque moveret 20
 Appius, ingenuo si non essem patre natus:
 Vel merito, quoniam in propria non pelle quiescem.
 Sed fulgente trahit constrictos gloria carru
 Non minus ignotos generosis. Quo tibi, Tilli,
 Sumere depositum clavum? fierique tribuno? 25
 Invidia accrevit, privato quae minor esset.
 Nam ut quisque insanus nigris medium impediit oras
 Pellibus, et latum demisit pectore clavum;
 Audit continuo: quis homo hic? et, quo patre natus?
 Ut si qui aegrotet, quo morbo Barrus, haberi 30
 Ut cupiat formosus: eat quacumque, puellis
 Imiciat curam quaerendi singula; quali
 Sit facie, sura, quali pede, dente, capillo.
 Sic qui promittit, cives, Urbem sibi curae,
 Imperium fore, et Italiam, delubra Deorum; 35
 Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
 Omnes mortales curare, et quaerere cogit.
 Tunc, Syri, Damae, aut Dionysi filius, audes
 Deicere e saxo cives, aut tradere Cadmo?
 At Novius collega gradu post me sedet uno; 40
 Namque est ille, pater quod erat meus. Hoc tibi Paullus,
 Et Messalla videris? At hic, si plostra ducenta,
 Concurrentque Foro tria funera, magna sonabit,
 Cornua quod, vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.
 Nunc ad me redeo libertino patre natum: 45
 Quem roduat omnes libertino patre natum;
 Nunc, quis sim tibi, Maecenas, convictor; at olim,
 Quod mihi pareret legio Romana tribuno.

Dissimile hoc illi est: quia non, ut forsit honorem
 Iure mihi invidet quivis, ita te quoque amicum; 50
 Praesertim cautum dignos adsumere, prava
 Ambitione procul. Felicem dicere non hoc
 Me possum, casu quod te sortitus amicum.
 Nulla etenim mihi te Fors obtulit: optians olim
 Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem. 55
 Ut veni coram, singultim pauca loquutus;
 (Infans namque pudor prohibebat plura profari)
 Non ego me claro natum patre; non ego circum
 Me Satureiano vectari rura caballo:
 Sed, quod eram, narro. Respondes, ut tuus est mos, 60
 Pauca: abeo; et revoca nono post mense, iubesque
 Esse in amicorum numero. Magnum hoc ego duco,
 Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum;
 Non patre praeclaro; sed vita, et pectore paro.
 Atqui si vitia mediocribus, ac mea paucis 65
 Mendosa est natura, alioqui recta; (velut si
 Egregio inspersos reprehendas corpore naevos)
 Si neque avaritiam, neque sordes, aut mala lustra
 Obficiet vere quicquam mihi: purus, et iustus,
 (Ux me collaudem) si et vivo carus amicis: 70
 Causa fuit pater his; qui macro pauper agello
 Voluit in Flavi ludum me mittere, magni
 Quo pueri magna e censorionibus orti,
 Iaevo suspensi loculos, tabulamque laerto,
 Ibant octonis referentes Idibus aera. 75
 Sed puerum est ausus Romanum portare, docendam
 Artes, quas doceat quivis eques, atque senator
 Semet prognatos: vestem, servoque sequentes
 In magna ut populo si quis videret, avita
 Ex re praebere sumptus mihi crederet illos. 80
 Ipse, mihi custos incorruptissimus, omnes
 Circum doctores aderat. Quid multa? pndicum
 (Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
 Non solam factis; verum opprobria quoque turpi.
 Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim 85
 Si praeco parvas; aut, ut fuit ipse, coactor
 Mercedes sequeretur. Neque ego essem questus: at hoc nunc
 Laus illi debetur, et a me gratia maior.
 Nil me poeniteat sanum patria huius: eoque
 Non, ut magna dolo factum negat esse suo para, 90
 Quod non ingenuos habeat, clarosque parentes,

Sic me defendam. Longe mea discrepat istis
 Et vox, et ratio. Nam, si natura iuberet
 A certis annis aevum remeare peractum,
 Atque alios legere; ad fastum quoscumque parentes 95
 Optaret sibi quisque: meis contentus, honestos
 Fascibus, et sellis nollem mihi sumere; demens
 Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo: quod
 Nollem onus, haud umquam solitus, portare molestum.
 Nam mihi continuo maior quaerenda foret res, 100
 Atque salutandi plures: ducendus et unus,
 Et comes alter; uti ne solus rusve, peregreve
 Exirem: plures calones, atque caballi
 Pascendi; ducenda petorrita. Nunc mihi curto
 Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum; 105
 Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos,
 Obiiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tilli,
 Quoniam Tiburte via praetorem quinque sequuntur
 Te pueri, lasanum portantes, oenophorumque.
 Hoc ego commodius, quam tu, praeclare senator, 110
 Millibus, atque aliis, vivo. Quacumque libido est,
 Incedo solus: percontor quanti olus, ac far:
 Fallacem Circum, vespertinumque pererro
 Saepe Forum: adhisto divinia; inde domum me
 Ad porri, et ciceris refero, laganique catinum. 115
 Cena ministratur pueris tribus; et lapis albus
 Focula cum cyatho duo sustinet: adstat echinus,
 Vilis cum patera guttus, Campana supellex.
 Deinde eo dormitum; non sollicitus, mihi quod cras
 Surgendam sit mane; obeundus Marsya, qui se 120
 Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
 Ad quartam iaceo; post hanc vagor, aut ego lecto,
 Aut scripto, quod me tacitum iuvet; ungor olivo,
 Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
 • At ubi me fessum Sol acrior ire lavatum 125
 Admonuit, fugio Campum, lusumque trigonem.
 Pransus non avide, quantum interpellet isani
 Ventre diem durare; domesticus otior. Haec est
 Vita solutorum misera ambitione, gravique.
 His me consolor victurum suavius, ac si 130
 Quaestor avus, pater atque meus, patruusque fuisset.

SATYRA VII.

Rupili, et Persii rixam facete describit.

Proscripti Regis Rupili pus, atque venenum,
 Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
 Omnibus et lippis notum, et tonsoribus esse.
 Persius hic permagna negotia dives habebat
 Glazomenis; etiam lites cum Rege molestas: 5
 Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem;
 Confidens, tumidusque: adeo sermonis amari,
 Siscennas, Barros ut equis praecurreret albis.
 Ad Regem redeo. Postquam nihil inter utrumque
 Convenit; (hoc etenim sunt omnes iure molesti, 10
 Quo fortes, quibus adversum bellum incidit. Inter
 Hectora Priamiden, animosum atque inter Achillem
 Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors:
 Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
 Summa fuit. Duo si discordia verset inertes; 15
 Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomed
 Cum Lycio Glaucio; discedet pigrior ultro
 Muneribus missis) Bruto praetore tenente
 Ditem Asiam, Rupili, et Persi par pugnat; uti non
 Compositum melius cum Bitho Bacchius. In ius 20
 Acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
 Persius exponit causam; ridetur ab omni
 Conventu: laudat Brutum, laudatque cohortem:
 Solem Asiae Brutum appellat; stellasque salubres
 Appellat comites, excepto Rege; canem illum, 25
 Invisum agricolis sidus, venisse: ruebat
 Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
 Tum Praenestinus salso, multoque fluenti,
 Expressa arbusto regerit convicia; durus
 Vindemiator, et invictus; cui saepe viator 30
 Cessisset, magna compellans voce cuculum.
 At Graecus, postquam est Italo perfusus aceto,
 Persius exclamat: per magnos, Brute, Deos te
 Oro! qui reges consuesti tollere, cur non (est.
 Hunc Regem iugulas? Operum hoc, mihi crede, tuorum

SATYRA VIII.

*Canidiae, et Saganae veneficia describis,
ac detestatur.*

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum :
 Quam faber, incertus scamnum, faceretne Priapum ;
 Maluit esse Deum . Deus inde ego, furum, aviumque
 Maxima formido ; nam fures dextra coercet,
 Obscaenoque ruber porrectus ab inguine palus . 5
 Ast importunas volucres in vertice arundo
 Terret fissa ; veratque novis considerare in hortis .
 Huc prius angustis eiecta cadavera cellis
 Conservus vili portanda locabat in arca :
 Hoc miserae plebi stabat commune sepulcrum, 10
 Pantolabo ecurrae, Nomentanoque Nepoti .
 Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agro
 Hic dabat : heredes monumentum ne sequeretur .
 Nunc licet Exquilis habitare salubribus, atque
 Aggere in aprico spatium ; quo modo tristes 15
 Albis informem spectabant ossibus agrum .
 Quam mihi non tantum furesque, feraeque suetae
 Hunc vexare locum, curae sunt, atque labori ;
 Quantum carminibus quae versant, atque venenis,
 Humanos animas : has nullo perdere possum ; 20
 Nec prohibere modo, simul ac vaga Luna decorum
 Protulit os, quin ossa legant, herbasque nocentes .
 Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
 Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
 Cum Sagana maiore ululantem : (pallor utraque 25
 Fecerat horrendas adspectu) scalpere terram
 Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam
 Coeperunt : cruor in fossam confusus ; ut inde
 Manes elicerent animas, responsa daturas .
 Lanea et effigies erat ; altera cerea : maior 30
 Lanea, quae poenis compesceret inferiorem .
 Cerea suppliciter stabat, servilibus ut quae
 Iam peritura modis . Hecaten vocat altera, saevam
 Altera Thiphonen . Serpentes, atque videres
 Infernas errare canes ; Lunamque rubentem, 35
 Ne foret his testis, post magna latere sepulcra .
 Mentior at si quid, merdis caput inquinat albis
 Corverum ; atque in me veniat mictum, atque cacatum

Iulius, et fragilis Pediatia, furque Voranus.
 Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes 40
 Umbrae cum Sägana resonarent triste, et acutum?
 Utque lupi barbam variae cum dente colubrae
 Abdiderint furtim terris; et imagine cerea
 Largior arserit ignis; et ut, non testis inultus,
 Obruerim voces Furiarum, et facta duarum? 45
 Nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi,
 Diffusa nate, fies: at illae currere in Urbem;
 Canidae dentes, altum Saganæ calicendrum
 Excidere; atque herbas, atque incantata lacertis
 Vincula, cum magno risuque, iocoque videres. 50

SATYRA IX.

*Molesti cuiusdam hominis importunam
loquacitatem describit.*

Ibam forte Via sacra, sicut meus est mos
 Nescio quid meditare nugaram; totus in illis.
 Accurrit quidam, notus mihi nomine tantum;
 Arreptaque manu. quid agis dulcissime rerum? 4
 Suaviter, ut nunc est, inquam; et cupio omnia, quae vis.
 Quum adhaeretur. num quid vis? occupo. At ille:
 Noris nos, inquit; docti sumus. Hic ego: plaris
 Nec, inquam, mihi eris. Misere discedere quaerens,
 Ire modo ocios, interdum consistere, in aurem
 Dicere nescio quid paero: quum sader ad imos 10
 Manaret talos, o te, Bolane, cerebri
 Felicem! siebam tacitus. Quum quidlibet ille
 Carriret; viros, Urbem laudaret; ut illi
 Nil respondebam: misere cupis, inquit, abire,
 Iamdudum video: sed nil agis: usque tenebo; 15
 Persequar. Hinc, quo nunc iter est tibi? Nil opus est te
 Circumagi: quemdam volo visere, non tibi notum,
 Trans Tiberim. longe cubat is, prope Caesaris hortos.
 Nil habeo quod agam, et non sum piger; usque sequar te.
 Demitto auriculas, ut iniquae mentis asellas, 20
 Quam gravius dorso subit onus. Incipit ille:
 Si bene me novi, non Visum plaris amicam,
 Non Varium facies: nam quis me scribere plares,
 Aut citius possit verus? quis membra movere
 Mollius? invideat quod et Hermiögenes, ego ökntö. 25
 Interpellandi locus hic erat: est tibi mater?

Cognati, quis te salvo est opus? Haud mihi quisquam
 Omnes composui. Felices! nunc ego resto.
 Confice; namque instat fatum mihi triste, Sabella
 Quod puero cecinit, divina mota anus urna: 30
 Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis,
 Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra;
 Garrulas hunc quando consumet cumque: loquaces,
 Si sapiat, vitet simul atque adoleveris aetas.
 Ventum erat ad Vestae, quarta iam parte diei 35
 Praeterita; et casu tunc respondere vadato
 Debebat: quod ni fecisset, perdere litem.
 Si me amas, inquit, paullum hio ades. Inteream, si
 Aut valeo stare, aut novi civilia iura;
 Et propero quo scis. Dubius sum, quid faciam, inquit;
 Tene relinquam, an rem. Me sodes. Non faciam, ille;
 Et praecedere coepit. Ego, ut contendere durum
 Cum victore, sequor. Maecenas quomodo tecum?
 Hinc repetit. Paucorum hominum, et mentis bene sanae;
 Nemo dexterius fortuna est usus. Haberes 45
 Magnum adiutorem, posset qui ferre secundas,
 Hunc hominem velles si tradere; dispeream, ni
 Summoses omnes. Non isto vivimus illic,
 Quo tu rere modo: domus hac nec purior ulla est,
 Nec magis his aliena malis: nil mi officit unquam, 50
 Ditiior hic, aut est quia doctior; est locus uni
 Cuique suus. Magnum narras, vix credibile. Atqui
 Sic habet. Accendis, quare cupiam magis illi
 Proximus esse. Velis tantummodo, quae tua virtus,
 Expugnabis: et est qui vinci possit; eoque 55
 Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero:
 Muneribus servos corrumpam; non, hodie si
 Exclusus fuero, desistam; tempora quaeram:
 Occurram in triviis; deducam. Nil sine magno
 Vita labore dedit mortalibus. Haec dum agit; ecce 60
 Fuscus Aristius occurrit, mihi carus; et illum
 Qui pulchre nosset. Constatimus. Unde venis? et
 Quo tendis? rogat, et respondet. Vellere coepi,
 Et pressare manu lentissima brachia; nutans,
 Distorquens oculos, ut me eriperet: male salus 65
 Ridens dissimulare; meum iecur urere bilis.
 Certe, nescio quid secreto velle loqui te,
 Aiebas, mecum. Memini bene; sed meliogr
 Tempore dicam: hodie tricesima sabbata: vin' ta

Curtis Indagis oppedere? Nulla mihi, inquam, 70
 Religio est. At mi: sum paullo infirmior, unus
 Multorum: ignosces; alias loquar. Huncine Solem
 Tam nigrum surrexe mihi! Fugit improbus, ac me
 Sub cultro linquit. Casu venit obuius illi
 Adversarius: et, quo tu turpissime? magna 75
 Inclamat voce: et, licet antestari? Ego vero
 Appono auriculam: rapit in ius; clamor utrinque;
 Undique concursus. Sic me servavit Apollo.

SATYRA X.

*Suum de Lucilio iudicium tuctur, et quaedam scriben-
 daram satyrarum praecepta adspergit.*

*Lucili, quam sis mendosus, teste Catone,
 Defensore tito, pervincam, qui male factos
 Emendare parat versus. Hoc lenius ille,
 Est quo vir melior: longe subtilior illo,
 Qui multum puer et loris, et funibus udis 5
 Exhortatus, ut esset opem qui ferre poetis
 Antiquis posset contra fastidia nostra,
 Grammaticorum equitum doctissimus. Ut redam illuc:*

Nempe incomposito dixi pede currere versus
 Lucili: quis tam Lucili fautor inepte est,
 Ut non hoc fateatur? At idem, quod sale multo
 Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
 Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cetera; nam sic
 Et Laberi Mimos, ut pulchra poemata, mirer. 6
 Ergo non satis est, risu diducere rictum
 Auditoris. et est quaedam tamen hic quoque virtus.
 Est brevitatis opus, ut currat sententia; neu se
 Impediat verbis lassas onerantibus aures. 10
 Et sermone opus est modo tristi, saepe iocoso;
 Defendente vicem modo rhetoris, atque poetae;
 Interdum urbani, parentis viribus, atque
 Extenuantis eas consulto. Ridiculum acri
 Fortius, et melius magnas plerumque secat res. 15
 Illi, scripta quibus comoedia prisca viris est,
 Hoc stabant, hoc sunt imitandi; quos neque pulcher
 Hermogenes umquam legit, neque simius iste,
 Nil praeter Calvum, et doctus cantare Catullum.
 At magnam fecit, quod verbis Graeca Latinis 20

Miscuit. O seri studiorum quine putetis
 Difficile, et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
 Contigit? At sermo, lingua concinnus utraque,
 Suavior, (ut Chio nota si commixta Falerni est)
 Quum versus facias. Te ipsum percontor, an et quum 25
 Dura tibi peragenda rei sit causa Petilli,
 Scilicet oblitus patriæque, patrisque; Latine
 Quum Pedius causas exsudet, Poplicola, atque
 Corvinus; patriis intermiscere petita
 Verba foris malis, Canusini more bilinguis? 30
 Atqui, ego quum Graecos facerem, natus mare citra,
 Versiculos, veruit me tali voce Quirinus,
 Post mediam noctem visus, quum somnia vera:
 In silvam non ligna feras insanius, ac si
 Magnas Graecorum malis implere catervas. 35
 Turgidas Alpinus iugulat dum Memnona, dumque
 Defingit Rheni luteum caput; hæc ego ludo,
 Quæ neque in aede sonent certantia, indice Tarpa;
 Nec redeant iterum, atque iterum spectanda theatris.
 Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta 40
 Eludente senem, comis garrere libellos
 Unus vivorum, Fundani: Pollio regum
 Facta canit, pede ter percusso: forte epos acer,
 Ut nemo, Varius ducit: molle, atque facetum
 Virgilio annuerant gaudentes rure Camenæ. 45
 Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
 Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
 Inventore minor: neque ego illi detrahère ausim
 Haerentem capiti cum multa laude coronam.
 At dixi, fluere hunc latulentum; sæpe ferentem 50
 Plura quidem tollenda relinquendis: age, quaeso,
 Tu nihil in magno doctus reprehendis Homero?
 Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
 Non ridet versus Enni gravitate minores,
 Quum de se loquitur, non ut maiore repressis? 55
 Quid vetat, et nosmet Lucili scripta legentes,
 Quaerere num illius, num rerum dura negarit
 Versiculos natura magis factos, et eantes
 Mollius; ac si quis, pedibus quid claudere senis,
 Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos 60
 Ante cibum versus, totidem cenatus? Etrusci
 Quale fuit Cassi rapido ferventius amni
 Ingenium: capelis quum fama est esse, librisque.

Ambustum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
 Comis, et urbanus; fuerit limatior idem, 65
 Quam rudis, et Graecis intacti carminis auctor;
 Quamque poetarum seniorum t' rba. sed ille,
 Si foret hoc nostrum fato delatus in aevum,
 Detereret sibi multa; recideret omne, quod ultra
 Perfectum traheretur; et in versu faciendo 70
 Saepe caput scaberet, vivos et roderet ungues.
 Saepe stylum vertas, iterum, quae digna legi sint,
 Scripturus: neque, te ut miretur turba, labores;
 Contentus paucis lectoribus. An tua demens
 Vilibus in ludis dictari carmina malis? 75
 Non ego; nam satis est, equitem mihi plaudere; ut audax,
 Contemptis aliis, explosa Arbuscula dixit.
 Men' moveat cimex Pantilius? aut cruciet, quod
 Vellicet absentem Demetrius? aut quod ineptus
 Fannius Hermogenis laedat conviva Tigelli? 80
 Plotius, et Varius, Maecenas, Virgiliusque,
 Valgius, et probet haec Octavius optimus, atque
 Fusus; et haec utinam Viscorum laudet uterque:
 Ambitione relegata, te dicere possum,
 Pollio; te, Messalla, tuo cum fratre; simulque 85
 Vos, Bibule, et Servi; simul his te, candide Furni;
 Complures alios, doctos ego quos, et amicos
 Prudens praetereo; quibus haec, sint qualiacumque,
 Arridere velim; doliturus, si placeant spe
 Deterius nostra. Demetri, teque, Tigelli, 90
 Discipularum inter iubeo plorare cathedras,
 I, puer; atque meo citus haec subscribe libello.

139

Q. HORATII FLACCI

SATYRARVM

LIBER SECVNDVS .

SATYRA I.

*Fingit se cum Trebatio Iurisconsulto deliberare,
utrum a scribendis satyris abstineat .*

Sunt, quibus in satyra videor nimis acer ; et ultra
Legem tendere opus : sine nervis altera, quidquid
Composui, pars esse putat ; similesque meorum
Mille die versus deduci posse . Trebati,
Quid faciam, praescribe . Quiescas . Ne faciam, inquis, 5
Omnino versus ? Aio . Peream male, si non
Optimum erat : verum nequeo dormire . Ter uncti
Transanto Tiberim, somno quibus est opus alto ;
Irriguumque mero sub noctem corpus habento .
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude 10
Caesaris invicti res dicere ; multa laborum
Praemia laturus . Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt : neque enim quis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut labentis equo describat vulnera Parthi . 15
Attamen et iustum poteras, et scribere fortem ;
Scipiadam ut sapiens Lucilius . Haud mihi deero,
Quum res ipsa foret . Nisi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Caesaris aurem :
Cum male si palpare, recalcitret undique iusus . 20
Quanto rectius hoc, quam tristi laedere verum
Pantolabum beurræ, Nomentanæque Nepotæ :
Quum sibi quisque timet ; quamquam est intactus, et odit .
Quid faciam ? saltat Milonius, ut simul iecto
Accessit fervor capiti, numerasque lucernis . 25
Castor gaudet equis ; ovo prognatus eodem,
Pagnis : quot capitum vivunt, totidem studiorum
Milia . Me pedibus delectat claudere verba
Lucili ritu, nostrum melioris utroque .
Ille, velut fidei arcana sodalibus, olim 30
Credebat libris : neque, si male ceciderat, unquam
Recurrere alio ; neque si bene ; quo fit, ut omnis :

Votiva pateat veluti descripta tabella
 Vita senis. Sequor hunc, Lucanus, an Appulus, anceps
 Nam Venusinus atat finem sub utrumque colonus; 35
 Missus ad hoc, pulsus (vetus est ut fama) Sabellis;
 Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis;
 Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bellum
 Incuteret violenta. Sed hic stylus haud petet ultro
 Quemquam animantem; et me veluti custodiet censis 40
 Vagina tectus: quem cur destringere coner
 Tutus ab infestis latronibus? O pater, et rex
 Iupiter, ut pereat positum robigine telum;
 Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! At ille,
 Qui me commoritur, (melius non tangere, clamo) 45
 Flebit, et insignis tota cantabitur Urbe.
 Servius iratus leges minitatur, et urnam;
 Canidia Albuti, quibus est inimica, venenum;
 Grande malum Turius, si quid, se iudice, certes.
 Ut, quo quisque valet, suspectos terreat; utque 50
 Imperet hoc natura potens; sic collige mecum.
 Dente lupus, cornu taurus petit: unde, nisi intus
 Monstratum? Seaevae vivacem crede nepoti
 Matrem; nil faciet sceleris pia dextera: mirum!
 Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit hos; 55
 Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
 Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus
 Expectat, seu mors atris circumvolat alis;
 Dives, inops; Romae, seu, Fors ita luserit, exsul;
 Quisquis erit vitae, scribam, color. O puer, ut sis 60
 Vitalis, metuo; et maiorum ne quis amicus
 Frigore te feriat. Quid? quum est Lucilius ausus
 Primus in hunc operis componere carmina morem;
 Detrahare et pellem, nitidus qua quisque per ora
 Cederet, introrsum turpis; num Laelius, et qui 65
 Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
 Ingenio offensus? aut laeso doluere Metello?
 Famosisque Lupo cooperto versibus? Atqui
 Primores populi arripuit, populumque tributum:
 Scilicet uni aequus virtuti, atque eius amicis. 70
 Quin ubi se a vulgo, et scaena, in secreta remorant
 Virtus Scipiadae, et mitis sapientia Laeli;
 Nugari cum illo, et disiecti ludere, donec
 Decoqueretur olus, soliti. Quidquid sum ego, quamvis
 Infra Lucili censum, ingeniumque; tamen, me 75

Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
 Invidia; et fragili quaerens illidere dentem,
 Offendet solido: nisi quid tu, docte Trebati,
 Dissentis. Equidem nihil hinc diffindere possum.
 Sed tamen, ut monitus caveas, ne forte negoti
 Incutiat tibi quid sanctarum inescitia legum:
 Si mala condiderit in quem quis carmina, ius est,
 Iudiciumque. Esto, si quis mala: sed bona si quis
 Iudice condiderit? Laudatur Caesar. Si quis
 Opprobriis dignum latraverit, integer ipse?
 Solventur risu tabulae, tu missus abibis.

SATYRA II.

*Luxuriosam vitam insectatur, frugalitatem
 commendans.*

Quae virtus, et quanta bonis sit vivere parvo;
 (Nec meus hic sermo est; sed quae praecepit Ofellus
 Rusticus, abnormis sapiens, crassaque Minerva)
 Discite, non inter lances, messasque nitentes;
 Quum stupet insanis acies fulgoribus, et quum
 Acclinis falsis animus meliora recusat:
 Verum hic impransi mecum disquirite. Cur hoc,
 Dicam, si potero. Male verum examinat omnis
 Corruptus iudex. Leporem sectatur, equove
 Lassus ab indomito; vel si Romana fatigat
 Militia adsuetum graecari; seu pila velox,
 Molliter austerum studio fallente laborem;
 Seu te discus agis; peto cedentem aera disco.
 Quum labor extuderit fastidia; siccus, inanis
 Sperne cibum vilem: nisi Hymettia, mella Falerno
 Ne biberis diluta: foris est promus, et atrum
 Defendens pieces hiebat mare; cum sale panis
 Latrantem stomachum bene leniet. Unde putas, aut
 Qui partum? Non in caro nidore voluptas
 Summa; sed in te ipso est. Tu pulmentaria quare
 Sudando: pinguem vitis, albumque, neque ostrea,
 Nec scarus, aut poterit peregrina iuvare lagois.
 Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin
 Hoc potius, quam gallina tergere palatum:
 Corruptus vanis rerum; quia veneat auro
 Rara avis; et picta pandat spectacula cauda:
 Tamquam ad rem attineat quidquam. Num vesceris ista,

Quam laudas, pluma? cocto num adest honor idem?
 Carne tamen quamvis distat nil haec magis illa;
 Imparibus formis deceptum te patet. Esto: 30
 Unde datum sentis, lopus hic Tiberinus; an alto
 Captus hiet? pontesne inter iactatus; an amnis
 Ostia sub Tusci? Laudas, insane, trilibrem
 Mullum, in singula quem minuas pulmenta necesse est.
 Ducit te species, video: quo pertinet ergo, 35
 Proceros odisse lupos? Quia scilicet illis
 Maiorem natura modum dedit, his breve pondus.
 Ieiunus raro stomachus vulgaria temnit.
 Porrectum magno magnum spectare carino
 Vellem, ait Harpyis gula digna rapacibus. At vos 40
 Praesentes, Austri, coquite horum obsonia: quamquam
 Putet aper, rhombusque recens, mala copia quando
 Aegrum sollicitat stomachum; quum rapula plenus,
 Atque acidus mavult inulas. Necdum omnis abacta
 Pauperies epulis regum; nam vilibus ovis, 45
 Nigrisque est oleis hodie locus. Haud ita pridem
 Galloni praeconis erat accipensere mensa
 Infamis. Quid? tum rhombos minus aequora alebant?
 Tutus erat rhombus, tutoque cicconia nido;
 Donec vos auctor docuit praetorius. Ergo, 50
 Si quis nunc mergos saaves edixerit ascos;
 Parebit pravi docilia Romana iuventus.
 Sordidus a tenui victu distahit, Osello
 Iudice; nam frustra vitium vitaveris illud,
 Si te alio pravum detorseris, Avidienus, 55
 Cui Canis, ex vero ductum, cognomen adhaeret
 Quinquennes oleas est, et silvestria corna;
 Ac, nisi mutatum, parcat defundere vinum; et,
 Cuius odorem olei nequeas perferre, (licebit
 Ille repatit, natales; alioave dierum 60
 Festos albatua celebret) cornu ipse bilibri
 Caulibus instillat, veteria non parca aceti.
 Quali igitur victu sapiens utetur? et horum
 Utrum imitabitur? Hac urget lopus, hac canis angit.
 Mundus erit, qui non offendat sordibus; atque 65
 In neutram partem cultus miser: hic neque servis,
 Albuti senis exemplo, dum munia didit,
 Saevus erit; neque, sicut simplex Naevius, unctam
 Convivis praebebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
 Accipe nunc, victus tenuis quae, quantaque secum 70

Afferat. In primis valeas bene: nam variis res
 Ut noceant homini, credas; memor illius escae,
 Quae simplex olim tibi sederit. At simul assis
 Misceris elixa, simul conchylia turdis; 75
 Dulcia se in bilem vertant, stomachoque tumidum
 Lenta feret pituita. Vides, ut pallidus omnis
 Cena desurgat dubia? Quia corpus onustum
 Hesternis vitis animum quoque praegravat una,
 Atque adfigit humo divinae particulam aerae.
 Alter, ubi dicta citius curata sopori 80
 Membra dedit, vegetus praescripta ad munia surgit:
 Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam;
 Sive diem festum rediens advexerit annus;
 Seu recreare velit tenuatum corpus; ubique
 Accedunt anni, tractari mollius aetas 85
 Imbecilla velit: tibi quidnam accrescet ad istam,
 Quam puer, et validus praesumis, molliorem; seu
 Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?
 Rancidum aprum antiqui laudabant; non quia nasus
 Illis nullus erat: sed, credo, haec mente; quod hospes
 Tardius adveniens, vitiarum commodius, quam 91
 Integrum edax dominus consumeret. Nos utinam inter
 Heroes natum telles tua prima colas?
 Das aliquid famae, quae, carmine gratior, aurem
 Occupat humanam? Grædas rhœmibi, patinaeque 95
 Grande ferunt una cum damno dedecus: adde
 Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum;
 Et frustra mortis cupidum, quum deerit egenti
 AEs, laquei pretium. Iure, inquit, Transius istis
 Iurgatur verbis: ego vectigalia magna, 100
 Divitiasque habeo tribus amplas regibus. Ergo,
 Quod superat, non est melius quo insumere possis?
 Cur eget indignus quisquam, te divite? quare
 Tempora ruunt antiqua Deum? cur, improbe, carae
 Non aliquid patriae tanto emeticia acervo? 105
 Uni nimirum tibi rectae semper erunt res?
 O magnus posthac inimicia risus! Uterne
 Ad casus dubios fides tibi certius? hio, qui
 Pluribus adserit mentem, corpusque superbum;
 An qui contentus parvo, metuensque futuri, 110
 In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?
 Quo magis his credas: puer hanc ego parvus Ofellum,
 Integris opibus novi non latius usum,

Quam nunc accisis. Videas metato in agello
 Cum pecore, et gnatia, fortem mercede colonum, 115
 Non ego, narrantem, temere edi luca profesta
 Quidquam; praeter olas fumosae cum pede pernae.
 At mihi, seu longum post tempus venerat hospes,
 Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
 Vicinus; bene erat, non piscibus urbe petitis; 120
 Sed pullo, atque haedo: tum pensilis uva secundas,
 Et nux ornabat mensas, cum duplici ficu:
 Post hoc ludus erat, culpa potare magistra;
 Ac venerata Ceres, ita culmo surgeret alto,
 Explicuit vino contractae seria frontis. 125
 Saeviat, atque, novos moveat Fortuna tumultus;
 Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos,
 O pueri, nituistis, ut nunc novus incolae venit?
 Nam proprie telluris herum natura neque illum,
 Nec me, nec quemquam statuit: nos expulit ille; 130
 Illum aut nequities, aut vafri inscitia iuris;
 Postremum expellet certe vivacior haeres.
 Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
 Dictus erat; nulli proprius: sed cedit in usum
 Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite fortes, 135
 Fortiaque adversis opponere pectora rebus.

SATYRA III.

*Omnes insanire, etiam ipsos Stoicos dum
 hoc docent.*

Sic raro scribis, ut toto non quater anno
 Membranam poscas, scriptorum quaeque retexens:
 Iratus tibi, quod vini, somnique benignus
 Nil dignum sermone canas. Quid fiet? Ab ipais
 Saturnalibus huc fugisti. Sobrius ergo, 5
 Dic aliquid dignum promissis: incipe. Nil est!
 Culpanitur frustra calami, innumerusque laborat
 Iratis natus paries. Dis, atque poetis.
 Atqui vultus erat multa, et praeclara minantis,
 Si vacuum tepide cepisset villula tecto. 10
 Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro,
 Eupolin Archilocho, comites adducere tanos?
 Invidiam placare paras virtute relicta?
 Contemnere, miser: vitanda est inproba Siren,
 Desidis; aut, quidquid vita meliore parasti, 15

Ponendum nequo animo. Di te, Damaſſippe, Deſequo,
 Verum ob conſilium, donent conſore; ſed unde
 Tam bene me noſci? Poſtea omnis res mea Ianum
 Ad medium fracta eſt, aliena negotia curo,
 Excusus propriis, ſola nunc quaerere amabam,
 Quo vaſer ille pedes lavaret, ſitiphilus aere;
 Quid ſculptum infabre, quid fuſum durius eſſet.
 Callidas haec ſigno ponebam miſſis centum
 Hortos, egrogiaſque domos mercari unus
 Cum lucro noſam; unde frequentia Mercenſio
 Imponere mihi cognomen compita. Novi,
 Et miror morbi purgatum te illius. Atqui huius
 Emovit venenam, mirum novum; ut ſolet, in cor
 Traiecto lateris miſeri, acipitve dolore;
 Ut lethargica hic, quomodo ſit populi et medicum arget.
 Dum ne quid ſimile haec, teſte, ex libet. O bone, haec te
 Fenſtrare; iſtaſque et tu, ſtultique prope omnes;
 Si quid Scythicus veri crepat, unde ego ſum
 Deſcripi docilis praeccepta haec, tempore, quo me
 Solatus inſit, ſapientem pascere barbam;
 Atque a Fabricio non triſtanſque ponte reverti.
 Nam, mala regeſta, quomodo valens imitere oportet
 Me capite in flumen, dextra ſtetis; et ſavo faxit
 Te quidquam indignum; pudor, inquit, te malum angit,
 Inſanos, qui inter verere inſanas habent.
 Primum nam inquiram, quid ſit ferere hoc ſi erit in te
 Solo; nil verbi, peras quia fortiter, addam.
 Quena mala ſtulticia, et quemenſque inſcitia veri
 Caecum agit; inſanum Chryſippi porticus, et griſi
 Autumans. Haec populos, haec magnas forſacula reges,
 Excepſo ſapiente, tetico. Nunc accipis, quare
 Deſipiant omnes, ſequae ſaſti, qui tibi nomen
 Inſano poſuere. Velut ſilvis, ubi praedans
 Palantes erſar certis de tiamite pellit;
 Ille inſinſtropuſ, hic dextroſum abſiſtens, utriſque
 Error; ſed variis illudis partibus, hoc te
 Crede modo inſanum; nihilo ut ſapientior ille,
 Qui te deridet, caudam trahat. Est genus unum
 Stulticiae, nihilum metuenda timentis; ut ignea
 Ut rupes, fluvioſque in cantu obſtare queratur.
 Alterum, et huius varahi, et nihilo ſapientius, ignea
 Rer medies, fluvioſque timentis; clarescunt
 Mater, honeſta ſoror omnia cogitans, pater, mater.

Hic fossa est ingens, hic rupes maxima; servat
 Non magis audierit, quam Furius, ebrius, olim, 60
 Quam Iliam edormit; Cætonis nulle docentis,
 Mater, te appello! clamantibus. Hæc ego vulgus.
 Errori siquidem tantum insanire debeo;
 Insanit veteres, statuas Damasippi cunctando;
 Integer est mentis Damasippi creditor? Esto. 65
 Accipe, quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam;
 Tunc insanus eris, si acceperis? an magis excori,
 Relecta præda, quam præsens Mercurius ferit?
 Scribe decem a Nerio, non est ceter; adde Ciceræ
 Nodosi tabulas centum; mille adda cætonis; 70
 Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proterus.
 Quidum rapies in ius nialis ridentem alienis;
 Erit sper, amida via, modo ardua; et, quam volet, arbor.
 Si male veni getere, insani est; contra, bene sani;
 Putidius multo, cerebrum est, mihi crede, Perilli, 75
 Dictantis, quod tu nunquam rescribere possis.
 Audire, atque rogam iubeo componere, quisquis
 Ambitione mala; aut argenti pallet amore;
 Quisquis luxuria, tæstive superstitione,
 Aut alia mentis morbo calet. Hæc propheta me; 80
 Dum doceo insanire omnes, vna ordine adire.
 Quæda vob. hellebore multo; pars maxima avaris;
 Nescio an Anticyram, ratio illis destinet omentum.
 Heracles Staberi summam invidere sepulcro;
 Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum 85
 Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arri;
 Frumentum quantum cepit Africa. Sive ego præve,
 Sive recte; hoc volui; ne sis patrans mihi. Credo,
 Hoc Staberi prudentem animam vidisse. Quid ergo
 Sensit, quæ summam patrimonii insculpere cæro 90
 Heredes voluit? Quod vixit, credidit ingens
 Pauperiem vitium; et cavet nihil horius; ut, si
 Egrot, minus Iseaples una quadrante periret;
 Ipse videretur sibi æquius. Quis enim res,
 Virtus, fama, decus, divina, humanaque pulchritudo 95
 Divitiis parent; quas qui construxerit, ille
 Clarus erit, fortis, intus. Sapientem? cuius rex;
 Et quidquid volet. Hoc, velint virtute paratum;
 Speravit, magnæ laudi fore. Quid simile ito
 Græcus Aristippus, qui servos proicere solent 100
 In medio iussit Libya, quæ cæcis ibent

Propter onus segnes ? Uter est insanior horum ?
 Nil agit exemplum, licet quod lite resolvit .
 Si quis emat citharas, emtas comportet in unum ;
 Nec studio citharae, nec Musae deditus ulli : 105
 Si scalps, et formas non auctor ; nautica vela
 Aversus mercaturis : delirus, et amens
 Undique dicatur merito . Qui discrepat istis,
 Qui nummos, aurumque recondit, nescius uti
 Compositis ; metuensque velut contingere sacrum ? 110
 Si quis ad ingentem frumenti semper acerbum
 Porrectus vigilet cum longo fuste ; neque illinc
 Audeat esuriens dominus contingere granum ;
 Ac potius foliis parvus vescatur amaris :
 Si positus intus Chii, veterisque Falerni 115
 Mille cadis ; nihil est : tercentum millibus ; acre
 Potet acetum : age ; si et stramentis incubet, unde
 Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
 Blattarum, ac tinearum epulae, putrescat in arca :
 Nimirum insanus paucis videatur ; eo quod 120
 Maxima pars hominum morbo iactatur eodem .
 Filius, aut etiam haec libertus ut ehibit heres .
 Dis inimice senex, custodis ? ne tibi desit ?
 Quantulum enim summae curtabit quisque dierum,
 Ungere si caules oleo meliore, caputque 125
 Coeperis impexa foedum porrigine ? Quare,
 Si quidvis satis est, peritura, surripis, auferis
 Undique ? Tun' sanus ? Populum si caedere saxo
 Incipias ; verrosve tuos, quos aere paratis ;
 Insanum te omnes pueri, clamentque puellae . 130
 Quum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
 Incolumi capite es ? Quid enim ? neque tu haec facis Argis ;
 Nec ferro, ut demens, genitricem occidis, Orestes .
 An tu reris eum occisa inesse parente ?
 Ac non aere male dementem actum Furis, quam 135
 In matris ingulo ferrum reperfecit, acutum ?
 Quis, ex quo est habitus male tutae mentis Orestes,
 Nil sane fecit, quod tu reprehendere possis :
 Non Pyladen ferro violare, aususve sororem
 Electram : tantum maledixit utrique ; vocando 140
 Hanc Furiam ; hanc aliud, iussit quod splendida bilis .
 Quapropter Opimius argenti positi intus, et auri,
 Pui Veientanum festis potare diebus
 Campana solitus tralla, vappamque profectis,

Quondam lethargo grandi est oppressus; ut heres 145
 Iam circum loculos, et claves lactus, ovasque
 Curreret. Hunc medicus, multum celer, atque fidelis,
 Excitat hoc pacto: mensam poni iubet, atque
 Effundi saccos nummorum: accedere plures 149
 Ad numerandum: hominem sic erigit: addit et illud
 Ni tua custodias, avidus iam haec auferet heres.
 Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: hoc age. Quid vis?
 Deficient inopem venae te, ni cibus, atque
 Ingens accedit stomacho fultura ruenti.
 Tu cessas? agedum, sume hoc pisanarium oryzae. 155
 Quanti emptae? Parvo. Quanti ergo? Octussibus. Heu, heu!
 Quid refert, morbo, an furtis, pereamve rapinis?
 Quisnam igitur sanus? Qui non stultus. Quid avarus?
 Stultus, et insanus. Quid, si quis non sit avarus;
 Continuo sanus? Minime. Cur, Stoice? Dicam. 160
 Non est cardiacus, Craterum dixisse putato,
 Hic aeger. Recte est igitur, surgetque? Negabit;
 Quod latus, a t renes morbo tentantur acuto.
 Non est periturus, neque sordidus. Immolet aequis
 Hic porcum Laribus. Verum ambitiosus, et audax. 165
 Naviget Anticyram: quid enim differt, balatroni
 Dones quidquid habes; an numquam utare paratis?
 Servius Oppidius Canusi duo praedia, dives
 Antiquo censu, natis divisisse duobus
 Fertur; et haec moriens pueris dixisse vocatis 170
 Ad lectam: Postquam te talos, Aule, nucesque
 Ferre sinu laxo; donare, et ludere vidi:
 Te, Tiberi, numerare; cavis aes condere tristem:
 Extingui, ne vos ageret vesania discors;
 Tu Nomentanum, tu ne sequerere Ciceram. 175
 Quare, per Divos oratus, uterque Penates;
 Tu cave, ne minuas; tu, ne ipsius facias id,
 Quod satis esse putat pater, et natura coercet.
 Praeterea ne vos titillet gloria, iure
 Iurando obstringam ambo: uter aedilis, fieri te 180
 Vestrum praetor; is instabilis, et sacer esto.
 In cicere, atque faba, bona tu perdasque lupinis,
 Latus ut in Circo spatieri; aut aeneus ut stes;
 Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis?
 Scit nec ut plautus, quos fert Agrippa, feras tu; 185
 Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
 Ne quis humasse velit Aiace, Atropa, vetas cur?

Rex sum. Nil ultra quaero plebeius. Et aequam
 Rem imperito: ac, si cui videor non iustus, iulro
 Dicere, quod sentit, permitto. Maxime regum, 190
 Di tibi dent capta classem deducere Troia.
 Ergo, consulere, et mox respondere licebit?
 Consule. Cur Aiaz, heros ab Achille secundus,
 Putescit; toties servatis clarus Achivis? 194
 Gaudeat ut populus Priami, Priamusque inhumato;
 Per quem tot iuvenes patrio caruere sepulcro?
 Mille ovium insantis morti dedit; inclytum Ulyssem,
 Et Menelaum una naecum se occidere clamans.
 Tu, quam pro vitula statuis dulcem Aulide gnatam
 Ante aras; spargisque mola caput, improbe, salsa; 200
 Rectum animi servas? Quorsum? Insanus quid enim Aiaz
 Fecit, quum stravit ferro pecus? Abstinuit vim
 Uxore, et gnato: mala multa precatus Atridis;
 Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Ulyssem.
 Verum ego, ut haerentes adverso littore naves 205
 Eriperem; prudens placavi sanguine Divos.
 Nempe tuo, furiose. Meo; sed non furiosus.
 Qui species alias veri, scelerisque, tumultu
 Permixtas, capiet; commotus habebitur; atque
 Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira. 210
 Aiaz, quam immerito occidit, desipit, agnos:
 Quum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
 Stas animo? et parum est vitio, tibi quum tumidum est cor?
 Si quis lectica nitidam gestare amet agnam;
 Huic vestem, ut gnatae, paret; aurum; 215
 Rufam, aut Pusillam appellet; fortique marito
 Destinet uxorem: interdicto huic omne adimat ius
 Praetor; et ad sanos abeat tutela propinquos.
 Quid? si quis gnatam pro muta devovet agna,
 Integer est animi? ne dixeris. Ergo ubi prava 220
 Stultitia, hic summa est insania: qui sceleratus,
 Et furiosus erit: quem cepit vitrea fama;
 Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
 Nunc age; luxuriam, et Nomentanum arripe naecum;
 Vincet enim stultos ratio insanire nepotes. 225
 Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
 Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
 Unguentarius, ac Tusci turba impia vici,
 Cum scurris factor, cum Velabro omne macellum, 229
 Mane domum veniant, Qui quum venare frequentes,

Verba facit leno. Quidquid mihi, quidquid et horam
 Cuique domi est, id crede tuum; et vel nunc pete, vel cras.
 Accipe, quid contra iuvenis responderis aequus.
 In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
 Cenem ego: tu pisces hiberno ex aequore velis; 235
 Segnis ego, indignus qui tantum possideam: aufer:
 Spume tibi decies: tibi tantundem; tibi triplex,
 Unde uxor media currit de nocte vocata.
 Filius AEsopi detractam ex aure Metellae,
 Scilicet ut decies solidum exsorberet, aceto 240
 Diluit insignem baccam: qui sanior, ac si
 Illud idem in rapidum flumen, jaceretve cloacam?
 Quinti progenies Arri, par nobile fratrum;
 Nequitia, et auge, pravorum et amore gemellum;
 Luscinias soliti impenso prandere coemptas, 245
 Quorum abeant? sanin' creta, an carbone notandi?
 Aedificare casas, plustello adiungere mares,
 Hodere par impar, equitare in arundine longa,
 Si quem delectet barbatum; amenia verset.
 Si puerilius his ratio esse evincet amare; 250
 Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus
 Quale prius, ludas opus; an meretricis amore
 Sollicitus flores: quæro, faciasne, quod olim
 Mutatus Pelemon? ponas insignia morbi,
 Fasciolas, cubital, focalia; potus ut ille 255
 Dicitur ex collo fortim carpsisse coronas,
 Postquam est impransi correptus voce magistri?
 Porrigis irato puero quum poma, recusat.
 Sume, citello; negat: si non des, optat: amator
 Exclausus qui distat, agit ubi secum, eat, an non 260
 Quo rediturns erat non arcessitus; et haeret
 Invisis foribus? Ne nunc, quum me vocat ultro,
 Accedam? an potius mediter finire dolores?
 Excludit; revocat: redeam? Non, si obsæcet. Ecce
 Servus, non paullo sapientior: o here, quæ res 265
 Nec modum habet, neque consilium; ratione, modoque
 Tractari non vult. In amore hæc sunt mala; bellum,
 Pax rursum: hæc si quis tempestatis prope ritu
 Mobilia, et caeca fluitantia sorte, laboret
 Reddere certa sibi; nihilo plus explicet, ac si 270
 Insa nire paret certa ratione, modoque.
 Quid? quam, Picenis excerpens semina pomis,
 Gaudes, si campam percassi forte; pænet te es?

Quid? quum balba feris annoso verba palata,
 AEdificante casas qui sanior? Adde cruorem 275
 Stultitiae, atque ignem gladio scrutare. Modo, inquam,
 Hellade percussa Marius, quum praecipitat se,
 Cerritus fuit? an commotae criminis mentis
 Absolves hominem; et sceleris damnabis eundem,
 Ex morte imponens cognata vocabula rebus? 280
 Libertinus erat, qui circum compita siccus
 Laqueis mane senex manibus currebat; et, unum,
 (Quid tam magnam? addens) unum me surpice morti!
 Dis etenim facile est, orabat: sanus utrisque 285
 Auribus, atque oculis; mentem nisi litigiosus
 Exciperet dominus, quum venderet. Hoc quoque vulgus
 Chryppus ponit secunda in gente Meneni.
 Iupiter, ingentes qui das, adimisque dolores!
 (Mater ait pueri menses iam quinque cubantis,)
 Frigida si puerum quartana reliquerit; illo 290
 Mane die, quo tu indicis ieiunia, nuda
 In Tiberi stabit. Casus, medicusve levarit
 AEgrum ex praecipiti; mater delira necabit.
 In gelida fixum ripa, febriumque reducet.
 Quone malo mentem concussa? timore Deorum. 295
 Haec mihi Stertinus, sapientum octavus, amico
 Arma dedit; posthac ne compellarer inultus.
 Dixerit insanum qui me, totidem audiet; atque
 Respicere ignoto discet pendentia tergo.
 Stoice, post dampnum sic vendas omnia ploris; 300
 Qua me stulticia (quoniam non est genus unum)
 Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
 Quid? caput abscissum manibus quum portat Agave
 Gnati infelicit, sibi tum furiosa videtur?
 Stultum me fateor, (liceat concedere veris) 305
 Atque etiam insanum: tantum hoc ediasere, quo me
 AEgrotare putas animi vitio. Accipe: primum
 AEdificas; hoc est, longos imitatoris, ab imo
 Ad summum totus moduli bipedalis; et idem 310
 Corpore maiorem ridet Turbonis in armis
 Spiritum, et incessum; qui ridiculus minus illo?
 An quodcumque facit Maecenas, te quoque verum est,
 Tanto dissimilem, et tanto certare minorem?
 Absentis ranae pullis vituli pede pressis,
 Unus ubi effugit, matrem denarrat, ut ingens 315
 Bellae cognatos eliceret: illa regere.

Quantane? num tandem, se inflans, sic magna fuisset?
 Maior dimidio. Num tanto? Quum magis, atque
 Se magis inflaret; non, si te ruperis, inquit,
 Par eris. Haec a te non multum abludit imago. 320
 Adde poemata nunc; hoc est, oleum adde camino:
 Quae si quis sanus facit; et sanus facies tu?
 Nbn dico horrendam rabiem. Iam desine. Cultum
 Maiorem censu. Tenéas, Damasippe, tuis te.
 Mille puellarum, paerorum mille furores. 325
 O maior, tandem parcas, insane, minori.

SATYRA IV.

Catii Epicurei philosophi fatuitatem irridet, qui summam hominis felicitatem in arte culinaria poneret.

Unde, et quo Catius? Non est mihi tempus aventi,
 Pbnere signa novis praeceptis; qualia vincunt
 Pythagoran, Anytique reuſa, doctumque Platona.
 Peccatum fateor, quum te sic tempore laevo 5
 Interpellarim: sed, des veniam bonus, oro.
 Quod si interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox;
 Sive est naturae hoc, sive artis; mirus utroque.
 Quin id erat curae, quo pacto cuncta tenerem;
 Utpote res tenues, tenui sermone perattas.
 Ede hominis nomen simul et, Romanus, an hospes. 10
 Ipsa memor praecepta canam; celabitur auctor.
 Longa quibus facies ovis erit; illa memento,
 Ut succi melioris, et ut magis alba rotundis,
 Ponere: namque marem cohibent callosa vitellum.
 Caule suburbano, qui siccis crevit in agris, 15
 Dulcior; irriguo nihil est elutius horto.
 Si vespertinus subito te oppresserit hospes;
 Ne gallina malum responset dura palato,
 Doctus eris vivam musto mersare Falerno:
 Hoc teneram faciet. Pratensibus optima fungis 20
 Natura est: aliis male creditur. Ille salubres
 Aestates peraget, qui nigris prandia moris
 Finiet, ante gravem quae legerit arbore solem.
 Aufidius forti miscebat mella Falerno,
 Mendose: quoniam vacuis committere venis 25
 Nil, nisi lenes, decet: leni praecordia mulso
 Profueris melius. Si dura morabitur alvus;
 Mitatus, et viles pellent obstantia conchae;

Et lapathi brevis herba, sed albo non sine Coe .
 Lubrica nascentes impleat conchyliis Lunae : 30
 Sed non omne mare est generosae fertile testae .
 Murice Baiano melior Lucrina peloris :
 Ostrea Circaeis, Miseno oriuntur echini ;
 Pectinibus patulis iactat se molle Tarentum .
 Nec sibi cenarum quivis temere adroget artem, 35
 Non prius exacta tenui ratione saporum .
 Neo satis est cara pisces avertere mensa .
 Ignarum quibus est ius aptius ; et quibus assis
 Languidus in cubitum iam se conviva reponet .
 UMBER, et iligna nutritus glande, rotundas 40
 Curvat aper lances carnem vitantis inertem :
 Nam Laurens malus est, ulvis, et arundine pinguis .
 Vinea submittit capreas non semper edules .
 Fecundi leporea sapiens sectabitur armos .
 Piscibus, atque avibus quae natura, et foret actas, 45
 Ante meum nulli patuit quaesita palatum .
 Sunt, quorum ingenium nova tantum crustula promittit .
 Nec quemquam satis in re una consumere curam :
 Ut si quis solum hoc, mala ne sint vina, laboret ;
 Quali perfundat pisces securus olivo . 50
 Massica si Caelo supponat vina sereno ;
 Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura ;
 Et decedet odor nervis inimicus ; at illa
 Integrum perdunt lino vitata saporem .
 Surrentina vafer qui miscet faece Falerna 55
 Vina, columbino limum bene colligit ovo :
 Quatenus ima petit volvens aliena vitellus .
 Tostis marcentem squillis recreabis, et Afra
 Potorem cochlea ; nam lactuca innatat acri
 Post vinum stomacho : perna magis, ac magis hillis 60
 Flagitat immorsus refici ; quin omnia malis,
 Quaecumque immundis fervent allata popinis .
 Est operae pretium, duplicis pernoscere iuris
 Naturam : simplex e dulci constat olivo ;
 Quod pingui miscere mero, mariaque decebit ; 65
 Non alia, quam qua Byzantia putuit orca .
 Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
 Corycioque croco sparsum stetit ; insuper addes
 Pressa Venafranae quod bacca remisit olivae .
 Picens cedunt pomis Tiburtia succo : 70
 Nam facie praestant . Venacula convenit ollis :

Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
 Hanc ego cum malis; ego faecem primus, et hanc;
 Primus et invenior piper album, cum sale nigro
 Incretum, puris circumposuisse caecillis. 75
 Immane est vitium, dare millia terna macello;
 Angustoque vagos pisces urgere catino.
 Magna movet stomacho fastidia; seu puer unctis
 Tractavit calicem manibus, dum frusta ligurrit:
 Sive gravis veteri craterae limus adhaesit. 80
 Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
 Consistit sumptus? neglectis, flagitium ingens.
 Ten lapides varios lutulenta radere palmas,
 Et Tyrias dare circum illota toralia vestes;
 Oblitum, quanto curam, sumptumque minorem 85
 Haec habeant; tanto reprehendi iustius illis,
 Quae nisi divitibus nequeant contingere mensis?
 Docte Cati, per amicitiam, Divosque rogatus,
 Ducere me auditum, perges quocumque, memento.
 Nam, quamvis memori referas mihi pectore cuncta;
 Non tamen interpres tantumdem ibyeris: adde 91
 Vultum, habitumque hominis; quem tu vidisse beatus
 Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura
 Non mediocris inest, fontes ut adire remotos;
 Atque haurire quam vitae praeepta beatæ. 95

SATYRA V.

*Hereditarum captatores quibus artibus uterentur, faceto
 Ulysses inter, et Tiresiam dialogo exponit.*

Hoc quoque, Tiresia, praeter narrata, petenti
 Responde: quibus amissas reparare queam res
 Artibus, atque modis. Quid rides? Iamne doloso
 Non satis est Ithacam revelli, patriosque Penates
 Adspicere? O nulli quidquam mentite? Vides ut 5
 Nudus, inopaeque domum redeam, te vate; neque illic
 Aut apotheca procis intacta est, aut pecus: atqui
 Et genus, et virtus, nisi cum re, vilior alga est.
 Quando pauperiem, missis ambagibus, horres;
 Accipe, qua ratione queas ditescere. Turdus, 10
 Sive aliud privum dabitur tibi; devolet illic,
 Res ubi magna nitet, domino sene: dulcia poma,
 Et quoscumque feret cultus tibi fundas honores,
 Ante Larem gustet venerabilior Lare dives;

Qui quamvis periurus erit, sine gente, cruentus
 Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen filii
 Tu comes exterior, si postulet, ire recuses,
 Urne tegam spurco Damae latus? haud ita Troiae
 Me gessi, certans semper melioribus. Ergo
 Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare iubebo; 20
 Et quondam maiora tuli. Tu protinus, unde
 Divitias, aerisque ruam, dic, augur, acervos.
 Dixi equidem, et dico: captes astutus ubique
 Testamenta senum: neu, si vaser unus, et alter
 Insidiatorem praeroso fugerit hano; 25
 Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
 Magna; minorve Foro si res certabitur olim;
 Vivet uter locuples sine gnatis, improbus, ultro
 Qui meliorem audax vocet in ius, illius esto
 Defensor. fama civent, caussaque priorem 30
 Sperne; domi si gnatus erit, fecundave coniux.
 Quince, puta, aut Publi, (gaudent praenomine molles
 Auriculae) tibi me virtus tua fecit amicum:
 Ins anceps novi, causas defendere possum;
 Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te 35
 Contemptum quassa nuce pauperet; haec mea cura est,
 Ne quid tu perdas: neu sis iocus. Ire domum, atque
 Pelliculam curare iube: si cognitor ipse;
 Persta, atque obdura, seu rubra Canicula findet
 Infantes statuas; seu pingui tentus omaso 40
 Furius hibernas cana nive conspnet Alpes.
 Nonne vides, (aliquis, cubito stantem prope tangens,
 Inquiet) ut patiens! ut amicis aptus! ut acer!
 Plures adnabunt thunni, et cetera crescent.
 Si cui praeterea validus male filius in re 45
 Praeclara sublatus aletur; ne manifestum
 Caelibis obsequium nudet te, leniter in spem
 Adrepe officiosus; ut et scribare secundus
 Heres; et, si quis casus puerum egerit Orco,
 In vacuum venias: perraro haec alea fallit, 50
 Qui testamentum tradet tibi cumque legendum;
 Abnuere, et tabulas a te remove memento:
 Sic tamen ut limis rapias, quid prima secundo
 Cera velit versu; solus, multisque recoctus,
 Veloci percurra oculo. Plerumque recocctus 55
 Scriba ex quinqueviro corvum deludit hiantem;
 Captatorque dabit risus Natica Corano.

Num furis ? an prudens Indis me, obscura canendo ?
 O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non :
 Divinare etenim magnus mihi donat Apollo . 60
 Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede ,
 Tempore, quo iuvenis Parthis horrendus, ab alto
 Demissum genus AEneae, tellure, marique
 Magnus erit ; forti nubet procera Corano
 Filia Nasicae, metuentis reddere soldum . 65
 Tam gener hoc faciet : tabulas socero dabis, atque
 Ut legas, orabit . Multum Nasica negatas
 Accipiet tandem, et tacitus leget ; invenietque
 Nil sibi legatum, praeter plorare, suisque .
 Illud ad haec iubeo : mulier si forte dolosa,
 Libertusve senem delirum temperet ; illis 70
 Accedas socius : laudes, lauderis ut absens .
 Adiuvat hoc quoque ; sed vincit longe, prius ipsum
 Expugnare caput . Scribit mala carmina vecors ?
 Laudato : scortator erit ? cave te roget : ultro 75
 Penelopam facilis potiori trade . Putasne,
 Perduci poterit tam frugi, tamque pudica ;
 Quam nequiere proci recto depellere cursu ?
 Venit enim, magnum donandi parca, iuventus ;
 Nec tantum Veneris, quantum studiosa culinae . 80
 Sic tibi Penelopa frugi est : quae, si semel uno
 De sene gustarit, tecum parvula lucellam :
 Ut canis, a corio numquam absterrebitur uncto .
 Me sene, quod dicam, factum est . Anus improba Thebie
 Ex testamento sic est elata : cadaver 85
 Unctum oleo largo nudis humeris tulit heres :
 Scilicet, elabi si posset mortua ; credo,
 Quod nimium institerat viventi . Cautus adito ;
 Neu desis operae, neve immoderatus abundes :
 Difficilem, et morosum offendet garrulus ; ultra 90
 Non etiam sileas . Davus sis comicus ; atque
 Stes capite obstipo, multum similis metuenti .
 Obsequio grassare : mone, si increpuit aura .
 Cautus uti velet carum caput : extrahere turba
 Oppositis humeris : aurem substringe loquaci . 95
 Importunus amat laudari ? donec, hoc ! iam !
 Ad Caelum manibus sublati, dixerit, urge ; et
 Crescentem tumidis infla sermonibus utrem .
 Quum te servitio longo, curaueque levarit ;
 Et certum vigilans, quartae esto partis Ulysses, 100

Audieris, heres : ergo, nunc Dama sodalis
 Nusquam est ? unde mihi tam fortem, tamque fidelem ?
 Sparge subinde ; et, si paululum potes, illacrymare : est
 Gaudia prodentem vultum celare . Sepulcrum
 Permissum arbitrio, sine sordibus exstrue : funus 105
 Egregie factum laudet vicinia . Si quis
 Forte coheredum senior male tussiet ; huic tu
 Dic, ex parte tua, seu fundi, sive domus sit
 Empor, gaudentem nummo te addicere . Sed me
 Imperiosa trahit Proserpina ; vive, valeque . 110

SATYRA VI.

Oti, et vitas rusticæ, prae curis urbanis, laudes .

Hoc erat in votis : modus agri non ita magnus,
 Hortus ubi, et tecto vicinus iugis aquae fons ;
 Et paulum silvae super his foret . Auctius, atque
 Di melius fecere : bene est : nil amplius oro,
 Maia nate, nisi ut propria haec mihi munera faxis . 5
 Si neque maiorem feci ratione mala rem ;
 Nec sum facturus vitio, culpave minorem ;
 Si veneror stultus nihil horum ; o si angulus ille
 Proximus accedat, qui nunc denormat agellum !
 O si urnam argenti Fors qua mihi monstrer ! ut illi, 10
 Thesauro invento, qui mercenarius agrum
 Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
 Hercule . Si, quod adest, gratum iuvat ; hac prece te oro ;
 Pingue pecas domino facias ; et cetera, praeter
 Ingenium : utque soles, custos mihi maximus adsis . 15
 Ergo, ubi me in montes, et in arcem ex Urbe removi,
 Quid prius illustrem Satyris, Musaque pedestri ?
 Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster,
 Autumnusque gravis, Libitinae quaestus acerbae .
 Matutine pater, seu Iane libentius audis, 20
 Unde homines primos operum, vitaeque labores
 Instituant, (sic Dis placitum) tu carminis esto
 Principium . Romae sponsorem me rapis : cia !
 Ne prior officio quisquam respondeat, urge :
 Sive Aquilo radit terras ; seu bruma nivalem 25
 Interiore diem gyro trahit, ire necesse est .
 Postmodo, quod mi obait, clare, certumque loquuto,
 Luctandum in turba ; et facienda iniuria tardis .
 Quid viâ, insane ? et quas res agis ? improbus urget ;

Iratis precibus: tu pulses omne, quod oborat, 30
 Ad Maecenatem memori si mente recurras.
 Hoc iuvat, et melli est; non mentiar: at simul atras
 Ventum est Exquilias, aliena negotia centum
 Per caput, et circa salient latus. Ante secundam
 Roscius orabat, sibi adesses ad Puteal cras. 35
 De re communi scribæ magnâ, atque nova te
 Orabant hodie meminisses. Quincte, reverti.
 Imprimat his, cura, Maecenas signa tabellis.
 Dixeris, experiar: si vis, potes, addit; et instat.
 Septimus octavo propior iam fugerit annus, 40
 Ex quo Maecenas me coepit habere suorum.
 In numero; dumtaxat ad hoc, quem tollere rheda
 Vellet, iter faciens; et cui concedere nugas
 Hoc genus: hora quota est? Thrax est Gallina Syro par?
 Matutina parum cantos iam frigora mordent? 45
 Et, quæ rimosa bene deponuntur in aure.
 Per totum hoc tempus subiector in diem, et horam
 Iuridiae: noster ludos spectaverat una,
 Luserat in Campo; Fortunæ filius! omnes.
 Frigidus: Rostris manat per compita rumor; 50
 Quicumque obuius est, me consulit: o bone, (nam te
 Scire, Deos quoniam propius contingis, oportet)
 Num quid de Dacis audisti? Nil equidem. Ut tu
 Semper eris derisor! At omnes Di exagitant me,
 Si quidquam. Quid? militibus promissa Triquetra 55
 Praedia Caesar, an est Italia tellure daturus?
 Iurantem me scire nihil, mirantur; ut unum
 Scilicet egregii mortalem, atque silenti.
 Perditur haec inter misero lux, non sine votis:
 O rus! quando ego te adspiciam? quandoque licebit, 60
 Nunc veterum libris, nunc somno, et inertibus horis,
 Ducere sollicitae iucunda obliviae?
 O quando faba, Pythagorae cognata, simulque
 Unctæ satis pingui ponentur oluscula lardo?
 O noctes, cenaeque Deum! quibus ipse, meique 65
 Ante Larem proprium vescor; vernasque procaces
 Pasco libatis dapibus: prout cuique libido est,
 Siccat inaequales calices conviva, solutus:
 Legibus insanis; seu quis capit acris fortis
 Pocula, seu modicis nescit lætius. Ergo, 70
 Sermo oritur, non de villis, domibusve alienis;
 Nec, male, necne Lepos saltet, sed, quod magis ad nos

Vertinet, et nescire malum est, agitamus: utrumne
 Divitiis homines, an sint virtute beati:
 Quidve ad amicitias, usus, rectumne, trahat nos: 75
 Et, quae sit natura boni; summumque quid eius.
 Cervius haec inter vicinus garrat aniles
 Ex re fabellas. Si quis nam laudar Arelli
 Sollicitas ignarus opes; sic incipit. Olim
 Rusticus urbanum murem mus paupere fertur 80
 Accepisse cavo; veterem vetus hospes amicum:
 Asper, et attentus quaesitis; ut tamen artum
 Solveret hospitii: animum. Quid multa? neque ille
 Sepositi ciceris, nec longae invidit avenae:
 Aridum et ore ferens acinum, semesaque lardi 85
 Frusta dedit; cupiens varia fastidia cena
 Vincere tangentis male singula dente superbo:
 Quum parer ipse domus, palea porrectus in horns,
 Esset ador, loliumque; dapis meliora relinquens.
 Tandem urbanus ad hunc: quid te iuvat, inquit, amice
 Praerupti memoris patientem vivere dorso? 91
 Vis tu homines, urbemque feris praeponere silvis?
 Carpe viam, mihi crede, comes: terrestria quando
 Mortales animas vivunt sortita; neque ulla est
 Aut magno, aut parvo leti fuga. Quo, bone, circa, 95
 Dum licet, in rebus iucundis vive beatus;
 Vive memor, quam sis aevi brevis. Haec ubi dicta
 Agrestem pepulere; domu levis exsilit: inde
 Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
 Moenia nocturni subrepere. Iamque tenebat 100
 Nox medium Caeli spatium, quum ponit uterque
 In locuplete domu vestigia; rubro ubi cocco
 Tincta super lectos canderet vestis eburnos;
 Multaque de magna superessent fercula cena;
 Quae procul exstructis inerant hesternae catistis. 105
 Ergo, ubi purpurea porrectum in veste locavit
 Agrestem; veluti succinctus curritat hospes;
 Continuatque dapes necnon verniliter ipsis
 Fungitur officiis, praelibans omne, quod affert.
 Ille cubans gaudet mutata sorte; bonisque 110
 Rebus agit laetum convivam: quum subito ingens
 Valvarum strepitus lectis excussit utramque.
 Currere per totum pavidi conclave; magisque
 Exanimis trepidare, simul domus alta Molossis
 Personis canibus. Tam rusticus, haud mihi vici. 115

Est opus hac, ait; et valeas: me silva, cayusque
Tutus ab insidijs tenui solabitur ervo.

SATYRA VII.

*Inducitur servus, pro libertate Saturnalium, heri
vitia taxans, et carpens.*

Iamdudum ausculto; et cupiens tibi dicere servus
Paucas, reformido. Davusne? Ita. Davus, amicum
Mancipium domino, et frugi: quod sit satis; hoc est,
Ut vitale putes. Age; libertate Decembri,
Quando ita maiores voluerunt, utere: narra. 3
Pars hominum vitiis gaudet constanter, et urget
Propositum: pars multa natat; modo recta capessens,
Interdum pravis obnoxia. Saepe notatus
Cum tribus anellis, modo laeva Priscus inani:
Vixit inaequalis, clavum ut mutaret in horas; 10
Ædibus ex magnis subito se conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeste:
Iam mœchus Romae, iam mallet doctor Athenis
Vivere; Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, postquam illi iusta cheragra 15
Contudit articulos; qui pro se tolleret, atque
Mitteret in phimum talos, mercede diurna
Conductum pavit: quanto constantior isdem
In vitiis, tanto levius miser; ac prior ille,
Qui iam contento, iam laxo fune laborat. 20
Non dices hodie, quorsum haec tam putida tendant,
Farcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, pessime? Laudas
Fortunam, et mores antiquae plebis; et idem,
Si quis ad illa Deus subito te agat, usque recuses:
Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse; 25
Aut quia non firmus rectum defendis, et haeres;
Nequidquam coeno cupiens evellere plantam.
Romae rus optas; absentem rusticus Urbem
Tollis ad astra levis. Si nusquam es forte vocatus
Ad cenam, laudas securum olus; ac, velut usquam 30
Vinctus eas, ita te felicem dicis, amasque;
Quod nusquam tibi sit potandum. Inserit ad se
Maecenas seram sub lumina prima venire.
Convivam; nemon' oleum fert ocus? ecquis
Audi? cum magno blateras clamore, fugisque. 35
Mulvipes, et scurræ, tibi non referenda precas,

Discedant. Etenim, fateor me, dixerit ille,
 Ducí ventre levem; nasum nidore supinor:
 Imbecillus, iners, si quid vis, adde, popino.
 Tu, quum sis quod ego, et fortassis nequior, ultro 40
 Insectere, velut melior? verbisque decoris
 Obvolvās vitium? Quid, si me stultior ipso
 Quingentis empto drachmis deprehenderis? Aufer
 Me vultu terrere; manum, stomachumque teneto;
 Dum, quae Crispini docuist me ianitor, edo. 45
 Te coniuſ aliena capit; meretricula Davum:
 Peccat uter nostrum cruce dignius? Acris ubi me
 Natura intendit, sub clara nuda lucerna
 Quaecumque excepit turgentis verbera caudae;
 Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum, 50
 Dimittit neque famosum; neque sollicitum, ne
 Ditiſ, aut formae melioris meiat eodem.
 Tu, quum proiectis insignibus, annulo equestri,
 Romanoque habitu, prodis ex iudice Dama
 Turpis, odoratum caput obscurante lacerna; 55
 Non es, quod simulas? Metuens induceris, atque
 Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
 Quid refert, uri, virgis, ferroque necari
 Auctoratus eas; an turpi clausus in arca,
 Quo te demisit peccati conscia herilis, 60
 Contractum genibus tangas caput? Estne marito
 Matronae peccantis in ambo iusta potestas?
 In corruptorem vel iusior. Illa tamen se
 Non habitu, mutatve loco, peccatve superne;
 Quam te formidet mulier, neque credat amanti. 65
 Ibis sub furcam prudens; dominoque furenti
 Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore famam.
 Kvasti? credo, metuens; doctusque cavebis.
 Quaeres, quando iterum paveas, iterumque perire
 Possis. O toties servus! quae bellua raptis 70
 Quum semel effugit, reddit se prava catenis?
 Non sum moechus, ais. Neque ego, hercule, fur, ubi vasa
 Praeterco sapiens argentea. Tolle periculum;
 Iam vaga proſiliet frenis natura remotis.
 Tunc mihi domiaus; rerum inperitiis, hominumque, 75
 Tot, tantisque minor? quem ter vindicta, quaterque
 Imposita haud umquam misera formidine privet?
 Adde super, dictis quod non levius valeat: nam,
 Sive vicarius est, qui servo paret, uti mos

Vester ait; seu conservus; tibi quid sum ego? nempe, 80
 Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser; atque
 Duceris, ut nervis alienis mobile lignum. /
 Quisnam igitur liber? Sapiens: sibi qui imperiosus;
 Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent:
 Responsare cupidinibus, contemnere honores 85
 Fortis; et in seipso totus: teres, atque rotundus;
 Externi ne quid valeat per leve morari:
 In quem manca ruit semper Fortuna. Potesne,
 Ex his, ut proprium, quid noscere? Quinque talenta
 Poscit te: mulier, vexat, foribusque repulsum 90
 Perfundit gelida; rursus vocat: eripe turpi
 Colla iugo. Liber, liber sum, dic age. Non quis:
 Urget enim dominus mentem non lenis; et acres
 Subiecat lasso stimulos, versatque negantem.
 Vel, quum Pausiaca torpes, insane, tabella; 95
 Qui peccas minus atque ego, quum Fulvi, Rutubaeque,
 Aut Placidiani contento poplite miror
 Proelia, rubrica picta, aut carbone; velut si
 Re vera pugnent, feriant, vitentque moventes
 Arma viri? Nequam, et cessator Davus; at ipse 100
 Subtilis veterum index, et callidus audis.
 Nil ego, si ducor libo fumante; tibi ingens
 Virtus, atque animus cenis responsat opimis.
 Obsequium ventris mihi perniciosius est, cur?
 Tergo plector enim. Qui tu impunior, illa, 105
 Quae parvo sumi nequeunt, obsonia captas?
 Nempe inamarescunt epulae sine fine petitae;
 Illusque pedes vitiosum ferre recusant
 Corpus. An hic peccat, sub noctem qui puer uvam
 Furtiva mutat strigili? Qui praedia vendit, 110
 Nil servile, gulae parens, habet? Adde, quod idem
 Non horam tecum esse potes; non otia recte
 Ponere: teque ipsum vitas fugitivus, et erras;
 Iam vino quaerens, iam somno fallere curam:
 Frustra: nam comes atra premit, sequiturque fugacem.
 Unde mihi lapidem? Quorsum est opus? Unde sagittas?
 Aut insanit homo, aut versus facit. Ociosus hinc te
 Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATYRA VIII.

*Nasidieni cenam magno in luxu minime lautam, cui
Fundanius amicus suus interfuerat, lepide
describit, ac deridet.*

Nasidieni qui iuvit te cena beati?
Nam mihi quaerenti convivam, dictus here illic
De medio potare die. Sic, ut mihi numquam
In vira fuerit melius. Da, si grave non est,
Quae prima iratum ventrem placaverit esca. 5
In primis Lucanus aper leni fuit Austro
Captus; ut aiebat cenae pater: acria circum
Rapula, lactucae, radices, qualia lassum
Pervellunt stomachum; aiser, halec, faecula Coa.
His ubi sublati, puer alte cinctus acernam 10
Gausape purpureo mensam pertersit: et alter
Sublegit quodcumque iaceret inutile, quodque
Posset cenantes offendere. Ut Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes,
Caecuba vina ferens; Alcon, Chium, maris experts. 15
Hic herus: Albanum, Maecenas, sive Falernum
Te magis appositis delectat; habemus utrumque.
Divitias miseras! Sed quis cenantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, nosse laboro.
Summus ego, et prope me Viscus Thufinus, et infra, 20
Si memini, Varius; cum Servilio Balatrone
Vibidius, quae Maecenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra;
Ridiculus totas simul absorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui, si quid forte lateret, 25
Indice monstraret digito: nam, cetera turba,
Nos, inquam, cenamus aves, conchyliis, pisces,
Longe dissimilem noto celantia succum:
Ut vel continuo patuit, quum passeris, atque
Ingustata mihi porrexerat ilia rhombi. 30
Post hoc me docuit, melimela rubere, minorem
Ad Lunam delecta: quid hoc intersit, ab ipso
Audieris melius. Tum Vibidius Balatrone:
Nos, nisi damnose bibimus, moriemur inulti;
Et calices poscit maiores: vertere pallor 35
Tum parochi faciem; nil sic metuentis, ut acres
Potores: vel, quod maledicunt liberius; vel,

Fervida quod subtile exsurgent vina palatum .
 Invertunt Allifanis vinaria tota
 Vibidius, Balatroque, sequentis omnibus: imi 40
 Convivae lecti nihilum nocuere lagenis .
 Affertur squillas inter murena natantes
 In patina porrecta . Sub hoc herus, haec grvida, inquit,
 Capta est; deterior post partum carne futura .
 His mixtum ius est oleo, quod prima Venafri 45
 Pressit cella; garo de succis piscis Hiberi;
 Vino quinquenni, verum citra mare nato,
 Dum coquitur; (cocto Chium sic convenit, ut non
 Hoc magis ullum aliud) pipere albo, non sine aceto,
 Quod Methymnaeam vitio mutaverit uvam . 50
 Erucas virides, inulas ego primus amaras
 Monstravi incoquere; illatos Curtillus echinos,
 Ut melius, muria, quam testa marina remittit .
 Interea suspensa graves aulaea ruinas
 In patinam fecere, trahentia pulveris atrii, 55
 Quantum non Aquilo Campanis excitat agris .
 Nos maius veriti, postquam nihil esse periculi
 Sensimus, erigimur: Rufus, posito capite, ut si
 Filius immaturus obisset, flere . Quis esset
 Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum 60
 Tolleret! Heu, Fortuna! quis est crudelior in nos
 Te Deus! ut semper gaudes illudere rebus
 Humanis! Varius mappa compescere risum
 Vix poterat . Balatro, suspendens omnia naso,
 Haec est conditio vivendi, aiebat: eoque 65
 Responsura tuo numquam est par fama labori .
 Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
 Sollicitudine districtum? ne panis adustus,
 Ne male conditum ius, apponatur? ut omnes
 Praecincti recte pueri, comptique ministrent? 70
 Adde hos praeterea casus: aulaea ruant si,
 Ut modo; si patinam pede lapsus frangat agaso .
 Sed convivoris, uti ducis, ingenium res
 Adversae nudare solent; celare secundae .
 Nasidienus ad haec: tibi Di, quaecumque preceris, 75
 Commoda dent: ita vir bonus es, convivaque comis:
 Et soleas poscit . Tum in lecto quoque videres,
 Stridere secreta diviso aure susurros .
 Nullos his malle ludos spectasse: sed illa
 Redde, age, quae deinceps risisti . Vibidius dum 80

Quaerit de pueris; num sit quoque fracta lagena;
Quod sibi poscenti non dantur pocula; dumque
Ridetur fictis rerum, Balatrone secundo;
Nasidiene, redis, mutatae frontis, ut arte
Emendaturus fortunam: deinde sequuti 85
Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruïs, sparsi sale multo, non sine farre;
Pinguibus et ficis pastum iecur anseris albi;
Et leporum avulsos, ut multo suavius, armos;
Quam si cum lambis quis edit: tum pectore adusto 90
Vidimus et merulas poni, et sine clune palumbes;
Suaves res, si non causas narraret earum, et
Naturas dominus: quem nos sic fugimus ulti,
Ut nihil omnino gustaremas, velut illis
Canidia afflasset, peior serpentibus Afris. 95

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM

LIBER PRIMVS.

EPISTOLA I.

AD CAIVM CILNIVM MAECENATEM.

*Omissa re ludicra, totum se tradit Philosophiae perdis-
cendae, quae frenare cupiditates, et omnia
virtuti posthabere docet.*

Prima dicte mihi, summa dicende Castens,
Spectatum satis, et donatum iam rude, quaeris,
Maecenas, iterum antiquo me includere ludo?
Non eadem est aetas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro; 5
Ne populum extrema toties exoret arena.
Est mihi purgatum crebro qui per-tonet aurem:
Solve senescentem mature sanus equum; ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et versus, et cetera ludicra pono: 10
Quid verum, atque decens, curo, et rogo, et omnis in hoc sum:
Condo, et compono, quae mox depromere possim.
Ac, ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter:
Nullus addictus iurare in verba magistri,
Quo me cumque rapit tempestas, deferor hospes. 15
Nunc agilis fio, et mersor civilibus undis;
Virtutis verae custos, rigidusque satelles:
Nunc in Aristippi furtim praecepta relabor;
Et mihi res, non me rebus, subiungere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, diesque 20
Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum;
Sic mihi tarda fluunt, ingrataque tempora, quae spem,
Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Aequae pauperibus prodest, locupletibus aequae; 25
Aequae neglectum pueris, senibusque nocebit.
Restat, ut his ego me ipse regam, solerque elementis:
Non possis oculo quantum contendere Lynceus;
Non tamen idcirco contempnas lippus inungi:

Nec, quia desperes invicti membra Glyconis;
 Nodos corpus nolis prohibere cheragra.
 Est quoddam prodire tenuis, si non datur ultra.
 Fervet avaritia, miseroque cupidine pectus?
 Sunt verba, et voces, quibus hunc lenire dolorem
 Possis; et magnam morbi deponere partem. 35
 Laudis amore tumes? sunt certa piacula, quae te
 Ter pure lecto poterant recreare libello.
 Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator;
 Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit.
 Si modo culturae patientem commodet aurem. 40
 Virtus est, vitium fugere; et sapientia prima,
 Stultiâ caruisse. Vider, quae maxima credis
 Esse mala, exiguum censum, turpemque repulsam;
 Quanto devites animi, capitisque labore.
 Impiger extremos curris mercator ad Indos; 45
 Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
 Ne cures ea, quae stulte miraris, et optas,
 Discere, et audire, et meliori credere non vis?
 Quis circum pagos, et circum compita pugnax,
 Magna coronari contemnat Olympia, cui spes, 50
 Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmae?
 Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
 O cives, cives, quaerenda pecunia primum est;
 Virtus post nummos: haec Ianus summus ab imo
 Prodocet; haec recinunt iuvenes dictata, senesque, 55
 Laevo suspensi oculos, tabulamque lacerto.
 Si quadringentis sex septem milia desint;
 Est animus tibi, sunt mores, et lingua, fidesque;
 Plebs eris. At pueri ludentes, rex eris, aiunt.
 Si recte facies. Hic murus athenaeus esto; 60
 Nil conscire aibi, nulla pallescere culpa.
 Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum est
 Nenia, quae regnum recte facientibus offert,
 Et maribus Curiis, et decantata Camillis?
 Isne tibi melius suadet, qui, rem facias; rem, 65
 Si possis, recte; si non, quocumque modo rem;
 Ut propius spectes lacrimosa poemata Pupi:
 An qui, Fortunae te responsare superbae
 Liberum, et erectum, praesens hortatur, et aptat?
 Quod ai me Populus Romanus forte roget, cur 70
 Non, ut porticibus, sic iudiciis fruatur isdem;
 Nec sequar, et fugiam, quae diligit ipse, vel edit?

Olim quod vulpes aegroto cauta leoni
 Respondit, referam : quia me vestigia terrent,
 Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum . 75
 Bellua multorum es capitum : nam, quid sequar, aut quem ?
 Pars hominum gestit conducere publica : sunt, qui
 Crustis, et pomis viduas venentur avaras ;
 Excipiantque senes, quos in vivaria mittant :
 Multis occulto crescit res foenore . Verum, 80
 Esto, aliis alios rebus, studiisque teneri :
 Idem eadem possunt horam durare probantes ?
 Nullus in orbe sinus Baiis praelucet amoenis,
 Si dixit dives ; lacus, et mare sentit amorem
 Festinantis heri : cui si vitiosa libido 85
 Fecerit auspicium, cras ferramenta Teanum
 Tollebis, fabri . Lectus genialis in aula est ?
 Nil ait esse prius, melius nil caelibe vita :
 Si non est, iurat, bene solis esse maris .
 Quo teneam vultus mutantem protea nodo ? 90
 Quid pauper ? ride : mutat cenacula, lectos,
 Balnea, tonsores ; conducto navigio aequae
 Nauseat, ac locuples, quem ducit priva triremis .
 Si curatus inaequali tonsore capillos
 Occurro ; rides : si forte subucula pexae 95
 Trita subest tunicae, vel si toga dissidet impar ;
 Rides : quid ? mea quum pugnat sententia secum ,
 Quod petiit, spernit ; repetit, quod nuper omisit ;
 AEstuat, et vitae disconvenit ordine toto ;
 Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis ? 100
 Insanire putas sollemnia me, neque rides ;
 Nec medici credis, nec curatoris egere
 A praetore dati ; rerum tutela mearum
 Quum sis, et prave sectum stomacheris ob unguem
 De te pendentis, te respicientis amici ? 105
 Ad summani, sapiens uno minor est Iove ; dives,
 Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum :
 Praecipue sanus, nisi quum pituita molesta est .

EPISTOLA II.

AD LOLLIUM .

*Homerum Philosophis anteponit ; sapientiamque mature
 excolendam esse monet .*

Troiani belli scriptorem, maxime Lolli,

Dum tu declamas Romae, Praeneste relegi;
 Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
 Planius, ac melius Chrysippo, et Crantore dicit.
 Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi. 5
 Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
 Graecia Barbariae lento collisa duello,
 Stultorum regum, et populorum continet aestus.
 Antenor censet belli praecidere causam.
 Quid Paris? ut salvus regnet, vivatque beatus, 10
 Cogi posse negat. Nestor componere lites
 Inter Peliden festinat, et inter Atriden:
 Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
 Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
 Seditio, dolis, scelere, atque libidine, et ira 15
 Iliacos intra muros peccatur, et extra.
 Rursus, quid virtus, et quid sapientia possit,
 Utile proposuit nobis exemplar Ulyssem:
 Qui domitor Troiae, multorum providus urbes,
 Et mores hominum inspexit; latumque per aequor, 20
 Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
 Pertulit; adversis rerum immersabilis undis.
 Sirenium voces, et Circae pocula nosti;
 Quae si cum sociis stultus, cupidusque bibisset;
 Sub domina meretrice fuisset turpis, et excors; 25
 Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.
 Nos numerus sumus, et fruges consumere nati,
 Sponsi Penelopae, nebulones, Alcinoique,
 In cute curanda plus aequo operata iuventus;
 Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et 30
 Ad strepitum citharae cessatum ducere curam.
 Ut iugulent homines, surgunt de nocte latrones:
 Ut te ipsum serves, non expergisceris? Atqui,
 Si nolis sanus, curret hydropicus: et, ni
 Posces ante diem librum cum lumine; si non 35
 Intendes animum studiis, et rebus honestis;
 Invidia, vel amore vigil torquere. Nam cur,
 Quae laedunt oculum, festinas demere; si quid
 Est animum, differis curandi tempus in annum?
 Dimidium facis, qui coepit, habet: sapere aude; 40
 Incipe. Qui recte vivendi prorogat horam,
 Rusticus exspectat dum defluat annus; at ille
 Labitur, et labetur in omne volubilis aevum.

Quaeritur argentum, puerisque beata creandis
 Uxor; et incultae pacantur vomere silvae: 45
 Quod satis est, cui contingit, nil amplius optet.
 Non domus, et fundus, non aeris acervus, et auri
 Aegrotos domini deduxit corpore febris;
 Non animo curas. Valeat possessor oportet,
 Si comportatis rebus bene cogitat uti. 50
 Qui cupit, ac metuit; iuvat illum sic domus, et res;
 Ut lippum pictae tabulae, fomenta pedagram,
 Auriculas citharae collecta sorde dolentes.
 Sincerum est nisi yas, quodcumque infundis, acescit.
 Sperne voluptates; nocet empta dolore voluptas. 55
 Semper avarus eget: certum vero pete finem.
 Iavidus alterius macrescit rebus opimis:
 Invidia Siculi non iuvenere tyranni
 Maius tormentum, Qui non moderabitur irae,
 Infectum volet esse, dolor quod suaserit, et mens, 60
 Dum poenas odio per vim festinat iulso.
 Ira furor brevis est: animum, rege; qui, nisi pareat,
 Imperat: hunc frenis, hunc tu compesce catena.
 Fingit equum tenera docilem cervice magister
 Ire, viam qua mostret eques: venaticus, ex quo 65
 Tempore cervinam pelli latravit in aula,
 Militat in silvis catulus. Nunc adhibe puro
 Pectore verba puer; nunc te melioribus offer.
 Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
 Testa diu. Quod si cessas, aut strenuus anteis; 70
 Nec tardum opperiri, nec praecedentibus insto.

EPISTOLA III.

AD IULIUM FLOREM.

*De Tiberio, deque litteratis quibusdam comitiibus eum
 interrogat; deinde ad studium sapientiae, et ad fraternam
 concordiam hortatur.*

Iuli Flore, quibus terrarum militet oris
 Claudius Augusti privignus, scire laboro.
 Thracane vos, Hebrusque nivali compede victus;
 An freta, vicinas inter succentia tuxes;
 An pingues Asiae campi, collegue morantur? 5
 Quid studiosae cohortes operum aruit? hoc quoque cura.
 Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
 Bella quis, et pacem longum diffundit in aevum?

Quid Titius, Romana brevi venturus in ora,
 Pindarici fontis qui non expalluit haustus, 10
 Fastidire lacus, et rivos ausus apertos?
 Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
 Thebanos aptare modos studet, auspice Musa?
 An tragica desaevit, et ampullatur in arte?
 Quid mihi Celsus agit? monitus, multumque monendus, 15
 Privatas ut quaerat opes, et tangere vitet
 Scripta, Palatinus quaecumque recepit Apollo:
 Ne, si forte sum repetitum venerit olim
 Grex avium plumas, moveat cornicula risum,
 Furivjs nudata coloribus. Ipse quid audeas? 20
 Quae circumvolitas agilis thyma; non tibi parvum
 Ingenium, non incultum est, et turpiter hirtum;
 Seu lingnam caussis acuis, seu civica iura
 Respondere paras, seu condis amabile carmen;
 Prima feres hederæ victricis præmia. Quod si 25
 Frigida curarum fomenta relinquere posses;
 Quo te caelestis sapientia duceret, ires.
 Hoc opus, hoc studium parvi properemus, et ampli;
 Si patriæ volupus, si nobis vivere cari.
 Debes hoc etiam rescribere; si tibi curae, 30
 Quantæ conveniat, Munatius: an male sarta
 Gratia nequidquam coit, et rescinditur? At vos
 Sen calidus sanguis, sen verum inciticia vexat,
 Indomita cervice feros, ubicumque locorum
 Vivitis, indigni fratrum rumpere foedus; 35
 Pascitur in vestrum reditum votiva iuventa.

EPISTOLA IV.

AD ALBIUM TIBULLUM.

*Ad laborem honestum, moxque ad voluptatem
 eum hortatur.*

Albi, nostrorum sermonum candide index,
 Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
 Scribere, quod Cassi Parmensis opuscula vincat?
 An tacitum silvas inter reptare salubres,
 Curantem quidquid dignum sapiente, bonoque est? 5
 Non tu corpus eras sine pectore: Di tibi formam,
 Di tibi divitiæ dederunt, artemque fruendi.
 Quid voveat dulei nutricula maïs alumno,
 Qui sapere, et sati possit, quo sentiat; et cui

Gratia, fama, valetudo contingat abunde; 10
 Et mundus victus, non deficiente crumena?
 Inter spem, curamque, timores inter, et iras,
 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
 Grata superveniet, quae non sperabitur, hora.
 Me pinguem, et nitidum, bene curata cute, visca, 15
 Quam ridere voles Epicuri de grege porcum.

EPISTOLA V.

AD TORQUATVM.

*Ad cenam frugalem invitat, et hilaritatem;
 ebrietatis commoda recensens.*

Si potes Archiacis conviva recumbere lectis,
 Nec modica cenare times olus omne patella;
 Supremo te Sole domi, Torquate, manebo.
 Vina bibas, iterum Tauro diffusa palustres
 Inter Minturnas, Sinuessanumque Petrinum: 5
 Jamdudum splendet focus, et tibi munda supellex.
 Sin melius quid habes, arcesse; vel imperium fex.
 Mitte leves spes, et certamina divitiarum,
 Et caussam Moschi. Cras, nato Caesare, festus
 Dat veniam, somnumque dies: impune licebit 10
 Aestivam sermone benigno tendere noctem.
 Quo mihi fortunae, si non conceditur uti?
 Parcus ob heredis curam, nimiumque severus,
 Adsidet insano: potare, et spargere flores
 Incipiam; patiarque vel inconsultus haberi. 15
 Quid non ebrietas designat? operata recludit;
 Spes iubet esse ratas; ad proelia trudit inertem;
 Sollicitis animis onus eximit; addocet artes:
 Fecundi calices quem non fecere disertum?
 Contracta quem non in paupertate solutum? 20
 Haec ego procurare et idoneus imperor, et non
 Invitus: ne turpe toral, ne sordida mappa
 Corraget nates; ne non et cantharus, et lanx
 Ostendat tibi te; ne fidos inter amicos
 Sit, qui dicta foras eliminat; ut coeat par, 25
 Longaturque pari. Butram tibi, Septiciumque;
 Et, nisi cena prior, potiorque puella Sabinum
 Detinet, adsumam: locus est et pluribus umbris:
 Sed nimis arcta premunt olivae convivia caprae.
 Tu, quoptum esse velis, rescribe; et, rebus omissis, 30

EPISTOLA VI.

AD NUMICIUM

*Eum esse beatum docet, qui nihil optet, nihil metuat ;
ac in sola virtute felicitatem positam ostendit .*

Nil admirari, prope res est una, Numici ;
Solaque, quae possit facere, et servare beatum .
Hunc Solem, et stellas, et decedentia certis
Tempora momentis, sunt, qui formidine nulla
Imbuti spectant . Quid censes munera terrae ? 5
Quid maris extremos Arabas distantis, et Indos ?
Ludicra quid, plausus, et amici dona Quiritis ?
Quo spectanda modo, quo sensu credis, et ore ?
Qui timet his adversa, fere miratur eodem,
Quo cupiens, pacto : pavor est utrobique molestas : 10
Improvisa simul species exterret utrumque .
Gaudeat, an doleat ; cupiat, metuatne ; quid ad rem,
Si, quidquid vidit melius, peiusve sua spe,
Defixis oculis, animoque, et corpore torpet ?
Insani nomen sapiens ferat, aequus iniqui ; 15
Ultra, quam satis est, virtutem si petat ipsam .
I nunc ; argentum, et marmor vetus, aeraque, et artes
Suspice ; cum gemmis Tyrios mirare colores :
Gaude, quod spectant oculi te mille loquentem :
Gnavus mane Forum, et vespertinus pete coctum ; 20
Ne plus frumenti dotilibus emetat agris
Mutas ; et, indignum, quod sit peioribus ortus,
Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi .
Quidquid sub terra est, in apricum proferet aetas ;
Defodiet, condetque nitentia . Quam bene motum 25
Porticus Agrippae, et via te conspexerit Appi ;
Ire tamen restat, Numa quo devenit, et Ancus .
Si latus, aut renes morbo tentantur acuto,
Quaere fugam morbi . Vis recte vivere ? Quis non ?
Si virtus hoc una potest dare, fortis omissis 30
Hoc age deliciis Virtutem verba putas, et
Lucum ligna ? Cave, ne portus occupet alcer ;
Ne Cibyritica, ne Bityna negotia perdas :
Mille talenta rotundentur totidem altera ; porro et
Tertia succedant, et quae pars quadrat acervum . 35
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
Et genus, et formam, regina pecunia donat ;

Ac bene nummatum decorat Suadela, Vennaeque .
 Mancipiis locuplex, eget aeris Cappadocum rex :
 Ne fueris hic tu . Chlamydes Lucullus, ut aiunt, 40
 Si posset centum scaenae praebere rogatus ;
 Qui possum tot ? ait : tamen et quaeram, et quot habebo,
 Mittam : post paullo scribit, sibi millia quaque
 Esse domi chlamydam ; partem, vel tollet omnes .
 Exilis domus est, ubi non et multa supersunt, 45
 Et dominum fallunt, et praesunt faribus . Ergo
 Si res sola potest facere, et servare beatum ;
 Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas .
 Si fortunatum species, et gratia praestat ;
 Mercemur servum, qui dictet nomina ; laevum 50
 Qui fodicit letus ; et cogat trans pondera dextram
 Porrigere . Hic multum in Fabia valet, ille Volina ;
 Qui libet, is faeces dabit ; eripietque curule,
 Cui volet, impertimus ebur : frater, pater, adde ;
 Ut cuique est aetas, ita quemque facetus adopra . 55
 Si, bene qui cenat, bene vivit ; lucet, eamus
 Quo ducet gula : piscemur, venemur ; ut olim
 Gargillus, qui mane plagas, venabula, servos,
 Differtum transire Forma, populumque iacebat ;
 Unus ut e multis, populo spectante, referret 60
 Emptum mulus apream . Crudi, tumidique lavemur,
 Quid deceat, quid non, obliti : Caerite-cera
 Digni ; remigium vitiosum Ithacensis Ulyssaei,
 Cui potior patria fuit interdicta voluptas .
 Si, Mimneraeus uti censeat, sine amore, iocisque, 65
 Nil est iucundum ; vivas in amore, iocisque .
 Vive, vale : si quid novisti rectius istis,
 Candidus imperti : si non, his utere mecum .

EPISTOLA VII.

AD GAIUM CILNIVM MARGENTEM.

*Maecenatis in se beneficia commemorans, libertatem,
 et otium opibus praefert .*

Quinque dies tibi pollicitus, me rure futurum ;
 Sextilem totum mendax desideror . Atqui
 Si me vivere via, recteque videre valentem ;
 Quam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti,
 Maecenas, veniam : dum fies prima, calorque
 Designatorem decorat lictoribus atri ;

Dum pueris omnis pater, et matercula pallet;
 Officiosaque sedulitas, et opella forensis
 Adducit febres, et testamenta resignat.
 Quod si bruma nives Albanis illinet agris;
 Ad mare descendet vates tuus, et sibi parcat;
 Contractusque leget: te, dulcis amice, reviset
 Cum Zephysis, si concedes, et hirundine prima.
 Non, quo more pyris vossi Calaber iubet hospes,
 Tu me facisti locupletum. Vescere, aedes.
 Iam satis est. At te, quantum vis, tolle. Benigne.
 Non invis fores pueris munuscula parvis.
 Tam teneor dono, quam si dimitter onustus.
 Ut libet: haec porcis hodie comedenda relinquis.
 Prodigas, et stultus donat, quas spernis, et odisti.
 Haec egres ingratos tulit, et feret omnibus annis.
 Vir bonus, et sapiens dignis ait esse paratus;
 Nec tamen ignorat, quid distent aera iupinis.
 Dignum praestabo me etiam pro laude merentis.
 Quod si me moles usquam discedere; reddes
 Forte latus, nigros angusta fronte capillos;
 Reddes dulce loqui; reddes ridere decorum, et
 Inter vina fugam Cinarum moerere protervae.
 Forte per angustam convis nitidula rimam
 Reperat in cumeram frumenti; pastaque rursus
 Ire foras pleno tendebat corpore frustra.
 Qui mustela procul, si vis, ait, effugere istinc,
 Macra cavum repetes artum, quem macra subiisti.
 Hac ego si compellor imagine, cuncta resigno:
 Nec somnum plebis laudo, satur altitium; nec
 Otia dividis Arabum liberrima muto.
 Saepe verecundum laudasti; rexque, paterque.
 Audisti coram; nec verbo parcius abrens:
 Inspice, si possum donata reponere laetus.
 Haud male Telemachus, proles patientis Ulyssae;
 Non est aptus equi: Ichace locus; ut neque planis
 Porrectus spatii, nec multae prodigus herbae:
 Atride, magis apta tibi tus dona relinquam.
 Parvum parva decant: mihi iam non Tegia Roma;
 Sed vacuum Tibur placet, aut imbellis Tarentum.
 Strenuus, et fortis, caussaeque Philippus agendis
 Clarus, ab officiis octavam circiter horam
 Dum redit; atque Foro nimium distare Carinas
 Iam grandis aeta queritur; conspexit, ut aiant,

Abrasum quemdam vacua tonsoris in umbra, 54
 Cultello proprios purgantem leniter ungues.
 Demetri; (puer hic non laeue iassa Philippi
 Accipiebat) abi, quaere, et refer : unde domo, quis,
 Cuius fortunae, quo sit patre, quove patrono.
 It, redit, et narrat; Vulteium nomine Menam, 55
 Praeconem, tenui censu, sine crimine notum;
 Et properare loco, et cessare, et quaerere, et uti;
 Gaudentem parvisque sodalibus, et lare certo,
 Et ludis; et, post decisa negotia, Campo.
 Scitari libet ex ipso quodcumque refert: dic 60
 Ad cenam veniat. Non sane credere Mena:
 Mirari secum tacitus. Quid multa? Benigne,
 Respondet. Negat ille mihi? Negat improbus; et te
 Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus 65
 Villa vendentem tunicato scruta popello
 Occupat; et salvere iubet prior. Ille Philippo
 Excusare laborem, et mercenaria vincla;
 Quod non mane domum venisset: denique, quod non
 Providisset eum. Sic, ignovisse putato
 Me tibi, si cenas hodie mecum. Ut libet. Ergo 70
 Post nonam venies: nunc i, rem strenuus auge.
 Ut ventum ad cenam est; dicenda, tacenda loquutus,
 Tandem dormitum dimittitur. Hic, ubi saepe
 Occultum visus decurrere piscis ad hamum;
 Mane cliens, et iam certus conviva, iubetur 75
 Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
 Impositus mannis, arvom, Caelumque Sabinum
 Non cessat laudare. Videt, ridetque Philippus:
 Et, sibi dum requiem, dum risus undique quaerit;
 Dum septem donat sestertia, mutua septem 80
 Promittit; persuadet, uti mercetur agellum.
 Mercatur. Ne te longis ambagibus ultra,
 Quam satis est, morer; ex nitido fit rusticus; atque
 Sulcos, et vineta crepat mera; praeparat ulmos;
 Immoritur studiis, et amore senescit habendi. 85
 Verum, ubi oves furto, morbo periere capellae,
 Spem mentita seges, hos est enectus arando;
 Offensus damnis, media de nocte caballum
 Arripit; iratusque Philippi tendit ad aedes.
 Quem simul adpexit scabrum, intonsumque Philippus;
 Durus, ait, Vultei, nimis, attentusque videris 90
 Esse mihi. Pel! me miserum, patrone, vocares;

LIBER I. 7.

Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
 Quod te, per Genium, dextramque, Deosque Penates,
 Obsecro, et obtestor; vitae me redde priori. 95
 Qui semel adspexit, quantum dimissa petitis
 Praestent; mature redeat, repetatque relicta.
 Metiri se quemque suo modulo, ac pede, verum est.

EPISTOLA VIII.

AD CELSVM ALBINOVANVM.

*Queritur, se melancholia laborare; et nonnulla amici
 vitia oblique vellicat.*

Celso gaudere, et bene rem gerere, Albinovano,
 Musa rogata, refer, comiti, scribaeque Neronis.
 Si quaeret, quid agam; dic, multa, et pulchra miantem;
 Vivere nec recte, nec suaviter: haud, quia grando
 Contuderit vites, oleamve momorderit aestus;
 Nec, quia longinquis armentum aegrotet in agris:
 Sed, quia mente minus validus, quam corpore toto;
 Nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum;
 Fidis offender medicis, irascar amicis;
 Cur me funesto properent arcere veterno: 10
 Quae nocere sequar; fugiam, quae profore credam;
 Romae Tibur amem, ventosus Tibure Romam.
 Post haec, ut valeat; quo pacto rem gerat, et se:
 Ut placeat iuveni, percontare, utque cohorti.
 Si dicet, recte; primum gaudere; subinde 15
 Praeceptum auriculis hoc instillare memento;
 Ut tu fortunam; sic nos te, Celse, feremus.

EPISTOLA IX.

AD CLAVDIVM NERONEM.

*Septimium illi commendat, rigidumque principem
 demulcet.*

Septimius, Claudii, nimirum intelligit unus,
 Quanti me facias: nam me rogat, et prece cogit.
 Scilicet, ut tibi se laudare, et tradere coner,
 Dignum mente, domusque legentis honesta Neronis.
 Munere quam fungi propioris censet amici;
 Quid possim videt, ac novit me valdius ipso.
 Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
 Sed timui, mea ne finissem minora putarer,
 h 3

Bissimulator epis propriae, mihi commodus uni.
 Sic ego, maioris fugiens opprobria culpaë;
 Frontis ad urbanæ descendî præmia. Quod si
 Depositum laudas ob amici iussa pudorem;
 Scribe tui gregis hunc; et fortem crede, bonumque.

10

EPISTOLA X.

AD FVSCVM ARISTIYM.

Vitam rusticam præ urbana laudibus effert.

Urbis amatorem Fuscum salvere iubemus
 Ruris amatores; hac in re scilicet una
 Multum dissimiles, ad cetera pene gemelli:
 Fraternalis animis, quidquid negat alter, et alter;
 Annuimus pariter vetuli, notique columbi.
 Tu nidum servas; ego laudo ruris amoeni
 Rivos, et musco circumlita saxa, nemusque.
 Quid quaeris? vivo, et regno, simul ista reliqui,
 Quae vos ad Caelum fertis rumore secundo:
 Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso;
 Pene ego, iam mellitis potiore placentis.
 Vivere naturae si conveniens oportet,
 Ponendaque domo quaerenda est area primum;
 Novistine locum potierem rure beato?
 Est, ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura
 Leniat et rabiam Canis, et mementa Leonis,
 Quam semel accepit Solem furibundus acutum?
 Est, ubi depellat somnos minus invida cura?
 Deterius Libycis olet, aut nitet herba lapillis?
 Parior in vicis aqua tendit rumpere plumbum;
 Quam quae per proutum trepidat cum marmure rivum?
 Nempe inter variat nutritur silva columnas;
 Laudaturque domus longos quae prospicit agros;
 Naturam expellas furca; tamen usque recurrat;
 Et mala perumpet furtim fastidia victrix.
 Non, qui Sidonio contendere callidus oestro
 Nescit Aquintem potantia vellere facum,
 Certius accipiet damnum, propiusve medullis;
 Quam qui non poterit vero distinguere falsum.
 Quem res plus nimio deflectavere secundae;
 Mutatae quantent. Si quid miraberis; pone
 Invitus: fuge magna: licet sub paupere tecto
 Reges, et regum vita praecurrere amicos.

5

10

15

20

25

30

Cervus equum pugna melior communibus herbis
 Pellebat; donec, minor in certamine longo,
 Imploravit opes hominis; frenumque recepit.
 Sed, postquam victor violens discessit ab hoste;
 Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
 Sic, qui pauperiem veritus, potiore metallis
 Libertate caret; dominum vellet improbus, atque
 Serviet aeternum; quia parvo nesciet uti.
 Cui non conveniet sua res; ut calcens olim,
 Si pede maior erit, subvertet; si minor, uret.
 Laetus sorte tua vives sapienter, Aristi;
 Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
 Cogere, quam satis est; ac non cessare videbor.
 Imperat, aut servit collecta pecunia cuique;
 Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.
 Haec tibi dictabam post faenum putre Vacunae;
 Excepto, quod non simul esses, cetera lactus.

EPISTOLA XI.

AD SYLLATIUM.

*Ad vitam beatam parum, aus nihil referre, quo quisque
 loco habitet.*

Quid tibi visa Chios, Ballati, notaque Lesbos?
 Quid concinna Samos? quid Croesi regia Sardis?
 Smyrna quid, et Colophon? maiora, minorane fama?
 Cunctane prae Campo, et Tiberino flumine sordent?
 An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
 An Lebedum laudas, odio maris, atque visarum?
 Scis, Lebedus quid sit; Gabius desertior, atque
 Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem;
 Oblitusque meorum, obliviscendus et illis,
 Neptunum procul e terra spectare furentem.
 Sed neque, qui Caput Romam petit, imbre, lutoque
 Adspersus, vult in caupona vivere: nec, qui
 Frigus collegit, furnos, et balnea laudas,
 Ut fortunatam plene praestantia vitam.
 Nec, si te validus iactaverit Auster in alto;
 Idcirco navem trans Aegaeum mare vendas.
 Incolam Rhodos, et Mytilene pulchra facit, quod
 Paenula solatio, campestre nivalibus auris;
 Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
 Dams licet, ac vultum servat Fortuna benignum;

Romae laudetur Sams, et Chios, et Rhodos absens.
 Tu, quaecumque Deus tibi fortunaverit horam,
 Grata sume manu: nea dulcia differ in annum;
 Ut, quocumque loco fueris, vixisse libenter
 Te dicas: nam, si ratio, et prudentia curae,
 Non flocus effusi late maris arbiter, aufert;
 Caelum, non animum, mutant, qui trans mare currunt.
 Strenua nos exercet inertia: navibus, atque
 Quadrigis petimus bene vivere. Quod petis, hic est;
 Est Ulubris; animus si te non deficit sequens.

15

30

EPISTOLA XII.

AD ICCIVM.

*Divitem non esse, qui rebus non utatur, demonstrat;
 amicum amica commendat; deque rebus
 Romanis verba facit.*

Fructibus Agrippae Siculis, quos colligis, Icci,
 Si recte frueris; non est, ut copia maior
 Ab Iove donari possit tibi. Tolle querelas;
 Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.
 Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis; nil
 Divitiae poterunt regales addere maius.
 Si forte, in medio positorum abstemius; herbis
 Vivis, et urtica; sic vives protinus, ut te
 Confestim liquidus Fortunae rivus inaureret;
 Vel, quia naturam mutare pecunia nescit;
 Vel, quia cuncta putas una virtute minora.
 Miramur, si Democriti pecus edit agellos,
 Cultaque; dum peregre est animus sine corpore velox?
 Quum tu inter scabiem tantam, et contagia lucri,
 Nil parvum aspicias, et adhuc sublimia cures:
 Quae mare compescant caussae, quid temperet annum;
 Stellae sponte sua, iussuene vagentur, et errent:
 Quid premat obscurum Lunae, quid proferat orbem;
 Quid velit, et possit rerum concordia discors;
 Empedocles, an Stertinius deliret acumen?
 Verum, seu pisces, seu porrum, et caepe trucas;
 Utere Pompeio Grospho; et, si quid petet, ultro
 Defer: nil Grosphus, nisi verum, orabile, et aequum.
 Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest:
 Ne tamen ignores, quo sit Romana loco res:
 Cantaber Agrippae, Claudi virtute Neronis

6

10

15

20

25

Armenius cecidit ; is, imperiumque Phraates
Caesaris accepit genibus minor ; aurea fruges
Italiae pleno defundit Copia cornu.

EPISTOLA XIII.

AD VINIVM ASELLAM.

Docet, qua ratione velit, libellos suos Augusta tradi.

Ut proficiscentem docui te saepe, dinque ;
Augusto reddes signata volumina, Vini,
Si validus, si taster erit, si denique poscet :
Ne studio nostri pecces ; odiumque libellis
Sedulus importes, opera vehemente minister .
Si te forte meae gravis uret sarcina chartae ;
Abiicito potius, quam, quo perferre iuberis,
Clitellas ferus impingas ; Asinaeque paternum
Cognomen vertas in risum, et fabula fias .
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas .
Victor propositi, simul at perveneris illuc ;
Sic positum servabis onus, ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnam ;
Ut vinosa glomus furtivae Pyrrhia lanæ ;
Ut cum pileolo soleas conviva tribulis .
Nec vulgo narres, te sudavisse ferendo
Carmina, quae possint oculos, auresque migrari
Caesaris : oratus multa prece, nitere porro .
Vade, vale, cave ne titubes, mandataque frangas .

EPISTOLA XIV.

AD VILLICVM SVVM.

Illum carpit, quod urbanam vitam sibi exoptet .

Villice silvarum, et mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focus, et
Quinque bonos solitam Variam dimittere patres ;
Certemus, spinas animone ego fortius ; an tu
Evellas agro ; et melior sit Horatius, an res .
Me, quamvis Lamiae pietas, et cura moratur,
Fratrem moerentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiliter ; tamen istuc mens, animasque
Fert ; et amat spatii obstantia rumpere claustra ,
Rure ego viventem, tu dicis in Urbe, beatum :
Cui placet alterius, opa nimirum est odio sere .

Sultus uterque locum immeritum causatur inique :
 In culpa est animus, qui se non effugit umquam .
 Tu mediastinus tacita præce rura petabas ;
 Nunc Urbem, et ludos, et balnea villicus optas . 15
 Me constare mihi scis ; et discedere tristem,
 Quandocumque trahunt inuisa negotia Romam .
 Non eadem miramur : eo disconvenit inter
 Metque, et te : nam, quæ deserta, et inhospita teque
 Credis ; amoena, vosse, mecum qui sentit ; et odit, 20
 Quæ tu pulchra putas . Forais tibi, et unctis popinas
 Incutiant Urbis desiderium ; video ; et, quod
 Angulus iste feret piper, et thus, ocias avar ;
 Hæc vicinis subest vinum præbere tabernæ,
 Quæ possit tibi ; nec meretrix sibi quis, cuius 25
 Ad strepitum salias terræ gravis : et tamen urget
 Iampridem non tacta lignonibus arva ; bovemque
 Dissunctum curas, et strictis frondibus exple .
 Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
 Multa mole docendus aprico parcere prato . 30
 Nunc, age, quid nostrum expentum dividat, audi .
 Quem tenues decuere togas, nitidique capilli ;
 Quem scis immensam Cinaræ placuisse rapaci ;
 Quem, bibulam liquidi media de luce Falerai,
 Cens brevis iuvat ; et præpe rivum somnus in herbas 35
 Nec luisse potest ; sed non incidere ludum .
 Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
 Limat ; non odio obscuro, mortisque venanat :
 Rident vicini glebas, et saxa moventem .
 Cum servis urbana diaria rodere mavis ; 40
 Horum tu in numerum voto ruis ; invidet usum
 Lignorum, et pecoris tibi calo argutus, et hortum .
 Optat ephippia, bos piger ; optat arare caballus :
 Quam scit uterque, libens, contembo, exerceat arcent .

EPISTOLA XV.

AD G. NUMONIUM VALAM .

*Percontatur de Velia, et Salerni, deque rebus
 ad lucunde vivendum idoneis .*

Quæ sit hiems Velia ; quod Cæsum, Vals, Salerni ;
 Quorum hominum regio, et qualis via (nam mihi Baias
 Musa supervacuas Antonius ; et tamen illis
 Me facit iniviam, gelida quam perlucor unda

Per medium frigus : sane murteta relinqui ;
 Dictaque cessantem nervis elidere morbum,
 Sulfura contemni, vicus gemit, invidus agris,
 Qui caput, et stomachum supponere fontibus audent
 Clusinis; Gabiosque petunt, et frigida rura .
 Mutandus locus est, et diversoria nota ;
 Praeteragendus equus . Quo tendis ! non mihi Cumas
 Est iter, aut Baias ! laeva stomachosus habena
 Dicet equus ; sed equis frenato est auris in ore ;)
 Maior utrum populum frumenti copia pascat ;
 Collectosne bibant imbres, putosne perennes
 Dulcis aquae : (nam vitæ nihil moror illius orae .
 Rure meo possum quidvis perferre, patique :
 Ad mare quam veni, generosum, et lenè require,
 Quod curas abigat ; quod cum spe divite manet
 In venat, animumque meum ; quod verba ministret ;
 Quod me Lucanæ iuvenem commendet amicæ .)
 Tractus uter plures lepores, uter educet apros ;
 Ultra magis piceæ, et echinos æquora celent ;
 Pinguis ut inde domum possim, Phæaxque reveri !
 Scribere te nobis ; tibi nos adcedere par est .
 Maenius, ut, rebus maternis, atque paternis
 Fortiter absumptis, urbanus coepit haberi ;
 Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret ;
 Impransus non qui civem dignoscere hoste ;
 Quaelibet in quemvis opprobria fingere sævus ;
 Pernicies, et tempestas, barathrumque macelli ;
 Quidquid quaesierat, ventri donabat avaro .
 Hic, ubi nequitiae fautoribus, et timidis nil,
 Aut paullum abstulerat ; patinas cenabat omasi
 Villis, et agninae ; tribus urvis quod satis esset .
 Scilicet, ut ventres lamna candentes nepotum
 Diceret urendos, correptos . Bestius idem
 Quidquid erat nactus prædae maioris, ubi omne
 Verterat in fumum, et cinerem ; non hercule miror,
 Aiebat, si qui comedunt bona : quam sit obeso
 Nil melius turdo ; nil vulva pulchrius ampla .
 Nimirum hic ego sum : nam tota, et parvula laudo,
 Quam res deficiunt ; satis inter villis fortis .
 Verum, ubi quid melius contingit, et unctius ; idem
 Vos sapere, et solos aio bene vivere ; quorum
 Conspectus nitidis fundata pecunia villis .

EPISTOLA XVI.

AD QVINGTIVM.

Villam suam graphice describit; et, quis dicatur vir bonus, statuit.

Ne perconteris, fundus meus, optime Quincti,
 Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivae,
 Pomiane, an pratis, an amicta vitibus ulmæ:
 Seribetur tibi forma loquaciter, et situs agrî.
 Continui montes, ni dissocientur opaca
 Valle; sed, ut veniens dextrum latus adspiciat Sol;
 Laevum discedens curru fugiente vaporet.
 Temperiem laudes. Quid? si rubicunda benigni
 Corna vepres, et pruna ferant? si quereas, et ilex
 Multa fruge pecus, multa dominum raret umbra?
 Dicas adducam propius frondere Tarentum.
 Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
 Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus,
 Infirmo capiti fluit aptus, et utilis alvo.
 Hæc latebræ dulces, etiam, si credis, amoenae,
 Incolumem tibi me præstant Septembribus horis.
 Tu recte vivis, si curas esse, quod audis.
 Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum:
 Sed vereor, ne cui de te plus, quam tibi credas;
 Neve putes alium sapiente, bonoque beatum.
 Nea, si te populus sanum, recteque valentem
 Dictitet, occultam febrim sub tempus edendi
 Dissimules; donec manibus tremor incidat unctis.
 Scultorum incurata pudor malus ulcera celat.
 Si quis bella tibi terra pugnata, marique
 Dicat; et his verbis vacuas permulceat aures.
 Tene magis saluum populus velit, an populum tu;
 Servet in ambiguo, qui consulit et tibi, et Urbi,
 Iupiter; Augusti laudes agnoscere possis?
 Quam pateris sapiens, entendatusque vocari;
 Respondeone tuo, dic sodes, nomine? Nempe
 Vir bonus, et prudens dios delector ego, ac tu.
 Qui dedit hoc hodie; cras, si volet, auferet: ut si
 Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
 Fomæ meum est, inquit: pono, aristisque recedo.
 Idem si claret fasces, neget esse pudicum,

Contendat laqueo collum pressisse paternum;
 Mordear opprobriis falsis, neutemque colores?
 Falsus honor iuvat, et mendax infamia terret,
 Quem, nisi mendosum, et medicandum? Vir bonus est quiet
 Qui consulta patrum, qui leges, iuraque servat;
 Quo multae, magnaeque secantur indice lites;
 Quo res sponse; et quo causae teste tenentur.
 Sed videt hunc: omnis domus, et vicinia tota
 Introrsus turpem, speciosum pelle decora.
 Nec fortuna feci, nec fugi; si mihi dicat
 Servus: habes pretium, loris non ureris, aio.
 Non hominem occidi; non pasces in cruce corvos.
 Sum bonus, et frugi: remittit, negitatque Sabellus:
 Cautus enim metuit foveam lupo, accipiterque
 Suspectos laqueos, et opertum milans hamum.
 Oderunt peccare boni virtutis amore;
 Tu nihil admittes in te formidine poenae.
 Sit spes fallendi, miacebis sacra profanis:
 Nam de mille fabae modis quum surripis unum,
 Damnum est, non facinus, mihi pacto lenius isto.
 Vir bonus, omne Forum quem spectat, et omne tribunal,
 Quandocumque Deos vel porco, vel bove placat;
 Iane pater! clare, clare quum dixit, Apello!
 Labra movet, metuens audiri: pulchra Laverna,
 Da mihi fallere; da iusto, sanctoque videri:
 Noctem peccatis, et frandibus obliice nubem.
 Qui melior servo, qui liberior sit avarus,
 In triviis fixum quum se demittit ob assem,
 Non video: nam, qui cupiet, metuet quoque; porro
 Qui metuens vivet, liber mihi non erit umquam.
 Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
 Semper in augenda festinat, et obruitur re.
 Vendere quum possis captivum, occidere noli:
 Serviet utiliter: sine pascat durus, aretque:
 Naviget; ac mediis hiemet mercator in undis:
 Annuae proiit: portat frumenta, penumque.
 Vir bonus, et sapiens audebit dicere; Pentheu
 Rector Thebarum, quid me perferre, patique
 Indignum coges? Adinam bona. Nempe pecus, rebo, 75
 Lectos, argentum: tollas licet. In manicis, et
 Compedibus saevo te sub custode tenebo.
 Ipse Deus, simul atque volam, me solvet. Opinor,
 Nec sentit: moriar; mors ultima linea rerum est.

EPISTOLA XVII.

AD SCAEVAM.

*Quemadmodum potentiorum amicitia comparanda,
atque colenda.*

Quamvis, Scaeva, satis per te tibi consulis; et scis
 Quid tandem pacto deceat maioribus uti;
 Disce, docendus adhuc, quae censeat amicus; ut ei
 Caecus iter monstrare velit: tamen adspice, si quid
 Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur. 5
 Si te grata quies, et primam somnus in horam
 Delectat; si te pulvis, streptusque rotarum,
 Si laedit caupona; Ferentinum ire iubebo.
 Nam, neque divitibus contingunt gaudia solis;
 Nec vixit male, qui natus, moriensque fefellit. 10
 Si prodesse tuis, pueruloque benignus ipsum
 Ire tractare voles; accedes sicurus ad unctum.
 Si pranderet olus patienter, regibus uti
 Nollet Aristippus. Si sciret regibus uti,
 Fastidiret olus, qui me notat. Utrius horum 15
 Verba probes, et facta, doce; vel iunior audi,
 Cur sit Aristippi potior sententia: namque
 Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:
 Scurror ego ipse mihi; populo tu: rectius hoc, et
 Splendidius multo est. Equus ut me portet, alar rex, 20
 Officium facio. Tu poscis villa: verum te
 Dante minor; quamvis fers te nullius egentem.
 Omnis Aristippum decuit color, et status, et res,
 Tentantem maiora, fere praesentibus aequum.
 Contra, quem duplici panno patientis velat, 25
 Mirabor, vitae via si conversus decebit,
 Alter purpureus non expectabit amictum;
 Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet;
 Personamque feret non inconcinna utramque;
 Alter Mileti textam cane peius, et angui, 30
 Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
 Retuleris pannum: refer, et sine vivat ineptus.
 Res gerere, et captos ostendere civibus hostes,
 Attingit solum Iovis, et caelestia tentat.
 Principibus placuisse viris, non ultima laus est. 35
 Non cuivis homini contingit adire Corinthum;

Sedis, qui timuit, ne non succederet : esto .
 Quid ? qui pervenit, fecitne viriliter ? Atqui
 Hic est, aut nusquam, quod quaerimus . Hic onus horreo,
 Ut parvis animis, et parvo corpore maius ; 40
 Hic subit, et perfert . Aut virtus nomen inane est ?
 Aut decus, et pretium recte petit experientia viri .
 Coram rege suo de paupertate tacentes,
 Plus poscente ferent : distat, summane pudenter ;
 An rapias . Atqui rerum caput hoc erat, hic fons , 45
 Isdotata mihi soror est, pauperculus mater,
 Et fundus nec vendibilis, nec pascere firmus,
 Qui dicit ; clausat, victum date : succinit alter,
 Ec mihi dividuo findetur munere quadra .
 Sed, tacitus pasci et posat corvus, haberet 50
 Plus dapis ; et rixas multo minus, invidiamque .
 Brundisium comes, aut Surrentum duceus amoenum,
 Qui queritur salebras, et acerbum frigus, et imbres ;
 Aut cistam effractam, et subducta viatica plorat ;
 Nota refert meretricis acuminis, saepe catellam , 55
 Saepe pericelidem raptam sibi flentis ; uti mox
 Nulla fides damnis, verisque doloribus adit .
 Nec, semel irrisus, trivium attollere curat
 Fracto crure planum ; licet illi plurimas manet
 Lacrima ; per sanctum, iuratus dicat, Quirim ! 60
 Credite, non ludo ; crudeles tollite claudum ;
 Quere peregrinum, vicinia rauca reclamat .

EPISTOLA XVIII.

AD LOLLIVM .

*Amicitiae officia retractas ; et de paranda animi
 tranquillitate agit .*

Si bene te novi, metues liberrime Lollie,
 Semerantis speciem praebere, profecto amicum .
 Ut matrona meretrici dispar erit, atque
 Discolor ; infido scurras distabit amicus .
 Est huic diversum vitio vitium prope maius ; 5
 Asperitas agrestis, et inconcinna, gravisque,
 Quae se commendat tonem eaus, densibus attris ;
 Dum vult libertas dici mera, veraque virtus .
 Virtus est mediam vitiatorum, et utrinque reductum .
 Alper, in obsequium plus aequo prona, et imi , 10

Derisor lecti, sic nutum diuitis horret;
 Sic iterat voces, et verba cadentia tollit;
 Ut puerum saevo credas dictata magistro
 Reddere, vel partes mimum tractare secundas.
 Alter rixator, de lana saepe caprina 15
 Propugnat, nugis armatus: scilicet, ut non
 Sit mihi prima fides; et, vere quod placet, ut non
 Acriter elatrem, pretium aetas altera sordet.
 Ambigitur quid enim? Castor sciat, an Dolichos plus;
 Brundisium Minuci melius via ducat, an Appi. 20
 Quem dammosa Venus, quem praecepta alea nudat;
 Gloria quem supra vires et vestit, et ungit;
 Quem tenet argenti vitis importuna, famesque;
 Quem paupertatis pudor, et fuga; dives amicus,
 Saepe decem vitiis instructor, odit, et horret: 25
 Aut si non odit, regit: ac, veluti pia mater,
 Plus quam se sapere, et virtutibus esse priorem
 Vult; et ait prope vera. Mese, contendere noli,
 Stultitiam patiuntur opes. Tibi parvula res est;
 Arta decet sanum comitem toga: desine necum 30
 Certare. Eutrapelus, cuiuscumque nocere volebat,
 Vestimenta dabat pretiosa: beatus enim iam,
 Cum pulchris tunicis sumet nova consilia, et spes;
 Dormiet in lucem; scorto postponet honestum
 Officium; nummos alienos pascet; ad imum 35
 Thrax erit, aut olitoris ager mercede caballum.
 Arcanum neque tu scrutaberis illius nunquam;
 Commissumque teges et vino tortus, et ira.
 Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes;
 Nec, quum venari volet ille, poemata panges. 40
 Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis, atque
 Zethi dissiluit; donec, suspecta severo
 Conticuit lyra. Fraternis cessasse putatur
 Moribus Amphion: tu cede potentis amici
 Lenibus imperiis; quotiesque educet in agros 45
 Aetolis onerata plagis iumenta, canesque;
 Surge, et inhumanae senium deponere Camenae;
 Genes ut pariter pulmenta laboribus empta:
 Romanis sollemne viris opus, utile famae,
 Vitaeque, et membris: praesertim quum valeas, et 50
 Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
 Possis. Adde, virilis quod speciosius arma
 Non est, qui tractet. Scis, quo clamore coronae

Proelia sustineas campestris : denique saevam
 Militiam puer, et Cantabrica bella tolisci 55
 Sub duce, qui templis Parthorum signa refigit
 Nunc; et, si quid abest, Italiam adiudicat armis.
 Ac, ne te retrahas, et inexcusabilis absis;
 Quamvis nil extra numerum fecisse, modumque
 Curas; interdum nugaris rure paterno. 60
 Partitur lintres exercitus: Actia pugna,
 Te duce, per paucos hostili more refertur.
 Adversarius est frater; lacus, Hadria; donec
 Alterutrum velox victoria fronte coronet.
 Consentire suis studiis qui crediderit te, 65
 Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
 Protinus ut moneam, si quid monitoris eges tu;
 Quid de quoque viro, et cui dicas, saepe videto.
 Percontatorem fugito: nam garrulus idem est;
 Nec retinent patulae commissa fideliter aures; 70
 Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
 Non ancilla tuum iecur ulceret ulla, puerque,
 Intra-marmoreum venerandi limen amici:
 Ne dominus pueri pulchri, carneve puellae,
 Munere te parvo bect; aut incommodus angat. 75
 Qualem commendes, etiam, atque etiam adspice; ne mox
 Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
 Fallimur, et quondam non dignum tradimus: ergo
 Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri;
 Ut penitus notum, si tentent crimina, serves; 80
 Tuterisque tuo fidem praesidio: qui
 Dente Theonino quum circumroditur, ecquid
 Ad te post paulo ventura pericula sentis?
 Nam tua res agitur, paries quum proximas ardat;
 Et neglecta volent incendia sumero vires: 85
 Dalcis inexpertis cultura potentis amici;
 Expertus metuit. Tu, dum tua navis in alto est,
 Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
 Oderunt hilarem tristes, tristemque iocosi;
 Sedarum celeres; agilem, gravamque remissi: 90
 Potiores bibuli media de nocte Falerni
 Oderunt porrecta negantem pocula; quamvis
 Nocturnos vapores te formidare vapores.
 Deme supercilio nubem: plerumque modestus
 Occupat obscari speciem, taciturnus acerbi. 95
 Inter cuncta lege, et percentabere doctos,

Quas ratione queas traducere leniter ævum ;
 Num te semper inops agitet, vexetque cupido ;
 Num pavor, et rerum mediocriter utilium spes :
 Virtutem doctrina parat, naturæ donet : 100
 Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum :
 Quid pure tranqillet ; honor, an dulce lucellum,
 An secretum iter, et fallentis semita vitæ .
 Me quoties reficit gelidus, Digentia, rivus,
 Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus ; 105
 Quid sentire putas ? quid credis, amice, precari ?
 Sic mihi, quod nunc est ; etiam minus ; et mihi vivam
 Quod superest ævi, si quid superesse volunt Di :
 Sit bonus librorum, et provine frugis in annum,
 Copia ; ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ . 110
 Sed satq̃ est orare Iovem, quæ donat, et aufert :
 Det vitam, det opes ; æquum mi animam ipse parabo .

EPISTOLA XIX.

AD C. GILVIVM MÆCENATEM .

*Vitiosam in carminibus pangendis imitandi rationem
 suggillat ; et cur sua poemata, quibusdam
 non placeant, ostendit .*

Frisco si credis, Mæcenas doctæ, Cratino,
 Nulla placere diu, nec vivere carmina possunt,
 Quæ scribuntur aquæ potantibus . Ut male sanos
 Adscripsit Liber Sisyris, Fauniquæ poetæ ;
 Vina fere dulces elucent mæne Camenæ . 5
 Laudibus arguitur vini vinosus Homerus :
 Ennius ipse pater nunquam, nisi potus, ad arma
 Prosiluit dicenda . Forum, Putealque Libonis
 Mandabo siccis ; adinam cantare severis .
 Hoc singuli edixi ; non cessavere poetæ 10
 Nocturno certare mero, potero diurno .
 Quid ? si quis vultu torvo ferus, et pede nudo,
 Strigusque togæ similes textore Catonem ;
 Virtutemne repræsentet, moresque Catonis ?
 Rupit Iarbitum Timagenis æmula lingua ; 15
 Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi .
 Decipit exemplar vitis imitabile ; quod si
 Pallarem casu, biberent exsangue cuminum .
 O imitatores, servum pecus, ut mihi sæpe

Etena, saepe iocum vestri movere tumultus ?
 Libera per vacuum posuit vestigia princeps ;
 Non aliena meo pressit pede : quis tibi fidit
 Dux, regit examen . Parios ego primus iambos
 Ostendi Latio ; numeros, animosque sequutus
 Archilochi ; non res, et agentis verba Lycamben . 25
 Ac, ne me foliis ideo brevioribus ornes,
 Quod timui mutare modos, et carminis artem ;
 Temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho ;
 Temperat Alcaeus ; sed rebus, et ordine dispar,
 Nec socerum quaerit, quem veribus oblinat auris ; 30
 Nec sponsae laqueum famoso carmine nectit .
 Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
 Vulgavi fidem : iuvat immemorata ferentem,
 Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri . 35
 Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
 Laudet, ametque domi ; premat extra limen iniquus ?
 Non ego ventosae plebis suffragia venor,
 Impensis cenarum, et tritae munere vestis ;
 Non ego nobilium scriptorum auditor, et ultor,
 Grammaticas ambire tribus, et pulpita dignor . 40
 Hinc illae lacrimae . Spissis indigna theatris
 Scripta pudet recitare, et nugis addere pondus,
 Si dixi ; rideas, ait ; et Iovis auribus ista
 Servas : fides enim, manare poetica mella .
 Te solum, tibi pulcher . Ad haec, ego naribus uti 45
 Formido : et, luctantis aento ne secer ungui,
 Displicet iste locus, clamo ; et diludia posco .
 Ludus enim genuit trepidum certamen ; et iram ;
 Ira truces inimicitias, et funebre bellum .

EPISTOLA XX.

AD LIBRUM SEPTIMUM .

*Quae illi reformidanda sint ; et quae de auctore ipso
 praedicare debeat, aperis .*

Vertumnum, Ianumque, liber, spectare videris ;
 Scilicet ut prostes Sosiorum punice mundus .
 Odisi claves, et grata sigilla pudico ;
 Paucis ostendi gemis, et communia laudas ;
 Non ita nutritus . Fuge, quo descendere gestis ;
 Non erit emisso reditus tibi . Quid miser ego ?

Quid volui ? dices , ubi quis te laeserit ; et scis
 In breve te cogi , plenus quum languet amator .
 Quod si non odio peccantis desipit augur ,
 Carus eris Romae , donec te deserat aetas . 10
 Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
 Coeperis ; aut tineas pasces taciturnus inertes ;
 Aut fugies Uicam , aut vinctus mitteris Ilerdam .
 Ridebit monitor non exauditus ; ut ille ,
 Qui male parentem in rupes protrusit asellam 15
 Iratus . Quis enim invitum servare laboret ?
 Hoc quoque te manet , ut pueros elementa docentem
 Occupet extremis in vicis balba senectus .
 Quum tibi Sol tepidus plures admoverit aures ,
 Me liberino natum patre , et in tenui re 20
 Maiores pennas nido extendisse loqueris :
 Ut , quantum generi demas , virtutibus addas ;
 Me primis Urbis belli placuisse , domique :
 Corporis exigui , praecanum , Solibus aptum :
 Irasci celerem ; tamen ut placabilis essem . 25
 Forte meum si quis te percontabitur aevum ;
 Me quater undenos sciat implevisse Decembres ,
 Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno ,

189
Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARVM

LIBER SECVNDVS.

EPISTOLA I.

AD AVGVSTVM.

*Principis laudibus poetarum laudes miscet, in quas
illum vult esse benignum; atque recentiores
cum veteribus acutissime comparat.*

Quum tot sustineas, et tanta negotia solus;
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Caesar. 5
Romulus, et Liber pater, et cum Castore Pollux,
Post ingentia facta Deorum in templa recepti;
Dum terras, hominumque colunt genus, aspera bella
Componunt, agros adsignant, oppida condunt;
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis: Dicam qui contudit Hydram, 10
Notaque fatali portenta labore subegit;
Comperit invidiam supremo fine domari.
Urit enim fulgore suo, qui praegravat artes,
Infra se positos; extinctus amabitur idem. 15
Praesenti tibi maturos largimur honores,
Iurandasque tuum per numen ponimus aras;
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuas hic populus, sapiens, et iustus in uno,
Te nostris ducibus, te Graiis antefereundo; 20
Cetera nequaquam simili ratione, modoque
Aestimât; et, nisi quae terris semota, suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit, et odit:
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,
Quas his quinque viri sanxerunt, foedera regum 25
Vel Gabiis, vel cum rigidis aequata Sabinis,
Pontificum libros, annosa volumina varum,
Dictitet Albano Musas in monte loquutas.
Si, quia Graecorum sunt antiquissima quaeque
Scripta vel optima, Romani pensantur eadem

Scriptores trufus; non est quod multa loquamur: 30
 Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
 Venimus ad summum fortunae: pingimus, atque
 Paullimus, et luctamur Achivis scitius uncis.
 Si meliora dies, ut vina, poenata reddit;
 Scire velim, chartis pretium quotus adroget annus. 35
 Scriptor, abhinc annos centum qui decedit, inter
 Perfectos, veteresque referri debet? an inter
 Viles, atque novos? Excludat iurgia finis.
 Est vetus, atque probus, centum qui perficit annos.
 Quid? qui deperit minor uno mense, vel anno, 40
 Inter quos referendus erit? veteresne poetas?
 An quos et praesens, et postera respuat aetas?
 Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
 Qui vel mense brevi, vel toto est iunior anno.
 Utor permissio; caudaeque pilos ut equinae, 45
 Paullatim vello; et demo unum, demo et item unum;
 Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
 Qui redit in fastos, et virtutem aestimat annis;
 Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.
 Ennius, et sapiens, et fortis, et alter Homerus, 50
 Ut critici dicunt, leviter curare videtur,
 Quo promissa cadant, et somnia Pithagorea.
 Naevius in manibus non est, et mentibus haeret
 Pene recens: adeo sanctum est vetus omne poema.
 Ambigitur quoties, uter utro sit prior; aufert 55
 Pacuvius docti famam senis, Accius alti.
 Dicitur Afrani toga convenisse Menandro;
 Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;
 Vincere Caecilius gravitate, Terentius arte.
 Hos ediscit; et hos, arto stipata theatro, 60
 Spectat Roma potens: habet hos, numeratque poetas
 Ad nostrum tempus, Livi scriptoris ab aevo.
 Interdum vulgus rectum videt; est, ubi peccat.
 Si veteres ita miratur, landatque poetas:
 Ut nihil anteferat, nihil illis comparet; errat. 65
 Si quaeſſam nimis antiquae, si pleraque dure
 Dicere credit eos; ignave multa fatetur;
 Et sapit, et mecum facit, et Iove indicat aequo.
 Non equidem insector, delendave carmina Livi
 Esse reor; memini quae plagosum mihi parvo 70
 Orbilius dictare: sed emendata videri;
 Pulchraque, et exactis minimum distancia; miror.

Inter quae verbum emicuit si forte decorum ;
 Si versus paulo concinnior unus, et alter ;
 Iniuste totum ducit, venditque poema . 75
 Indignor quidquam reprehendi ; non quia crasse
 Compositum, illepideve putetur ; sed quia nuper :
 Nec veniam antiquis ; sed honorem, et praemia posci .
 Recte, necne crocum, floresque perambulet Attae
 Fabula, si dubitem ; clament perisse pudorem 80
 Cuncti pene patres, ea quum reprehendere coner,
 Quae gravis AEsopus, quae doctus Roscius egit :
 Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt ;
 Vel quia turpe putant parere minoribus ; et quae
 Imberbes didicere, senes perdenda fateri . 85
 Iam Saliare Numinae carmen qui laudat ; et illud,
 Quod mecum ignorat, solus vult scire videri .
 Ingeniis non ille favet, plauditque sepultis ;
 Nostra sed impugnat ; nos, nostraque lividus odit .
 Quod si tam Graeis novitas invisae fuisset, 90
 Quam nobis ; quid nunc esset vetus ? aut quid haberet,
 Quod legeret, tereretque Quiritum publicus usus ?
 Ut primum positis nugari Graecia bellis
 Coepit, et in vitium fortuna labier aequa ;
 Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum ; 95
 Marmoris, aut eboris fabros, aut aeris amavit ;
 Suspendit picta vultum, mentemque tabella ;
 Nunc tibicinibus, nunc est gravisa tragoedis :
 Sub nutrica puella velut si luderet infans ;
 Quod cupide petit, mature plena reliquit . 100
 Quid placet, aut odio est, quod non mutabile credas ?
 Hoc paces habuere bonae, venticque secundi .
 Romae dulce diu fuit, et sollemne, reclusa
 Mane domu vigilare ; clienti promere iura ;
 Cautos nominibus rectis expendere nummos ; 105
 Maiores audire ; minori dicere, per quae
 Crescere res posset ; minui damnosa libido .
 Mutavit mentem populus levis, et calet uno
 Scribendi studio : pueri, patresque severi
 Fronde comas vincti cenant, et carmina dictant, 110
 Ipse ego, qui nullos me adfirmo scribere versus,
 Invenior Parthis mendacior ; et prius orto
 Sole vigil calamum, et chartas, et scrinia posco .
 Navim agere ignarus navis timet ; abrotonum aegro
 Non audet, nisi qui didicit, dare ; quod medicorum est,

Promittunt medici; tractant fabrilia fabri. 115
 Scribimus indocti, doctique poemata p̄ssim.
 Hic error tamen, et levis haec insania, quantas
 Virtutes habeat, sic collige. Vatis avarus
 Non temere est animus: versus amat, hoc studet unum:
 Detrimenda, fugas servorum, incendia ridet: 121
 Non fraudem socio, puerove incogitat ullam
 Pappillo: vivit siliquis, et pane secundo;
 Militiae quamquam piger, et majus, utilis urbi.
 Si das hoc, parvis quoque rebus magna iuvare; 125
 Os tenerum pueri, balbumque poeta figurat;
 Torquet ab obscaenis iam nunc sermonibus aurem;
 Mox etiam pectus praeceptis format amicis;
 Asperitatis, et invidiae corrector, et irae:
 Recte facta refert; orientia tempora notis 130
 Instruit exemplis; inopem solatur, et aegrum.
 Castis cum pueris ignara puella mariti
 Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
 Poscit opem chorus, et praesentia numina sentit;
 Caelestes implorat aquas docta prece blandus; 135
 Avertit morbos, metuenda pericula pellit;
 Impetrat et pacem, et locupletem frugibus annum.
 Carmine Di superi placantur, carmine Manes.
 Agricolae prisci, fortes, parvoque beati,
 Condita post frumenta, levantes tempore festo 140
 Corpus, et ipsum animum, spe finis dara ferentem,
 Cum sociis operum, et pueris, et coniuge fida,
 Tellurem porco, Silvanum lacte piabant;
 Floribus, et vino Genium, memorem brevis aevi.
 Fescennina per hunc inventa licentia morem, 145
 Versibus alternis opprobria rustica fudit;
 Libertasque recurrentes accepta per annos
 Lussit amabiliter; donec iam saevus apertam
 In rabiem coepit verti iocus, et per honestas
 Ire domus impune minax. Doluere cruento 150
 Dente lacesiti; fuit intactis quoque cura
 Conditione super communi; quin etiam lex,
 Poënaque lata, malo quae nollet carmine quemquam
 Describi: vertere modum, formidine fustis,
 Ad bene dicendum, delectandumque redacti. 155
 Graecia capta ferum victorem cepit, et artes
 Inculit agresti Latio: sic horridus ille
 Defluxit numerus Saturnius, et grave virus

Munditiæ pepulere: sed in longum tamen ævum
 Manserunt, hodieque manent, vestigia ruris. 160
 Serus enim Graecis admovit acumina chartis:
 Ex, post Punica bella quietus, quærere coepit,
 Quid Sophocles, et Thespis, et AEschylus utile ferrent.
 Tentavit quoque, rem si digne vertere posset;
 Et placuit sibi, natura sublimis, et acer; 165
 Nam spirat tragicum satis, et feliciter audet;
 Sed turpem putat inscite, metuitque lituram.
 Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
 Sudoris minimum; sed habet comoedia tanto
 Plus oneris, quanto veniæ minus. Adspice, Plantus
 Quo pacto partes tutetur amantis ephebi; 170
 Ut patris attenti, lenonis ut insidiosi:
 Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis;
 Quam non adstricto percurrat pulpita socco:
 Gestit enim nummum in foculos demittere; post hoc
 Securus, cadat, an recto stet fabula talo. 175
 Quæm tulit ad scaenam ventoso Gloria curru;
 Exanimat lentus spectator, sedulus inflat.
 Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum
 Subruit, aut reficit. Valeat res ludicra, si me 180
 Palma negata macrum, donata reducit opimum.
 Saepe etiam audacem fugat hoc, terretque poetam;
 Quod numero plures, virtute, et honore minores,
 Indocti, stolidique, et depugnare parati,
 Si discordet eques, media inter carmina poscunt 185
 Aut ursum, aut pugiles: his nam plebecula plaudit.
 Verum equitis quoque iam niigravit ab aure voluptas
 Omnis ad incertos oculos, et gaudia vana.
 Quattuor, aut plures aulae premuntur in horas;
 Dum fugiunt equitum turmae, peditumque catervae: 190
 Mox trahitur manibus regum fortuna retortis;
 Eseda festinant, pilenta, petorrita, naves:
 Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
 Si foret in terris, rideret Democritus; seu
 Diversum confusa genus panthera camelo, 195
 Sive elephas albus vulgi converteret ora:
 Spectaret populum ludis attentus ipais,
 Ut sibi praebentem mimo spectacula plura.
 Scriptores autem narrare putaret asello
 Fabellam surdo: nam, quæ pervincere voces 200
 Evaluer sonum, referunt quem nostra theatra?

Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum;
 Tanto cum strepitu ludi spectantur. et artes,
 Divitiæque peregrinae; quibus oblitus actor
 Quum stetit in scaena, concurrat dextera laevae. 205
 Dixit adhuc aliquid? Nil sane. Quid placet ergo?
 Lana Tarentino violas imitata veneno.
 Ac ne forte putes, me, quae facere ipse recusam,
 Quum recte tractent alii, laudare maligne:
 Ille per extantum funem mihi posse videtur 210
 Ire poeta; ineum qui pectus inaniter angit,
 Irritat, mulcet, falsus terroribus implet,
 Ut magus; et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
 Verum age; et his, qui se lectori credere malunt,
 Quam spectatoris fastidia ferre superbi, 215
 Curam reddere brevem; si munus Apolline dignum
 Vis complere libris, et variis addere calcar;
 Ut studio maiore petant Helicon virentem.
 Multa quidem nobis facimus mala saepe poetae,
 Ut vineta egomet cedam mea; quum tibi librum 220
 Sollicito damus, aut fesso; quum laedimur, unum
 Si quis amicorum est ausus reprehendere versum;
 Quum loca, iam recitata, revolvimus irrevocati;
 Quum lamentamur, non apparere labores
 Nostros, et tenui deducta poemata filo: 225
 Quum speramus, eo rem venturam; ut simul atque
 Carmina rescieris nos fingere; commodus ultro
 Arcellas; et egere vetes, et scribere cogas.
 Sed tamen est operae pretium, cognoscere, quales
 AEdiſſus habeat belli spectata, domique 230
 Virtus; indigno non committenda poetae.
 Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
 Choerilus, incultis qui versibus, et male natis,
 Rettulit acceptos, regale nomisma, Philippos.
 Sed, veluti tractata notam, labemque remittunt 235
 Atramenta; fere scriptores carmine foedo
 Splendida facta linunt. Idem rex ille, poema
 Qui tam ridiculum tam care prodigus emit;
 Edicto vetuit, ne quis se, praeter Apellem,
 Pingeret; aut alius Lysippo duceret aera, 240
 Fortis Alexandri vultum simulantis. Quod si
 Iudicium subtile videndis artibus, illud
 Ad libros, et ad haec Musarum dona vocares;
 Boeotum in crasso iurares aere natum.

At neque dedecorant tua de ea iudicia, atque
 Munera; quae multa dantis cum laude tulerunt,
 Dilecti tibi Virgilius, Variusque, poetae.
 Nec magis expressi vultus per abenea signa;
 Quam per vatis opus mores, animique virorum
 Clarorum apparent. Nec sermones ego mallem 250
 Repentes per humum; quam res componere gestas;
 Terrarumque situs, et flumina dicere, et arces
 Montibus impositas, et barbara regna; tuisque
 Auspiciis totam confecta duella per orbem,
 Claustraque custodem pacis cobibentia Ianum; 255
 Et formidatam Parthis te principe Romam:
 Si, quantum cuperem, possem quodque; sed neque parvum.
 Carmen maiestas recipit tua; nec meus audet
 Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent,
 Sedulitas autem, stulte quem diligit, urget; 260
 Praecipue quam se numeris commendat, et arte.
 Discit enim citius, meminitque libentius illud,
 Quod quis deridet; quam quod probat, et veneratur.
 Nil moror officium, quod me gravat: ac neque ficto
 In peius vultu proponi cereus usquam; 265
 Nec prave factis decorari versibus opto:
 Ne rubeam pingui donatus munere; et una
 Cum scriptore meo, capta porrectus aperta,
 Deferar in vicum vendentem thus, et odores,
 Et piper, et quidquid chartis amicitur ineptis. 270

EPISTOLA II.

AD IVLIVM FLORVM.

*Excusat se, variis de causis, a carminibus, et epistolis
 conscribendis, ac in philosophia totus iam esse ait.*

Flore, bono, claroque fidelis amice Neroni,
 Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
 Tibure, vel Gabiis; et tecum sic agat: Hic et
 Candidus, et talos a vertice pulcher ad imos,
 Fiet, eritque tuus nummorum millibus octo; 4
 Verni ministeriis ad nutus aptus heriles;
 Litterulis Graecis imbutus: idonens arti
 Cuilibet, argilla quidvis imitabitur uda:
 Quia etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
 Multa fidem promissa levant, ubi plenius aequo 10

Laudat Venalet, qui vult extrudere, merces.
 Res urget me nulla: meo pauper sum in aere.
 Nemo hoc mangonum faceret tibi: non temere a me
 Quivis ferret idem. Semel hic cessavit; et, ut fit,
 In scalis latuit, metuens pendentis habenae. 15
 Des' nummos; excepta nihil te si fuga laedat.
 Ille ferat pretium, poenae securus, opinor.
 Prudens emisti vitiosum; dicta tibi est lex.
 Insequeris tamen hunc, et lite moraris iniqua?
 Dixi me pigrum proficiscenti tibi; dixi 20
 Talibus officiis prope mancum: ne mea, saevus
 Iurgares, ad te quod epistola nulla veniret.
 Quid tum profeci, mecum facientia iura
 Si tamen attentas? Quereris super hoc etiam, quod
 Expectata tibi non mittam carmina mendax. 25
 Luculli miles, collecta viatica multis
 AErumnis, lassus dum noctu sterit, ad assem
 Perdiderat: post hoc vehemens lupus, et sibi, et hosti
 Iratus pariter, ieiunis dentibus acer;
 Praesidium regale loco deiecit, ut aiunt, 30
 Summe munito; et multarum divite rerum.
 Clarus ob id factum, donis ornatur honestis;
 Accipit et bis dena super sestertia nummum.
 Forte sub hoc tempus castellum evertere praetor,
 Nescio quod cupiens, hortari coepit eundem 35
 Verbis, quae timido quoque possent addere mentem,
 I, bone, quo virtus tua te vocat; i pede fausto,
 Grandia laturus meritorum praemia: quid stas?
 Post haec ille catus, quantumvis rusticus: ibit,
 Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit. 40
 Romae nutrir mihi contigit; atque doceri,
 Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
 Adiecere bonae paulo plus artis Athenae:
 Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum;
 Atque inter silvas Academi quaerere verum. 45
 Dura sed emovere loco me tempora grato;
 Civilisque rudem belli tulit aestus in arma,
 Caesaris Augusti non responsura lacertis.
 Unde simul primum me dimisere Philippi,
 Decis humilem pennis, inopemque paterni 50
 Et laris, et fundi; paupertas impulit audax,
 Ut versus facerem: sed, quod non desit, habentem,
 Quae poterant unquam satis expurgare cicuta;

Nī melius dormire pntem, quam scribere versus ?
 Singula de nobis anni praedantur euntes : 55
 Eripuere iocos, Venerem, convivīa, ludum ;
 Tendunt extorquere poemata : quid faciam vis ?
 Denique non omnes eadem mirantur, amantque :
 Carmine tu gaudes ; hic delectatur iambis ;
 Ille Bioncis sermonibus, et sale nigro . 60
 Tres mihi convivae prope dissentire videntur,
 Poscentes vario multum diversa palato .
 Quid dem ? quid non dem ? renuis tu, quod iubet alter ;
 Quod petis, id sane est invisum, acidumque duobus .
 Praeter cetera, me Romaene poemata censes 65
 Scribere posse, inter tot curas, totque labores ?
 Hic sponsum vocat ; hic auditum scripta, relictis
 Omnibus officiis : cubat hic in colle Quirini,
 Hic extremo in Aventino ; visendus uterque .
 Intervalla vides humane commoda . Verum, 70
 Puras sunt plateae, nihil ut meditantibus obstat ?
 Festinat calidus mulis, gerulisque redemptor :
 Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum ;
 Tristia robustis luctantur funera plaustris :
 Hac rabiosa furit canis ; hac lutulenta ruit sus . 75
 I nunc, et versus tecum meditare canoros .
 Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes ;
 Rite cliens Bacchi, somno gaudentis, et umbra .
 Tu me inter strepitus nocturnos, atque diurnos,
 Vis canere, et contracta sequi vestigia vatū ? 80
 Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas ;
 Et, studiis annos septem dedit, insensitque
 Libris, et curis ; statua taciturnius exit
 Plerumque, et risu populum quatit : hic ego rerum
 Fluctibus in mediis, et tempestatibus Urbis, 85
 Verba lyrae motura sonum connectere digner ?
 Frater erat Romae consulti rhetor, ut alter
 Alterius sermone ueros audiret honores :
 Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mucius ille .
 Qui minus argutos vexat furor iste poetas ? 90
 Carmina compono, hic elegos . Mirabile visu,
 Caelatumque novem Musis opus adspice : primum,
 Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
 Spectemus vacuam Romanis vatibus aedem .
 Mox etiam, si forte vacas, sequere ; et procul audi, 95
 Quid ferat ; et quare sibi nectat uterque coronam .

Caedimur, et totidem plagis consumimus hostem,
 Lento Samnites ad lumina prima duello.
 Discedo Alcaeus puncto illius: ille meo quis?
 Quis? nisi Callimachus? si plus adposcere visus;
 Fit Mimnermus, et optivo cognomine crescit. 100
 Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
 Quam scribo; et supplex populi suffragia capto:
 Idem, finitis studiis, et mente recepta,
 Obscurem patulas impune legentibus aures. 105
 Ridentur mala qui componunt carmina: verum,
 Gaudent scribentes, et se venerantur; et ultro,
 Si taceas, laudant quidquid scripsere, beati.
 At, qui legitimum cupiet fecisse poema;
 Cum tabulis animum censoris sumet honesti: 110
 Audebit, quaecumque parum splendoris habebunt,
 Et sine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
 Verba movere loco; quamvis invita recedant,
 Et versentur adhuc intra penetralia Vestae.
 Obscurata diu populo bonus eruet; atque 115
 Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
 Quae priscis memorata Catonibus, atque Cethegis;
 Nunc situs informis premit, et deserta vetustas:
 Adsciscet nova, quae genitor produxerit usus.
 Mic vehemens, liquidus, puroque simillimus amni, 120
 Fundet opes; Latiumque beabit divite lingua:
 Luxuriantia compescet; nimis aspera sano.
 Levabit cultu; virtute carentia tollet:
 Ludentis speciem dabit, et torquetur; ut qui
 Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur. 125
 Praetulerim scriptor delirus, inersque videri;
 Dum mea delectent mala me, vel denique fallant;
 Quam sapere, et ringi. Fuit haud ignobilis Argie,
 Qui se credebat miros audire tragoedos,
 In vacuo laetus sessor, plansorque theatro. 130
 Cetera qui vitae servaret munia recto.
 More; bonus sane vicinus, amabilis hospes,
 Omnis in uxorem, posset qui ignorare servis;
 Et signo laeso non insanire lagenae:
 Posset qui rupem, et puteum vitare patentem. 135
 Hic, ubi cognatorum opibus, curisque refectus,
 Expulit helleboro morbum, bilemque meraco,
 Ea redit ad se se; pol! me occidistis amici;
 Non servastis, ait, cui sic extorta voluptas;

Et demptus per vim mentis gratissimus error. 199
 Nimirum sapere est, abiectis utile nugis,
 Et tempestivum pueris concedere ludum : 140
 Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis ;
 Sed verae numerosque, modosque ediscere vitæ.
 Quo circa mecum loquor hæc, tacitusque recordor : 145
 Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ,
 Narrares medicis : quod, quanto plura parasti,
 Tanto plura cupis, nulline faterier audes ?
 Si vulnus tibi, monstrata radice, vel herba,
 Non fieret levius ; fugeres, radice, vel herba 150
 Proficiente nihil, curarier ? Audieras, cui
 Rem Di donarent, illi decedere pravam
 Stultitiam ; et quum sis nihilo sapientior, ex quo
 Plenior es ; tamen uteris monitoribus isdem ?
 At si divitiæ prudentem reddere possent ; 155
 Si cupidum, timidumque minus te ; nempe ruberes,
 Viveret in terris te si quis avarior uno.
 Si proprium est, quod quis libra mercatur, et aere ;
 Quaedam, si credis consultis, mancipat usus.
 Qui te pascit ager, tuus est : et villicus Orbi, 160
 Quum segetes occat, tibi innox frumenta daturus,
 Te dominum sentit : das nummos ; accipis uvam,
 Pullos, ova, cadum temeti : nempe, modo isto
 Paullatim mercaris agrum ; fortasse trecentis,
 Aut etiam supra, nummorum millibus emptum . 165
 Quid refert, vivas numerato nuper, an olim ?
 Emptor Aricini quondam, Veientis et arvi,
 Emptum cenat olus, quamvis aliter putat ; emptio
 Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum :
 Sed vocat usque suum, qua populus, adsita certis 170
 Limitibus, vicina refugit iurgis ; tamquam
 Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horæ,
 Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte suprema,
 Permutet dominos ; et cedat in altera iura .
 Si, quia perpetuus nulli datur usus ; et heres 175
 Heredem alterius, velut undæ supervenit undam ;
 Quid vici prosunt, aut horreo ? quidve Calabria
 Saltibus adiectis Lucani ; si metit Orcus
 Grandia cum parvis, non exorabilis auro ?
 Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas, 180
 Argentum, vestes Gaetulo murice tinctas,
 Sunt, qui non habeant ; est, qui non curat habere .

Cūr alter fratrum cessare, et ludere, et ungi
 Praeferat Herodis palmetis pinguibus; alter
 Dives, et importunus, ad umbram lucis ab ortu 185
 Silvestrem flammis, et ferro mitiget agrum:
 Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
 Naturae Deus humanae mortalis in unum —
 Quodque caput, vultu mutabilis, albus, et ater.
 Utar; et ex modico, quantum res poscet, acervo 190
 Tollam; nec metuam, quid de me indicet heres;
 Quod non plura datis invenerit: et tamen idem
 Scire volam, quantum simplex, hilarisque nepoti
 Discrepet; et quantum discordet parvus avaro.
 Distat enim, spargas tua prodigus; an neque sumptum
 Invitus facias; neque plura parare labores: 196
 Ac potius, puer ut festis quinquatribus olim,
 Exiguo, gratoque fruaris tempore raptim.
 Pauperica immunda domus procul absit. ego, utrum
 Nave ferar magna, an parva; feras unus, et idem. 200
 Non agimur tumidis velis Aquilone secundo;
 Non tamen adversis aetatem ducimus Austris.
 Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re;
 Extremi primorum, extremis usque priores.
 Non es avarus? abi, Quid? cetera iam simul isto 205
 Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
 Ambitione? caret mortis formidine, et ira?
 Somnia, terrorés magicos, miracula, sagas,
 Nocturnos Lemures, portentaque Thessala rides?
 Natales grate numeras? ignoscis amicis? 210
 Lenior, et melior sis accedente senecta?
 Quid te exempta levat spinis de pluribus una?
 Vivere si recte nescis, decede peritis.
 Lusisti satis, edisti satis, atque bibisti:
 Tempus abire tibi est; ne potum largius aequo 215
 Rideat; et pulset lasciva decentius aetas.

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLA AD PISONES,

SIVE

DE ARTE POETICA

LIBER.

Humano capiti cervicem pictor equinam
Iungere si velit, et varias inducere plumas,
Undique collatis membris; ut turpiter atrum
Desinat in piecem mulier formosa superbae:
Spectatum admissi risum teneatis, amici?
Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
Persimilem; cuius, velut aegri somnia, vanae
Fingentur species; ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formae. Pictoribus, atque poetis,
Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas. 10
Scimus, et hanc veniam petimusque, damusque vicissim;
Sed non ut placidis coeant immitia; non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque, et magna professis,
Purpureus, late qui splendeat, unus, et alter 15
Adscitur pammus; quum locus, et ara Dianae;
Et properantis aquae per amoenos ambitus agros;
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat his locus. Et fortasse cupressum
Scis simulare; quid hoc, si fractis enatat exapes 20
Navibus, aere dato, qui pingitur? Amphora coepit
Iustitui; corrente rota, cur arceus exit?
Denique, sit quidvis simplex dumtaxat, et unum.
Maxima pars vatium, pater, et iuvenes patre digni,
Decipimur specie recti: brevis esse laboro, 25
Obscurus fio: sectantem levia nervi
Deficiunt, animique; professus grandia turgēt;
Serpit humi tutus nimium, timidusque procellae.
Qui variare cupit rem prodigialiter enam;
Delphinum silvis appingit, fluctibus aprum. 30
In vitium ducit culpae fuga, si caret arte.
AEmilium circa Ludum faber, unus et unguis
Exprimet, et molles imitabitur aere capillos;
i 5.

Infelix operis summa, quid ponere totum.
 Nesciet; hunc ego me, si quid componere curem, - 35
 Non magis esse velim, quam naso vivere pravo;
 Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.
 Sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam
 Viribus; et versate diu, quid ferre recuset,
 Quid valeant humeri. Cui lecta potenter erit res; 40
 Nec facundia deseret hanc, nec lucidus ordo.
 Ordinis haec virtus erit, et Venus, haud ego fallor;
 Ut iam nunc dicat; iam nunc debentia dici
 Pleraque differat, et praesens in tempus omittat:
 Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor. 45
 In verbis etiam tenuis, cautusque serendis;
 Dixeris egregie; notum si callida verbum
 Reddiderit iunctura novum. Si forte necesse est,
 Indiciis monstrare recentibus abdita rerum:
 Fingere cinctutis non exaudita Cethegis 50
 Continget; dabiturque licentia sumpta pudenter.
 Et nova, fictaque nuper habebunt verba fidem; si
 Graeco fonte cadant, parce detorta. Quid autem
 Caecilio, Plautoque dabit Romanus, ademptum
 Virgilio, Varioque? Ego cur, acquirere pauca 55
 Si possum, invideor; quam lingua Catonis, et Eni;
 Sermonem patrium ditaverit; et nova rerum
 Nomina protulerit? Licuit, semperque licebit;
 Signatum praesente nota producere nomen.
 Ut silvae foliis promos mutantur in annos, 60
 Prima cadunt; ita verborum vetus interit aetas;
 Et iuvenum ritu florent modo nata, virentque.
 Debemur morti nos, nostraque; sive receptus
 Terra Neptunus, classes Aquilonibus arcet,
 Regis opus; sterilisque diu palus, aptaque remis, 65
 Vicinas urbes alit, et grave sentit aratrum;
 Sea cursum mutavit iniquum frugibus annis,
 Doctus iter melius. Mortalia facta peribunt;
 Nedum sermonum stet honos, et gratia vivax.
 Multa renascentur, quae iam cecidere; cadentque, 70
 Quae nunc sunt in honore, vocabula; si volet usus,
 Quem penes arbitrium est, et ius, et norma loquendi.
 Res gestae regnumque, ducumque, et tristia bella,
 Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.
 Versibus impariter iunctis querimonia primum; 75
 Post etiam inclusa est voti sententia compos:

Quis tamen exiguos elegos emiseric auctor;
 Grammatici certant, et adhuc sub iudice lis est.
 Archilochum proprio rabies armavit iambo;
 Hunc socci cepere pedem, grandesque cothurni;
 Alternis aptum sermonibus, et populares
 Vincentem strepitus, et natum rebus agendis.
 Musa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum;
 Et pugilem victorem, et equum certaminae primum,
 Et iuvenum curas, et libera vina referre.
 Descriptas servare vices, operumque colores,
 Cur ego, si nequeo, ignoroque, poeta salutor?
 Cur nescire, prudens prave, quam discere, malo?
 Versibus exponi tragicis res comica non vult:
 Indignatur item privatis, ac prope socco,
 Dignis catminibus narrari cena Thyestae.
 Singula quaeque locum teneant sortita decenter.
 Interdum tamen et vocem comoedia tollit;
 Iratusque Chremes tumido delitigat ore;
 Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri.
 Telephus, et Peleus, quum pauper, et exsul uterque;
 Proicit ampullas, et sesquipedalia verba:
 Si curat cor spectantis tetigisse querela.
 Non satis est pulchra esse poemata; dulcia suntu;
 Et quocumque volent, animum auditoris agunto.
 Ut ridentibus arident, ita flentibus adsint
 Humani vultus. Si vis me flere, dolendum est
 Primum ipsi tibi; tunc tua me infortunia laedent,
 Telephe, vel Peleu: male si mandata loqueris;
 Aut dormitabo, aut ridebo. Tristia moestum
 Vultum verba decent; iratum plena minarum:
 Ludentem lasciva; severum seria dictu.
 Format enim natura prius nos intus ad omnem
 Fortunarum habitum; iuvat, aut impellit ad iram;
 Aut ad humum moerore gravi deducit, et angit;
 Post effert animi motus interprete lingua.
 Si dicentis erunt fortunis absona dicta;
 Romani tollent equites, peditesque cachinnum.
 Interit multum, Davusne loquatur, an Heros;
 Maturusne senex, an adhuc florente iuventa
 Fervidus; et matrona parens, an sedula nutrix;
 Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
 Colchus, an Assyrius; Thebis nutritus, an Argis,
 Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge.

Scriptor, honoratum si forte reponis Achillem: 120
 Impiger, iracundus, inexorabilis, acer;
 Iura neget sibi nata, nihil non adroget armis.
 Sæ Medea ferox, invictaque; flebilis Ino,
 Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
 Si quid inexpertum scæne committis, et audes 125
 Personam formare novam; servetur ad unum
 Qualis ab incepto processerit, et sibi constet.
 Difficile est proprie communia dicere: tuque
 Rectius Iliacum cæcumen diducis in actus;
 Quam si proferres ignota, indictaque primus. 130
 Publica materies privati iuris erit, si
 Non circa vilem, patulumque moraberis orbem:
 Nec verbum verbo curabis reddere fidus
 Interpretæ; nec desilies imitator in artum;
 Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex. 136
 Neo sic incipies, ut scriptor Cyclius olim:
 Fortunam Priami cantabo, et nobile bellum.
 Quid dignum tanto feret hic promissor hiatus?
 Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
 Quanto rectius hic, qui nil molitur ineptæ: 140
 Dic mihi, Musa, virum, captæ post tempora Troiæ,
 Qui mœres hominum multorum vidit, et urbes.
 Non fumum ex fulgore; sed ex fumo dare lucem
 Cogitat; ut speciosa dehinc miracula promat;
 Anti, hæten, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdin. 145
 Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri;
 Nec gemino bellum Troianum orditur ab ovo.
 Semper ad eventum festinat; et in medias res,
 Non secus ac notas, auditorem rapit; et quæ
 Desperat tractata nitescere posse, relinquit: 150
 Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet;
 Primo ne medium, medio ne discrepet unum.
 Tu, quid ego, et populus mecum desideret, audi.
 Si plausoris eges aulaea mauentis; et usque
 Sessuri, donec cantor, vos plaudite, dicat: 155
 Aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores;
 Mobilibusque decor, maturis dandus et annis.
 Reddere qui voces iam scit puer, et pede certo
 Signat humum; gestit paribus colludere, et iram
 Colligit, ac ponit temere, et mutatur in horas. 160
 Imberbis iuvenis, tandem custode remoto,
 Gaudet equis, canibusque, et aprici gramine campi;

Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
 Utilem tardus provisor, prodigus aeris,
 Sublimis, cupidusque, et amata relinquere pernix. 165
 Conversis studiis, aetas, animusque virilis
 Quaerit opes, et amicitias, intersvit honori;
 Commisisse cavet, quod mox mutare laboret.
 Multa senem circumveniunt incommoda; vel, quod
 Quaerit, et inventis miser abstinet, ac timet uti; 170
 Vel, quod res omnes timide, gelideque ministrat;
 Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri;
 Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero; castigat, censorque minorum.
 Multa ferunt anni venientes commoda secum; 175
 Multa recedentes adimunt. Ne forte senile
 Mandentur iuveni partes, pueroque virilea;
 Semper in adiunctis, aevoque morabimur aptis.
 Aut agitur res in scaenis, aut acta refertur.
 Segnius irritant animos demissa per aures; 180
 Quam quae sunt oculis subiecta fidelibus, et quae
 Ipse sibi tradit spectator. Non tamen intus
 Digna geri, promes in scaenam; multaue tolles
 Ex oculis, quae mox narret facundia praesens:
 Ne pueros coram populo Medea trucidet; 185
 Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus;
 Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
 Quodcumque ostendis mihi sic, incredulus odi.
 Neve minor, neu sit quinto productior actu
 Fabula, quae posci vult, et spectata reponi: 190
 Nec Deus intersit, nisi dignus vindice nodus
 Inciderit; nec quarta loqui persona laboret.
 Actoris partes chorus, officiumque virile
 Defendat; neu quid medios interjiciat actus,
 Quod non proposito conducat, et haereat apte. 195
 Ille bonis faveatque, et consiliatur amice;
 Et regat iratos, et amet peccare timentes:
 Ille dapes laudet meysae brevis; ille salubrem
 Institiam, legesque, et apertis otia portis.
 Ille tegat commissa; Deosque precetur, et oret; 200
 Ut redeat miseris, abeat Fortuna superbis.
 Tibia non, ut nunc, orichalco iuncta, tubaeque
 Aemula; sed tennis, simplexque, foramine paucis,
 Adspirare, et adesse choris erat nullis; atque
 Nondum spissa nimis complere sedilia flatu: 205

Quo sane populus numerabilis, utpote parvus,
 Et frugi, castusque, verecundusque coibat,
 Postquam coepit agros extendere victor, et urbes
 Latior amplecti murus, vinoque diurno
 Placari Genius festis impune diebus; 210
 Accessit numerisque, modisque licentia maior.
 Indoctus quid enim saperet, liberque laborum,
 Rusticus urbano confusus, turpis honesto?
 Sic priscae motumque, et luxuriem addidit arti
 Tibicen; traxitque vagus per pulpita vestem. 215
 Sic etiam fidibus voces crevere severis;
 Et tulit eloquium insolitum facundia praecepta
 Utiliumque sagax rerum, et divina futuri,
 Sortilegis non discrepant sententia Delphis.
 Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum; 220
 Mox etiam agrestes Satyros nudavit, et asper
 Incolami gravitate iocum tentavit; eo quod
 Illecebris erat, et grata novitate morandus
 Spectator, functusque sacris, et potus, et exlex.
 Verum ita risores, ita commendare dicaces. 225
 Conveniet Satyros; ita vertere seria ludo:
 Ne quicumque Deus, quicumque adhibebitur heros,
 Regali conspectus in auro nuper, et ostro,
 Migret in obscuras humili sermone tabernas;
 Aut, dum vitat humum, nubes, et inania captes. 230
 Effutire leves indigna tragoedia versus,
 Ut festis matrona moveri iussa diebus,
 Intererit Satyris paullum pudibunda protervis.
 Non ego inornata, et dominantia nomina solum,
 Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo: 235
 Nec sic enitar tragico differre colori;
 Ut nihil intersit, Davusne loquatur, et audax
 Pythias, emuncto lucrata Simone talentum;
 An custos, famulusque Dei Sileus alumni.
 Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quivis 240
 Speret idem; sudet multum, frustra que laboret
 Ausus idem: tantum series, iuncturaque pollet;
 Tantum de medio sumptis accedit honoris.
 Silvis deducti caveant, me iudice, Fauni,
 Ne, velut innati triviis, ac pene forenses, 245
 Aut nimium teneris iuventur versibus unquam;
 Aut immunda crepent, ignominiosaque dicta.
 Offendantur enim, quibus est equus, et pater, et res.

Nec, si quid fricti ciceria probat, et nucis emptor;	207
AEquis accipiunt animis, donantve corona.	250
Syllaba longa, brevi subiecta, vocatur iambus;	
Pes citus: unde etiam trimetria adcrecere iussit	
Nomen iambeis, quam senos redderet ictus;	
Primus ad extremum similis sibi. Non ita pridem,	255
Tardior ut paullo, graviorque veniret ad aures,	
Spondeos stabiles in iura paterna recepit	
Commodus, et patiens: non, ut de sede secunda	
Cederet, aut quarta socialiter. Hic et in Acci	
Nobilibus trimetris apparet rarus; et Enni	
In scaenam missos cum magno pondere versus,	260
Aut operae celeris nimium, curaquo carentis;	
Aut ignoratae premit artis crimine turpi.	
Non quivis videt immodulata poemata iudex;	
Et data Romanis venia est indigna poetis.	
Idcircone vager, scribamque licenter? et omnea	265
Visuros peccata putem mea tutus, et intra	
Spem veniae cautus? Vitavi denique culpam,	
Non laudem merui. Vos exemplaria Graeca	
Nocturna versate manu, versate diurna.	
At vestri proavi Plautinos et numeros, et	270
Laudavere sales; nimium patienter utrumque,	
Ne dicam stulte, mirati; si modo ego, et vos	
Scimus inurbanum lepido saponere dicto;	
Legitimumque sonum digitis callemus, et aures.	
Ignotum tragicæ genus invenisse Camenae	275
Dicitur; et plaustris vexisse poemata Thespis,	
Quae canerent, agerentque peruncii faecibus ora.	
Post hunc personae, pallaeque repertor honestae	
AEschylus, et modicis instravit pulpita tignis;	
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.	280
Successit vetus hinc comoedia, non sine multa	
Laude: sed in vitium libertas exiit, et vim	
Dignam lege regi: lex est accepta, chorusque	
Turpiter obtulit, sublato iure nocendi.	
Nil intentatum nostri liquere poetae;	285
Nec minimum meruere decus, vestigia Graeca	
Ausi deserere, et celebrare domestica facta;	
Vel qui praetextas, vel qui docuere togatas.	
Nec virtute foret, clarisve potentius armis,	
Quam lingua, Latium, si non offenderet unum—	290
Quemque poetarum limae labor, et mora. Vos, o	

Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
 Multa dies, et multa litura coercuit; atque
 Perfectum decies non castigavit ad unguem.
 Ingenium misera quia fortunatius arte 295
 Credit, et excludit sanos Helicone poetas
 Demooritus; bona pars non unguis ponere curat,
 Non barbam: secreta petit loca, balnea vitat.
 Nanciscetur enim pretium, nomenque poetae,
 Si tribus Anticyris caput insanabile, numquam 300
 Tonsori Licino commiserit. O ego laevus,
 Qui purgor bilem sub verni temporis horam!
 Non alius faceret meliora poemata; verum
 Nil tanti est. Ergo fungar vice cotis, acutum
 Reddere quae ferrum valet, exsors ipsa secandi: 305
 Manus, et officium, nil scribens ipse, docebo:
 Unde parentur opes; quid alat, formetque poetam;
 Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat error.
 Scribendi recte, sapere est et principium, et fons:
 Rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae; 310
 Verbaque provisam rem non invita sequentur.
 Qui didicit, patriae quid debeat, et quid amicis;
 Quo sit amore parens, quo frater amandus, et hospes;
 Quod sit conscripti, quod iudicis officium, quae
 Partes in bellum missi ducis: ille profecto 315
 Reddere personae scit convenientia cuique.
 Respicere exemplar vitae, morumque iubebo
 Doctum imitatore; et vivas hinc ducere voces.
 Interdum speciosa locis, morataque recte
 Fabula, nullius veneris, sine pondere, et arte, 320
 Valdius oblectat populum, meliusque moratur;
 Quam versus inopes rerum, nugaeque canorae.
 Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
 Musa loqui, praeter laudem nullius avaris.
 Romani pueri longis rationibus assem 325
 Discunt in partes centum diducere: dicat,
 Filius Albini: si de quincunce remota est
 Uncia, quid superat? Poteras dixisse, triens. Eu!
 Rem poteris servare tuam. Redit uncia, quid fit?
 Semis. At, haec animos aerugo, et cura peculi, 330
 Quum semel imbuerit; speramus carmina fingi
 Posse, linenda cedro, et levi servanda cupresso?
 Aut prodesse volunt, aut delectare poetae;
 Aut simul et iucunda, et idonea dicere vitae.

Quidquid praecipies, esto brevis; ut cito dicta
 Percipiant animi dociles, teneantque fideles :
 Omne supervacuum pleno de pectore manat .
 Ficta voluptatis caussa, sint proxima veris :
 Nec, quodcumque volet, poscat sibi fabula credi ;
 Neu pransae lamiae vivum puerum extrahat alvo . 340
 Centuriae seniorum agitant expertia frugis ;
 Celsi praetereunt austera poemata Rhamnes :
 Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci ;
 Lectorem delectando, pariterque monendo .
 Hic meret aera liber Sosis ; hic et mare transit ; 345
 Et longum noto scriptori prorogat aevum .
 Sunt delicata tamen, quibus ignovisse velimus :
 Nam aeque chorda sonum reddit, quem vult manus, et men-
 Poscentique gravem persaepe remittit acutum ;
 Nec semper feriet, quodcumque minabitur, arcus , 350
 Verum, ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
 Offendar maculis, quas aut incuria fudit ;
 Aut humana parum cavit natura . Quid ergo est ?
 Ut, scriptor si peccat idem librarius usque,
 Quamvis est monitus, venia caret ; et citharoedus 355
 Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem :
 Sic mihi, qui multum cessat, fit Choerilus ille,
 Quem bis, terve bonum, cum risu miror ; et idem
 Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus :
 Verum operi longo fas est obrepere somnum . 360
 Ut pictura, poesis : erit, quae, si propius stes,
 Te capiat magis ; et quaedam, si longius adstes :
 Haec amat obscurum ; volet haec sub luce videri,
 Iudicis argutum quae non formidat acumen ;
 Haec placuit semel, haec decies repetita placebit . 365
 O maior juvenum ! quamvis et voce paterna
 Fingeris ad rectum, et per te sapis ; hoc tibi dictum
 Tolle memor : certis medium, et tolerabile rebus
 Recte concedi . Consultus iuria, et actor
 Caussarum mediocris, abest virtute disertis 370
 Messallae ; nec scit, quantum Cascellius Aulos :
 Sed tamen in pretio est . Mediocribus esae poetas,
 Non homines, non Di, non concessere columnae ,
 Ut, gratas inter mensas symphonia discors,
 Et crassum unguentum, et Sarde cum melle papaver .
 Offendunt ; poterat duci quia cena sine istis : 375
 Sic, apinis natum, inventumque poema iuvandae,

Si paullum summo decessit, vergit ad imum,
 Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis;
 Indoctusque pilae, discivae, trochive, quiescit; 380
 Ne spissae risum tollant impune cotonae:
 Qui nescit, versus tamen audet fingere? Quidni?
 Liber, et ingenuus? praesertim census equestrem
 Summam nummorum, vitioque remotus ab omni?
 Tu nihil invita dices, faciesve Minerva; 385
 Id tibi iudicium esto, ea mens: si quid tamen olim
 Scripseris, in Metii descendat iudicis aures,
 Et patris, et nostras; nonumque prematur in annum,
 Membranais intus positus. Delere licebit,
 Quod non edideris; nescit vox missa reverti. 390
 Silvestres homines sacer, interpretisque Deorum,
 Caedibus, et victu foedo deterruit Orphens:
 Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosque leones:
 Dictus et Amphion, Thebaeae conditor urbis,
 Saxa movere sono testudinis; et prece blanda 395
 Ducere, quo vellet. Fuit haec sapientia quondam,
 Publica privatisaecernere, sacra profanis;
 Concubitu prohibere vago, dare iura maritis;
 Oppida moliri, leges incidere ligno:
 Sic honor, et nomen divinis vatibus, atque 400
 Carminibus venit. Post hos insignis Homerus;
 Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
 Versibus exacuit: dictae per carmina sortes;
 Et vitae monstrata via est; et gratia regum
 Pieriis tentata modis; ludusque repertus, 405
 Et longorum operum finis: ne forte pudori
 Sit tibi Musa lyrae sollers, et cantor Apollo.
 Natura fieret laudabile carmen, an arte,
 Quaesitum est: ego, nec studium sine divite vena;
 Nec, rude quid possit, video, ingenium: alterius sic. 410
 Altera poscit opem res, et coniurat amice.
 Qui studet optatam cursu contingere metam,
 Multa tulit, fecitque puer; sudavit, et alsit;
 Abstinet venere, et vino: qui Pythia cantat
 Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum. 415
 Nunc satius est, dixisse: Ego mira poemata pango:
 Occupet extremum scabies; mihi turpe relinqui est;
 Et, quod non didici, sane nescire, fateri.
 Ut praeco, ad merces turbam qui cogit emendae;
 Adscutores iubet ad lucrum ire poeta, 420

Dives agris, dives positis in foenore nummis.
 Si vero est, unctum qui recte ponere possit;
 Et spondere levi pro paupere, et eripere attia.
 Litibus implicitum; mirabor, si sciet inter —
 Noscere mendacem, verumque, beatus, amicum. 425
 Tu, seu donaris, seu quid donare voles cui;
 Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
 Laetitiae; clamabit enim: pulchre! bene! recte!
 Pallescet super his; etiam stillabit amicis
 Ex oculis rorem; saliet, tundet pede terram. 430
 Ut, quae conductae plorant in funere, dieunt,
 Et faciunt prope piura dolentibus ex animo; sic
 Derisor vero plus laudatore movetur.
 Reges dicuntur, multis urgere culullis;
 Et torquere mero, quem prospexisse laborant, 435
 An sit amicitia dignus; si carmina condes,
 Numquam te fallant animi sub vulpe latentes.
 Quincitilio si quid recitares; corrige, sodes,
 Hoc, aiebat, et hoc melius te posse, negares?
 Bis, terque expertum frustra, delere iubebat; 440
 Et male tornatos incudi reddere versus.
 Si defecdere delictum, quam vertere, mallet;
 Nullum ultra verbum, aut operam insumebat inanem;
 Quin sine rivali teque, et tua solus amares.
 Vir bonus, et prudens versus reprehendet inertes; 445
 Culpabit duos; incompris adlinet atrum
 Transverso calamo signum; ambitionem recidet
 Ornamenta; parum claris lucem dare coget;
 Arguet ambigue dictum; mutanda notabit;
 Fiet Aristarchus: nec dicet, cur ego amicum 450
 Offendam in nugis? haec nugae veris ducent
 In mala derisum semel, exceptumque sinistre.
 Ut, mala quem scabies, aut morbus regis urget,
 Aut fanaticus error, et iracunda Diana;
 Vesantum tetigisse timent, fugiuntque poetam, 455
 Qui capiunt; agitant pueri, incautique sequuntur.
 Hic, dum sublimis versus ructatur, et errat;
 Si, veluti merulis intentus decidit auceps
 In puteum, foveamve; licet, succurrite! longum
 Clamet, io cives! non sit qui tollere curet. 460
 Si caret quis opem ferre, et demittere funem;
 Qui scia, an prudens huc se proiecerit; atque
 Servari nolit? Dicam: Siculique poetae

Narrabo interitum . Deus immortalis haberi,
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam 465
Insiluit . Sit ius, liceatque perire poetis :
Invitum qui servat, idem facit occidenti .
Nec semel hoc fecit ; nec, si retractus erit, iam
Fiet homo ; et ponet famosae mortis amorem .
Nec satis apparet, cur versus facit : utrum
Minxerit in patrios cineres ; an triste bidental
Moverit incestus . Certe furit ; ac, velat ursus
Obiectos caveae valuit si frangere clathros,
Indoctum, doctumque fugat recitator acerbus :
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo ; 475
Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo .

